

DE
GODEN
WACHTEN
OP ONS

Katherine Tingley

DE GODEN WACHTEN OP ONS

DE GODEN WACHTEN OP ONS

KATHERINE TINGLEY

THEOSOPHICAL UNIVERSITY PRESS AGENCY

DEN HAAG

Oorspronkelijke titel:
The Gods Await
1ste editie, 1926
2de herziene editie, 1992
Theosophical University Press, Pasadena, Californië

Katherine Tingley
De Goden Wachten op Ons
Vertaling van de 2de editie

ISBN 978-90-70328-89-4, E-boek

Nur 720
Trefwoord: theosofie
Foto omslag: Regina Thackara

Dit boek waarop copyright bestaat, mag kosteloos worden gedownload om het off-line te lezen, maar mag in geen enkele vorm of op geen enkele manier – elektronisch, mechanisch, of door middel van fotokopieën, of opnames, of op een andere manier – voor commerciële of andere doeleinden worden gereproduceerd en/of gedistribueerd, zonder eerst toestemming aan Theosophical University Press Agency te vragen.

© 2010 Theosophical University Press Agency
Daal en Bergselaan 68, 2565AG Den Haag
+31 (0)70 3231776
www.theosofie.net / info@theosofie.net

Inhoud

Voorwoord	vii
1 / Dogma tegenover de god in de mens	1
<i>Helena Petrovna Blavatsky</i>	3
<i>De vloek van het dogma</i>	5
<i>Breng uw eigen verlossing tot stand</i>	11
<i>Bewoners van de eeuwigheid</i>	18
2 / Oorlog tegenover vaderlandsliefde	27
<i>Mijn eerste contact met de oorlog</i>	29
<i>Vaderlandsliefde, ware en verkeerde</i>	34
<i>Zicht op een edeler vrede</i>	40
<i>De balk zit in uw eigen oog</i>	48
<i>Iets over vivisectie</i>	59
<i>Het ware geneesmiddel</i>	61

3 / Voor wie onderdrukt en verstoten is	67
---	----

<i>Mijn eerste ontmoeting met</i>	
<i>William Quan Judge</i>	69
<i>De hogere en de lagere natuur</i>	74
<i>De doodstraf</i>	83
<i>Gevangenis en gevangenen</i>	88
<i>De oorzaken van misdaad</i>	101
<i>De genezing van misdaad</i>	118
<i>De boodschap van de theosofie</i>	127

4 / De filosofie van de natuur	135
--------------------------------	-----

<i>Mijn eerste ontmoeting met de leraar van</i>	
<i>H.P. Blavatsky</i>	137
<i>De eeuwige verbondenheid</i>	144
<i>Onpersoonlijkheid van God en de mens</i>	151
<i>Reïncarnatie: De leer van verheven hoop</i>	159

Voorwoord

We hebben ons te lang onderworpen aan de ‘verblindende en verlamdende tirannie van geloofsartikelen en dogma’s’. Het wordt tijd uit de schaduw van angst en onzekerheid te treden en ‘de vrijheid’ op te eisen om ‘de heldere, frisse levenslucht in te ademen en het oneindige in onszelf te ontdekken; . . . we zijn onsterfelijk, erfgenamen van al het goede in het heelal’ (blz. 14). *De Goden Wachten op Ons* van Katherine Tingley bevat een dringende oproep aan ons allen dit te doen. Zij pleit voor de erkenning dat ieder mens – wat zijn omstandigheden ook zijn en hoe hij misschien is gestruikeld en gevallen – van goddelijke afkomst is, ontelbare mogelijkheden heeft iets te bereiken als zijn betere impulsen worden aangemoedigd en zijn lagere instincten worden afgezwakt en onder controle worden gebracht. Het is een pleidooi dat is voortgekomen uit het meedogende hart van iemand die onvermoeibaar eraan heeft gewerkt de misdeelden van ziel en lichaam weer waardigheid en hoop te geven.

Het materiaal voor dit boek is ontleend aan voor de vuist uitgesproken redevoeringen voor haar studenten en voor volle zalen in Europa en Amerika. Katherine Tingley

was een geïnspireerde spreekster en voerde haar toehoorders op naar geestelijke hoogten die ze nooit hadden gedacht te kunnen bereiken. Blader het boek op goed geluk door en u vindt schitterende staaltjes van zuivere inspiratie, praktische wijsheid, onverbloemde commentaren, begrip, een ruime visie en door het hele boek heen een diepe verbondenheid met allen die lijden.

Zij was een altruïste van nature en door haar daden; ze organiseerde in het begin van de jaren negentig van de negentiende eeuw gaarkeukens en eerste hulpposten aan de East Side van New York, en later stichtte ze filantropische organisaties voor wezen, ongehuwde moeders en behoeftige gezinnen. In de vele jaren van hulpverlening aan armen en kanslozen raakte ze hoe langer hoe meer ontmoedigd door de enorme omvang van de taak de vreselijke last te verlichten van hen die gevangen zaten in omstandigheden waarover ze geen macht hadden. ‘Mijn hart brak bijna bij het zien van zoveel diepe ellende en in het besef dat wat ik kon doen zo verschrikkelijk weinig en zo ondoeltreffend was: hen uit hun huidige nood te helpen en te beschermen tegen een even slechte of nog beroerdere toekomst’ (blz. 72).

Op een dag, tijdens de kleermakersstaking van 1892-3 in New York, kreeg ze thuis bezoek van William Q. Judge.* Als stille getuige van haar pogingen tot hulpver-

---

*Medeoprichter van The Theosophical Society en General Secretary van de Amerikaanse afdeling daarvan.

lening voelde hij aan hoezeer zij verlangde naar een bevredigende verklaring voor de wrede onrechtvaardigheden waarmee ze dagelijks werd geconfronteerd, naar een filosofie die niet alleen zo vrijzinnig en meedogend was dat ze ruimte laat voor onafhankelijk denken, maar ook zo praktisch dat ze de *oorzaken* aanpakt en niet alleen de gevolgen. Hij sprak met haar over theosofie en haar allesomvattende wereldbeeld; hij vertelde haar dat een vonk van het goddelijke in de minsten zowel als de grootsten woont, in iedere vorm van leven in alle natuurrijken. Dit wekte haar belangstelling, want voor haar was de natuur een heilige tempel, en ieder deel ervan een levende god, op aarde geïncarneerd voor een goddelijk doel. Zij aanvaardde de gedachte van reïncarnatie als een rechtvaardig en meedogend middel om ieder een kans te geven, niet alleen om zijn karakter te hervormen maar ook om kwaad te herstellen dat hij zichzelf en anderen heeft aangedaan; en van karma – zoals u zaait, zult u oogsten – als een universele wet die op ieder gebied werkt, de werelden van de goden of de wereld van moleculen en cellen. De mens die het hard te verduren heeft, iedereen, hoever hij ook mag zijn gezonken, heeft een goddelijke vonk in zich en bezit het als een godsgeschenk ontvangen vermogen om van zijn fouten te leren en zichzelf te veranderen. We hebben geen bemiddelaar nodig om onze ziel te redden: we zijn onze eigen vernietiger, onze eigen verlosser.

Met zo'n filosofie als praktische leidraad, ondergingen

haar opvattingen en haar leven een diepgaande verandering. Zij werd lid van The Theosophical Society en ging nauw samenwerken met Judge. Toen hij in maart 1896 stierf, volgde Katherine Tingley hem op als de voornaamste theosofische functionaris. Binnen enkele maanden begon ze aan een wereldtournee en organiseerde onderweg overal waar dat mogelijk was 'broederschapsmaaltijden'; haar ontroerende verslag van haar ontmoeting met H.P. Blavatsky's leraar in India, 'gaf ons een talisman in handen' (blz. 144). Zij lette goed op wie ze later zou kunnen vragen haar te helpen niet alleen bij het opbouwen van een internationaal centrum van theosofisch licht, maar ook van een school voor kinderen waarvan ze lang had gedroomd. Ze reisde via Point Loma, Californië, waar ze land kocht voor toekomstig gebruik, en stichtte bij terugkomst in New York het Internationale Broederschapsverbond, om haar filantropische activiteiten te bundelen en uit te breiden, ze reorganiseerde de Society onder de naam 'Universal Brotherhood and Theosophical Society', en zette intussen overal waar rampen hadden toegeslagen haar hulpverlening voort.

In 1900, toen het internationale hoofdkwartier van de Society verhuisde van New York naar Point Loma, werd het visioen uit haar kindertijd van een stad in het Gouden Westen langzaam maar zeker verwezenlijkt. Hier wilde zij een gemeenschap stichten in de sfeer van de mysteriën van het oude Griekenland, waar muziek, toneel en kunst een

essentieel onderdeel zouden vormen van het onderwijsprogramma en waar een hoogstaande ethiek zou worden onderwezen. Dichters, schrijvers, opvoeders, zakenlieden, predikanten, artsen, geschoolde en ongeschoolde werkers werden naar dit centrum uitgenodigd – zij kwamen daar als ‘student’ om te leren en hun toewijding en talenten aan te bieden voor de bouw van een centrum van onderwijs voor kinderen en volwassenen, dat alle vermogens tot ontwikkeling zou brengen, geestelijke, mentale, morele en fysieke. Als een belichaming van de edelste idealen van het man- en vrouwzijn, zou de school, naar men hoopte, een voorbode zijn van de tijd waarin oorlogen en hun kwalijke gevolgen ondenkbaar zouden zijn en vrede en broederschap algemeen zouden worden verwezenlijkt.

Van haar filantropische arbeid was het werk in gevangnissen het belangrijkste – de oorzaak en genezing van de misdaad en de rehabilitatie van gevangenen was een veel-eisende aangelegenheid. Van 1911 tot 1929 werd *The New Way* uitgegeven, een tijdschrift van acht pagina’s in folio, dat gratis werd verspreid ‘voor gevangenen en anderen, al of niet achter tralies’. De uitgevers ervan brachten theosofische ideeën in allerlei vormen, legden de nadruk op de individuele verantwoordelijkheid en het feit dat verbetering altijd mogelijk was, hoe afschuwelijk ook de misdaad, als men de wil en het verlangen bezat zijn denken en houding te veranderen.

Waarschijnlijk ging geen zaak Katherine Tingley meer

ter harte dan vrede, want zonder vrede kan er geen sprake zijn van stabiliteit; als er geen stabiliteit is, zullen het gezinsleven en de kinderen daaronder lijden. Alles hangt met elkaar samen. Haar persoonlijke ervaringen op heel jeugdige leeftijd met de ‘oorlogsmisère’ en de meedogenloze en verminkende gevolgen ervan, hadden op haar gevoelige natuur een blijvende indruk achtergelaten. De verschrikkingen en pijn onder soldaten aan beide zijden in de Burgeroorlog waarvan zij getuige was, maakten van haar een vurig ijveraar voor vrede en broederschap onder alle volkeren en rassen, en versterkten haar overtuiging dat kinderen op jeugdige leeftijd de schoonheid en belofte van vrede zouden moeten leren *vóór* ze worden besmet met de ‘glorie’ van de strijd. Opvallend in haar vredespogingen was een reeks Vredescongressen en -parlementen vanaf 1913 tot in de jaren twintig.

Tingley’s liefdadige inspanningen waren legio, dat was haar manier om de theosofie ‘in hoge mate dienstbaar’ te maken waar dat het meest nodig was: tegen vivisectie en het verschrikkelijke misbruik ervan; tegen de doodstraf – niet alleen om de gevangenen in de dodencellen een kans te geven te blijven leven en hun leven te hervormen, maar ook door de verlagende en soms rampzalige invloed op de mensheid, soms zelfs op de ongeborenen; en tegen het heersende oorlogssyndroom dat ieder conflict uiteindelijk door geweld zou moeten worden opgelost. Geen detail was voor haar te gering om onderzocht te worden, geen

idee te groots om te proberen het als de tijd daarvoor rijp was ten uitvoer te brengen.

In 1926 toen *The Gods Await* [*De Goden Wachten op Ons*] voor het eerst uitkwam, werd het warm ontvangen en in verschillende talen vertaald, maar binnen drie jaar overleed de schrijfster en haar boeken raakten geleidelijk uitverkocht. Vandaag, zes decennia later, wenden velen zich tot Katherine Tingley voor een praktische weergave van theosofische grondbeginselen in een heldere, geïnspireerde taal en voor frisse ideeën op het terrein van gezin en onderwijs. Om iets te doen om in die behoefte te voorzien heeft de Theosophical University Press een herziene uitgave van *The Gods Await* verzorgd die aansluit bij het eerste boek van de schrijfster, *Theosophy: The Path of the Mystic* (3de editie, 1977).^{*} Het boek werd vakkundig en met onderscheidingsvermogen herzien door Sarah Belle Dougherty en de redactionele en typografische staf van TUP. Beide boeken brengen de duidelijke boodschap dat wij mensen *geen* zondaars zijn, gedoemd om te mislukken, maar wezens van licht, verwant aan de onsterfelijken, in staat om koninklijke overwinningen van de ziel te behalen als wij slechts durven geloven in ons goddelijke zelf.

– GRACE F. KNOCHÉ

Pasadena, Californië
21 maart 1992

---

^{*}Nederlandse vertaling: *Theosofie: het Pad van de Mysticus* (Theosophical University Press Agency, Den Haag, 1980).

Dogma tegenover de
god in de mens

1

Dogma tegenover de god in de mens

Mensen en groepen, sekten en scholen zijn niet meer dan vergankelijke dingen in het wereldse bestaan. Alleen WAARHEID, gezeten op haar diamanten rots, is eeuwig en verheven.

– H.P. BLAVATSKY, *Isis Ontsluierd*, Voorwoord

Helena Petrovna Blavatsky

Mensen zijn bij tijden onzelfzuchtig, maar zelfs als het om belangrijke doelstellingen gaat zijn ze wispelturig en veranderlijk: wat ze vandaag nastreven is morgen weer voorbij. Hoe zou dan iemand als Helena Petrovna Blavatsky door de mensen van haar tijd kunnen zijn begrepen? Behalve voor hen die hebben ontdekt dat het wereldse leven niet zo vreugdevol is als het zich voordoeft, en daarin hun grenzen hebben bereikt en hebben gezien dat ambitie en zelfzucht begoochelingen zijn, blijft zij voor altijd een mysterie. Zij die haar begrepen, moeten zich in een vorig leven bewust zijn geworden van de onwerkelijke en tijdelijke aard van de dingen waarnaar het hart van de mensen in het algemeen uitgaat; bovendien moeten ze tot het besef zijn gekomen van de achterliggende werkelijkheid die van ons eist dat we de wil hebben om te groeien en te dienen.

Al blijft HPB in sommige opzichten een mysterie, zij straalt een zekere grootsheid uit die ons aanspoort

naar de innerlijke betekenis van de dingen te zoeken en te proberen die diepste kern van onze natuur wakker te roepen, waar alle waarheid zetelt die door ons nog moet worden ontdekt. Om die noden te lenigen, verscheen zij en offerde haar leven op het altaar van de waarheid. Zij zag dat de mensheid door de eeuwen heen een onzeker pad volgde, onbewust van haar geboorterecht en haar waardigheid: dat de vaagheid van moderne ideeën het denken van de mens in verwarring had gebracht en overal onzekerheid en machteloze twijfel had veroorzaakt; dat de essentiële waarheden van de religie door slinkse krachten die de vooruitgang van de mensen vertragen met leugens waren ondermijnd. Zij heeft het nageslacht een stelsel van leringen nagelaten die de kracht bezitten de hele wereld te veranderen en het onsterfelijke deel van de mens als het ware uit de dood te doen herrijzen. Zij was de boodschapper en verdediger van de ziel, de levende god in de mens, tegen zowel dode dogma's als conventionele opvattingen, tegen alles wat onecht is en tot verwarring leidt en tegen elk kwaad dat de mensheid zou kunnen vernietigen.

De vloek van het dogma

De levensfilosofie die door de meerderheid wordt aanvaard heeft de mens voortdurend van zijn edelste mogelijkheden weggeleid. We eten, slapen, lijden en sterven in de verstandelijke, lagere en onwerkelijke delen van ons wezen en verhinderen onszelf de binnenkamers van de ziel in te gaan, waarvan we de deur gesloten houden.

Kijk naar de gezichten op straat, het algemene beeld van de mensen in openbare gelegenheden: de angst voor de dood begint hen al te bekruipe; de gedachte aan de dood vergezelt hen altijd. Angst zit ons in het bloed en in dat van onze nakomelingen. Onze jonge mannen worden oud voor ze jong zijn geweest en onze vrouwen zijn terneergeslagen en vreugdeloos. We zijn beperkt in ons intellect, in ons hartenleven en lichamelijk, en terwijl velen reuzen zouden moeten zijn, zijn ze slechts een schim van wat mensen zouden kunnen zijn en dat komt allemaal omdat ons door de eeuwen heen alleen halve waarheden zijn gegeven. De grote en universele waarheden over het leven zijn verborgen geraakt achter vormen en ceremoniën, achter woorden en argumenten, verwachtingen en geloof, tot we niet meer weten waar we staan.

De meeste mensen denken helemaal niet – ze menen van wel, maar doen dat niet – en dat is een van de grote problemen van onze tijd. Hun opvattingen ontlene ze aan bronnen buiten henzelf en ze negeren de godheid die in hen sluimert. Schijn gaat door voor waarheid, men geeft de voorkeur aan de letter boven de geest, en terwijl we van deze en gene gedachten overnemen en die proberen te volgen, liggen in onszelf, nog niet ontwaakt en wachtend op erkenning, grotere en nuttiger gedachten besloten.

We hongeren en dorsten naar oppervlakkige dingen, blijven nooit lang genoeg in de binnenkamers van de onsterfelijke mens en vaak doen we geen stap vooruit in geestelijke zaken omdat ons denken zo verdiept is in boeken en vaak is belast met een soort geleerdheid die de mensheid van haar hart berooft en die het heelal en alles daarin alleen verklaart vanuit het standpunt van de stof en het menselijke brein. Al lezen en bestudeerden we miljoenen boeken en werden we door de beste leermeesters onderricht, we zouden de waarheid niet vinden vóór we gingen geloven in ons eigen innerlijke zelf en dat we, als mens, meer dan menselijk zijn – groter dan de wereld beseft of dogma's en geloofsovertuigingen ons willen doen geloven – omdat er iets in ons is dat tot absolute ken-

nis in staat is en niet kan stoppen bij geloof zonder zich te verlagen.

Velen die naar waarheid verlangen zijn toch niet bereid daarvoor hun mentale belemmeringen op te ruimen die met waarheid niets te maken hebben: vooropgezette meningen die in de gangen van hun herinnering zijn blijven hangen, opvattingen die zijn gebaseerd op hun eigen grillen of op de psychologische invloed van de gedachten van hun medemensen of op boeken die ze hebben gelezen, of op hun omgeving, de gebruikelijke denkbeelden die ze door hun opvoeding overnamen toen hen werd geleerd holle frasen als levende werkelijkheden aan te nemen.

Denk eens aan het gebod dat we onze naasten moeten liefhebben als onszelf. We lezen dit oppervlakkig, 's zondags in de kerk, en herhalen het met een zekere ijdelheid, maar wat vinden we ervan terug in ons dagelijks leven? Traditionele frasen, die van beleefdheid getuigen en van een conventionele welwillende houding; het zijn versleten gemeenplaatsen en een ieder die van een normaal gebruik ervan afziet wordt als grof en onvriendelijk bestempeld. Zelden of nooit komt het in ons op dat als we praten over het liefhebben van onze naaste als onszelf, dat niet meer is dan een zinloos herhalen van woorden – lippen-

dienst, geveins en zelfs huichelarij – tenzij achter die woorden ware gevoelens schuilgaan die ons leven en onze daden kunnen gaan beheersen.

We zijn de hoeders van onze broeders: hoe kunnen we tegenover een van hen onze plicht doen zolang onze geestelijke inhoud niet uit ideeën of waarheid bestaat, maar uit frasen, nietigheden en traditionele taal? Welke plaats kunnen wij naar behoren in het plan der dingen innemen, zolang we onze mentale activiteit laten bepalen door de heersende gedachtestromen? We moeten ons denken afwenden van ons kleine zelf, onze bekrompen omgeving en de nietige goden die we in ons hart en huis een plaats hebben gegeven alsof de tijd en de hogere wet op iemand zouden wachten. We moeten ons denken afwenden van de oppervlakkigheid die het hele moderne leven doordringt.

Velen die oprecht willen zijn en schijnen te zijn worden het slachtoffer ervan. Neem als voorbeeld een rechter, typisch een man van de wereld. Dagelijks gaat hij naar kantoor en is voor de maatschappij een voortreffelijke vertegenwoordiger van de wet. Thuis is hij te midden van het gezin dat hij liefheeft; regelmatig bezoekt hij de kerk, geeft royaal bij de collecte. Geeft diners, is een hoge rijksambtenaar, hij geeft toe

aan de grillen van deze en gene, behoort tot een of andere politieke partij en omdat het in de wereld gaat om persoonlijke vooruitgang, noemt de wereld hem een prima man. Men zoekt zijn gezelschap, bezoekt hem thuis en wil hem graag als vriend hebben; hij voelt zich geveleid door de attenties en pluimstrijkerijen van de wereld en vindt dat hij zijn plaats in het leven heeft veroverd en mist de wil of het verlangen om te groeien.

En dan sterft zijn lichaam; men bewijst hem alle eer; hij krijgt een staatsbegrafenis en de kranten staan vol over zijn grootsheid – en het is allemaal onzin. Het houdt niets in, niets wezenlijks, niets van blijvende waarde. Onder al die spanningen van ambitie, vertoon en publiciteit groeide er niets. Het was maar een bepaald aspect van de man dat actief was – zijn materiële kant – het lukte hem nooit terug te vallen op de ware en diepe bronnen van zijn natuur, die zich in de ziel bevinden, en tenslotte ging hij heen, blind en zonder iets te hebben geleerd.

Niemand kan in het licht wandelen voor hij zich van deze oppervlakkige dingen heeft bevrijd. De mens moet onafhankelijk leven, denken, naar buiten treden en zich inzetten voor grotere dingen dan alleen maatschappelijke eerbewijzen. Wat heeft het

voor zín tevreden te zijn met minder dan de waarheid? Zolang we in verwarring verkeren en ons denken is beschadigd door de ideeën van de oude religieuze stelsels, zolang is het voor ons onmogelijk de ware aard van de mens te begrijpen, want de essentiële dingen die voor dat begrip nodig zijn liggen alle in het goddelijke hogere zelf van de mens, in het meest innerlijke heiligdom van het leven.

We weten dat in ieder mens deze beide dingen bestaan: de lagere natuur, die graag haar eigen neigingen volgt, en het onsterfelijke deel dat gevangen is in het vlees en alleen tot uitdrukking kan komen in een edel karakter. In het ene deel worden toegeeflijkheid en eigenwaan als schatten bewaard en gekoesterd en daaruit ontstaat de zelfzucht, die klaagt en gromt en als een slang het leven binnenglijdt. Het andere brengt al onze stralende momenten die van een heilige betekenis zijn vervuld; de vreugde om te dienen, het beste te geven wat men in zich heeft en wat men kan geven en dat bestaat uit alles wat in het leven waardevol is, een kostbare schat die niet met geld te koop is en door de tijd niet kan worden vernietigd: verbeeldingskracht, de kunstenaar in ons, die als een engel van licht te voorschijn komt uit de binnenkamers van de ziel en het leven tot volmaakte

schoonheid vormt. Om goed te leven moeten we feilloos tussen deze twee leren onderscheiden. We moeten leren overwinnen door kennis, anders zal het lijden ons leren te overwinnen. En hoe kan een mens leren als zijn geestelijke gezichtsvermogen zo ongeïoefend is dat hij het onderscheid niet kent tussen conventies en feiten, tussen de levende waarheid en het dode dogma?

Breng uw eigen verlossing tot stand

Een van de grootste struikelblokken op het pad van de mensheid van deze tijd is het gemak waarmee dwalingen zich vermengen met waarheid, anders zouden we niet een wereld vol tegenstrijdige denkwijzen hebben zoals nu het geval is. Het is absurd als het menselijke brein, dat beperkt is, verkondigt dat een bepaalde geloofsleer absoluut is. Hij die op blind geloof bouwt, bouwt zijn huis op drijfzand. Zou de geest van waarheid de wereldreligies nog bezielen en heiligen, dan zouden die scherpe verdeeldheden tussen mensen niet bestaan, want in werkelijkheid maken we allen deel uit van het universele plan en zijn we broeders in alles wat in ons wezen werkelijk is.

Het koninkrijk der hemelen is in ons; het is niet

ver weg. Het goddelijke doordringt het hele universum. Het is onpersoonlijk en onkenbaar, hoe dicht we het licht ervan ook naderen. Het is het absolute, het doel waar we naartoe klimmen en dat we nooit bereiken; waar we voortdurend naartoe klimmen, terwijl we leren en groeien in de wil en de kracht om te dienen en om ons steeds een nieuwer en grootser ideaalbeeld te vormen van dat waar we naartoe klimmen. Wie dit begrijpt, kent de waardigheid van de mens en weet dat de enige godsdienst die aansluit bij onze aangeboren religieuze aard, een universeel stelsel van menselijke broederschap zal zijn, gebaseerd op de wetenschap dat we in diepste wezen goddelijk zijn – een stelsel dat ons hart verwarmt doordat het ons doet beseffen dat er niets buiten ons is dat ons kan verlossen of verdoemen, dat alleen wijzelf onze eigen verlossing moeten en kunnen bewerkstelligen.

Het was Emerson die zei dat als we om onze ziel te redden in het leven steunen op een kracht buiten ons, dat gelijkstaat met het laten oplopen van rekeningen, waarbij we ons verlaten op de kans dat Iemand Anders die zal betalen, zonder eraan te denken of van plan te zijn deze zelf te betalen. Het is wel zeker dat wie op zo'n dwaze wijze verlossing zoekt, blind is voor feiten en gezond verstand. Dat denkbeeld heeft

ons volkomen onverschillig gemaakt voor onze hogere belangen: het heeft de innerlijke glorie voor ons verduisterd en ons als leidende kracht niets anders overgelaten dan het breinverstand en een onvruchtbaar geloof. Het geeft geen antwoord op het diepe verlangen van het hart, maar alleen vormen en ritens en halve waarheden, die vaak volkomen onwaar worden, zodat angst voor straf, die voortkomt uit de leer van de erfzonde, ons door de eeuwen heen heeft ingeperkt en onderdrukt: we zijn verscheurd, uitgeput en in een hoek gedreven door de psychische invloed van de angst. Ons leven en onze kracht zijn erdoor in hun ontwikkeling belemmerd en aangetast – angst voor de dood, angst voor de publieke opinie, angst voor een denkbeeldige, wraakzuchtige God.

Er zou geen behoefte bestaan aan een leer van verlossing als er nooit een leer van verdoemenis was gepredikt die ons inzicht in geestelijke zaken verzwakt, een sluier werpt tussen ons en onze hogere mogelijkheden en ons doet afwenden van het pad van onderzoek dat de ziel ons vraagt te volgen, en ons doet stranden op dorre kusten met twijfel en wanhoop als onze metgezellen, achtervolgd door teleurstellingen en opgescheept met vragen waarop we geen antwoord weten.

Ik zou het woord *zondaar* willen afschaffen. Ik zou zonde uit het woordenboek, uit het spraakgebruik en het geheugen van de mens willen schrappen. Zolang de mens wordt gehypnotiseerd door godsdienstige angst, kunnen we de rijkdom van het ware leven niet ervaren. We kunnen niet ons ware zelf zijn zolang die pessimistische en onedele denkbeelden de mentale atmosfeer vergiftigen. Als we als zonen van God die hier werken aan de verheven bestemming van onszelf en van de wereld waarin we leven, zulke gedachten ook maar een ogenblik in onze geest toelaten, spotten we met de eeuwige wetten. In plaats van de verblindende en verlammeende tirannie van geloofsartikelen en dogma's zouden we de vrijheid moeten hebben de heldere, frisse levenslucht in te ademen en in onszelf de oneindigheid te ontdekken; we zouden vrij moeten zijn om uit te komen voor de overtuiging dat we onsterfelijk zijn, erfgenamen van al het goede in het heelal. Er bestaat geen straf – er valt niets te vrezen behalve wat we in onszelf hebben opgeroepen.

Wat is de geestelijke natuur van de mens verwaarloosd – tekortgedaan, genegeerd en vergeten! Eeuwenlang was de god in de mens begraven en was het uiterlijke leven de allesoverheersende macht geworden. Al het kwaad in het leven is het gevolg van

onwetendheid en de valse leer dat het licht buiten onszelf moet worden gezocht, waarbij de innerlijke bron, waaraan al het geestelijke licht ontspringt, werd genegeerd. En nu zitten we als zwijgende zielen te wachten tot de tijden veranderen of dat er openbaringen uit de lucht komen vallen; en al die tijd zijn wij het zelf die de sleutels tot alle oplossingen in handen hebben. In een uur of een oogwenk kan men, als men dat wil, de innerlijke deur vinden die toegang geeft tot gebieden waarvan we nooit hebben gedroomd, waar geluk heerst, omdat al onze problemen daar zijn opgelost. Dit biedt ongetwijfeld de mogelijkheid een zelfvertrouwen op te bouwen dat alle begrip te boven gaat. De essentie van de theosofische leringen is dat we angst moeten uitbannen en daarvoor in de plaats liefde moeten stellen.

Ieder van ons kan en moet uiteindelijk zijn leven naar eigen inzicht regelen: ieder heeft deze goddelijke kracht latent in zich en is wezenlijk verbonden met de grote oorzaak, de bron en de kern van het leven – bewust verbonden als hij angst en alle andere pessimistische gedachten en gevoelens uitschakelt. Want in ons is er altijd een grootse bron van inspiratie, een ademtucht en kracht uit het diepste innerlijk, onaantastbaar voor beperkingen of vaste ideeën of

verstandelijke kritiek. Men kan het de liefde van het allerhoogste noemen, want het is een koninklijk mededogen dat het hart en de essentie van alle bestaan vormt. Om de kennis te verwerven die een mens kan verlossen, hoeft hij geen enkel boek te openen, zijn stem niet in gebed te verheffen, niet te wachten om opnieuw geboren te worden of vergiffenis te krijgen van een persoonlijke God, of op een andere wijze uit te zien naar hulp buiten zichzelf.

Hijzelf moet zichzelf vergeven, moet vertrouwen op de wet die alle leven beheerst en op de sterkere, eeuwige kant van zichzelf, moet zich door zijn verbeeldingskracht ophouden in goddelijke gebieden van het denken en zich een deel voelen van de eeuwigdurende schoonheid. Want er bestaan geen duistere plaatsen in de ruimten van de ziel: ze is ten volle de verblijfplaats van licht en kennis. We hoeven niet buiten onszelf te zoeken naar de grootsheid en de hulp waar ons hart naar verlangt. Het geheim en de sleutel tot alle omstandigheden ligt in het hart. Alle waarheid is in ons. Al eeuwenlang bevindt ze zich op deze innerlijke gebieden en sluimert nog steeds in de geest van de mens.

Niemand kan het in woorden uitdrukken, niemand kan het mondeling of schriftelijk overbrengen

– niemand kan voor ons het geheim van het leven onthullen. Sleutels en aanwijzingen kunnen worden gegeven, geestdrift kan worden opgewekt, harten kunnen worden aangesproken en het denken kan worden gestimuleerd, maar de werkelijkheid is iets dat ieder mens zelf moet ontdekken. Groter dan alle boeken die ooit zijn geschreven, verhevener dan alle wijsheid die de leraren in de oudheid de mens hebben gebracht, zijn de boeken van openbaring die een mens in zijn innerlijk kan lezen.

Treed de gebieden van denken binnen waar de werkelijkheid is en al uw theologische boeken zult u achter u hebben gelaten; u zult uw eigen ziel niet langer onrecht doen. Uw persoonlijke God zal in uw denken een natuurlijke dood zijn gestorven. Niet langer zit hij op zijn verheven plaats in de ruimte, geeft hij toe aan zijn gevoelens van liefde of wraak, of ontnemt hij u na één enkel leven alle mogelijkheden ervaringen op te doen of te dienen, of ontzegt hij u de schoonheid van een oneindig en eeuwig bestaan – al die fantastische scheppingen van het menselijke brein zullen zijn verdwenen. Maar het goddelijke bewustzijn in u zal groeien zoals bloemen groeien. U zult ontdekken dat de harmonie en de beschermende universele vreugde die we Gods liefde kunnen noemen,

door alle werelden, gebeurtenissen en volkeren ademt en u zult inzien hoe u, een bewoner van de eeuwigheid, onderworpen bent gemaakt aan de tijd. Wij horen inderdaad thuis in de eeuwigheid. Het is het toneel voor de ontplooiing van ons leven: de school, het strijdperk en de natuurlijke woonplaats van de ziel.

Bewoners van de eeuwigheid

De mens is van nature religieus, dat weten we. Ieder mens, zelfs de minst ontwikkelde, voelt zich aangetrokken tot religie, omdat allen zijn voortgekomen uit een goddelijke bron. Hoe de ziel, of zelfs het leven van een mens er ook voor staat, de god in hem sluimert nog. Deze fundamentele kennis dat de mens in wezen goddelijk is, kan alle problemen oplossen die ons of onze voorvaders hebben gekweld; ze kan de mensheid verheffen uit alle wanhoop en beperkingen. De gedachte die daarbij onmiddellijk opkomt is dat wijzelf aan onze evolutie vorm en richting kunnen geven, dat onze verlossing alleen uit onszelf en door onze eigen inspanning kan komen. Men hoeft maar zijn eigen hogere natuur op te roepen, de rijkdommen van de god in zijn eigen wezen te zien en te herkennen, en het antwoord komt even zeker als dat de zon

morgen zal opkomen. Is er niet gezegd dat het koninkrijk der hemelen in onszelf moet worden gezocht?

We zijn op zoek naar wonderen: de ziel is nieuwsgierig en neigt naar wat onbekend en veraf is en daarom richten we onze gedachten en verwachtingen op verre gebieden, een punt in de ruimte, voorbij de sterren. Maar mensen worden niet tot hun hoogste plicht gebracht door datgene wat in hen deze hang naar het wonderbaarlijke opwekt. Was het niet in het hart, in de binnenkamers van het hart – daar en alleen daar – dat het koninkrijk der hemelen kon worden ontdekt?

Vaste gebruiken, geloofsartikelen en dogma's kunnen het innerlijke licht alleen verduisteren. Zolang de ziel daardoor wordt geleid – hoe hoog de beginselen ook mogen zijn waarvan ze ons willen doordringen – zolang zal ze tenminste de helft van wat de zin van het leven is niet zien, en zal ze met halve waarheden worden afgescheept en doof blijven voor de innerlijke stem. Er kan in het leven dan geen werkelijk geluk, geen inspiratie zijn; de ziel zal als een eenzame zwerver blijven proberen het denken tot groei en het leven tot waardiger karakternormen te stimuleren. Ze zal blijven proberen het bewuste zelf, de hele persoonlijkheid, te doordringen met de vol-

heid en grootsheid van haar kracht – het zal tevergeefs zijn. Dat is de reden waarom de mensheid nu deze zeeën van onrust binnendrijft, waarom de schaduwen ons overweldigen en onze blik er niet doorheen kan zien: we begrijpen onszelf niet.

En nu worden alle verouderde theorieën verworpen; gebruiken en geloofsovertuigingen worden opzijgezet. Er is nu in de wereld een kracht aan het werk die ons dwingt de armoede van ons religieuze leven en denken in te zien. Voor de wereldoorlog [1914-1918] was een groot deel van de mensheid half in slaap. Zij die een dogmatisch geloof aanhingen, waren voldaan en tevreden met hun godsdienst, maar nu maakt zich van de mens overal een nieuwe onrust meester: het geloof dat eens zo duurzaam scheen, heeft nu niet meer zo'n absolute macht. Dogma's en geloofsartikelen sterven langzaam uit, en er is zo'n teruggang in het kerkbezoek dat de geestelijkheid overal verontrust is. Waarom? Omdat de mensheid snakt naar het brood des levens en geen genoeg meer kan nemen met het armzalige kaf dat haar eeuwenlang werd toebedeeld.

We zijn inderdaad in diepste wezen goddelijk, geboren om ons te ontwikkelen. Daarom zijn we hier en niet om gelaten onder een last van dwalingen

gebukt te gaan. De mogelijkheden van de menselijke natuur zijn niet beperkt en het is niet moeilijk de waarheid te ontdekken als we er maar onbevooroordeeld naar zoeken. Maar we moeten geen vooropgezette meningen hebben, we moeten niet geloven in een persoonlijke God, of aannemen dat we slechts één leven op aarde hebben, want zulke ideeën verlammen het denken en kunnen alleen angst en onrust opwekken. Om dat oneindige in onszelf te vinden moeten we op de juiste manier beginnen te zoeken door ons denken te bevrijden van al die herinneringen die ons eeuwig ervan zouden weerhouden ons doel te bereiken.

Ware religie kan alleen functioneren door middel van onze innerlijke natuur: alleen daardoor kunnen we ons bewust worden van de relatie tussen de ene en de andere mens, tussen de mens en het heelal, tussen de mens en de godheid. Daarom zal hij die wijs is zijn denken bevrijden van dogma's en de kracht van de ziel over zich laten uitstromen zoals golven over het strand spoelen: opdat hij, de blik gericht op het innerlijke leven, de innerlijke schoonheid ziet van de dingen zoals ze zijn; dat hij ziet dat de ziel even natuurlijk groeit en zich ontwikkelt als de bloemen; dat het innerlijke leven van de mensheid, waaraan we

al onze verwachtingen, aspiraties en idealen ontle-
nen, zich door hem op even simpele en volmaakte
wijze tot uitdrukking brengt als de schoonheid van
een roos zich uitdrukt in zijn vorm, kleur en geur.

Want wij zijn hier als krijgers van de universele
wet om de verheven strijd te voeren voor het zich
geestelijk manifesteren van de mens, opdat deze dui-
stere dingen die de ziel belagen uiteen zullen worden
gedreven door de zon die alle dingen opheldert: door
het licht van de ziel, het licht van het hogere zelf, de
eeuwige, geestelijke glans van de innerlijke god van
de mens zelf. Wat wij van de mensheid zien, zelfs op
haar best, is slechts de schaduw van de werkelijkheid
die, ongemanifesteerd, er steeds naar streeft zich te
manifesteren en dit is het hogere, onsterfelijke deel
van de mens.

Het leven is een wetenschappelijk probleem en
moet wetenschappelijk worden benaderd. We kun-
nen geen verkeerde en nutteloze opvattingen met ons
meedragen en tegelijk ons leven tot een succes
maken, want ergens onderweg zullen onze voeten
erin verstrikt raken, zullen we struikelen en opnieuw
moeten beginnen. We zullen allen het punt bereiken
waarop de wet en het leven zelfverloochening van ons
vragen, die dan niet langer kan worden uitgesteld.

Wat we dan nodig hebben is een ruim terrein om de dwaze en te veel gekoesterde dwaalbegrippen die ons pad blokkeerden te begraven. Dat bedoelde Jezus toen hij zei dat een mens het koninkrijk der hemelen niet kan binnengaan vóór hij is geworden als een klein kind. Het betekent het schoonmaken van ons mentale huis – het voorbereiden van het denken op een grotere visie en grotere vermogens.

Waar op die manier met vooroordelen en met misvattingen die ons jarenlang hebben bezwaard wordt afgerekend, zal ongetwijfeld nieuw leven de ziel binnenstromen als muziek uit de hemelwereld. Er zal universele harmonie in ons leven komen: we zullen stralender gebieden van denken en streven binnengaan en een doel voor ons zien, grootser dan waarvan we ooit hebben gedroomd; die kennis versterkt ons en verschaft een stevige basis waarop we ons leven en ons denken kunnen bouwen.

Een nieuw besef van verantwoordelijkheid daagt, omdat we de grootsheid van het leven aanvoelen; de wil wordt gericht op evolutie van het zelf, en we weten dat het leven eeuwig is en naar onze wil kan worden gevormd. Het krijgt de vorm die wij wensen – en dat geldt niet alleen voor ons eigen leven. Op dit pad neemt een mens zijn medemensen met zich mee; hij

kan het niet alleen bereizen. Hij is rusteloos en ongelukkig tenzij hij zich ervan bewust is dat hij de hele mensheid dient. Hij weet dat het leven en het heelal niet voor de enkeling, niet voor hemzelf, maar voor de mensheid bestaan; dat er in werkelijkheid geen afgescheidenheid is, dat hij innerlijk in geen enkel opzicht losstaat van de mensheid; dat men alleen in de uiterlijke aspecten van het leven een afgescheiden bestaan en deze vele verschillen van denken en groei en voelen kan vinden. Hij heeft een innerlijk besef van eenheid verworven: hij is tot die diepe kennis gekomen die hoort bij de hogere bewustzijnstoestanden. Hij ziet de natuur vanuit een nieuw gezichtspunt. Hij ziet dat de uitgestrektheid van haar bestaan, de combinatie van en wisselwerking tussen haar krachten alle neigen tot een grootse eenheid en dat, al kan er uiterlijk gebrek aan overeenstemming bestaan en veel dat hij niet begrijpt, er een onderstroom is die geheel en al naar een machtige muziek en harmonie voert. Want het heelal komt, evenals de menselijke ziel, voort uit de centrale bron van het bestaan.

Voortdurend krijgt hij nieuwe en grootsere ideeën over het leven en over plichtsbetrachting. Hij laat het aan dogmatici over om te denken dat hij alles heeft gedaan wat hij kon. Wat hemzelf betreft, hij voelt dat

alles wat hij ooit heeft gedaan minder dan goed werd gedaan, omdat hij het niet met volledig begrip deed. Hij vindt dat hij altijd is tekortgeschoten en veel minder heeft gedaan dan genoeg, omdat hij geen inzicht had. Hij laat het aan de dogmatici over te menen dat hem in de hemel een beloning wacht en dat hem in een andere wereld na de dood rust en zelfvoldoening ten deel zal vallen. Hij zou geen vrede kunnen hebben met zichzelf of met gelukzaligheid: hij zou niet tevreden kunnen zijn, al zag hij niets dan geluk en nooit ziekte of dood, zolang één mens nog lijdt of in het duister verkeert.

Want in dat innerlijke bewustzijn, waaraan we allen deelhebben, klinkt een niet tot zwijgen te brengen stem die ons roept hulp te bieden. En al is die misschien niet hoorbaar in ons hoofd en ons hart omdat we in het duister verkeren, en al denken we voldaan te zijn omdat onze ogen zijn gericht op de objectief waarneembare wereld, toch is het volstrekt onmogelijk dat een deel van de mensheid veilig is, vrede en vrij van zorgen, terwijl een ander deel in gevaar of onderdrukking verkeert, want we zijn innerlijk en in werkelijkheid één.

Dit alles weet hij – dat het leven heilig en de verantwoordelijkheid van de mens oneindig is, en dat

ieder moment van de tijd oneindig kostbaar is. Alle twijfel en pessimisme hebben hem verlaten; hij bewandelt het edele pad, zeker van zijn positie. Zijn liefde voor de mensheid – voor dit hele levende heelal – groeit met het toenemen van zijn plichtsgevoel: hij ziet dat er elke dag steeds meer te doen en te denken valt, als het gaat om dienen. Hij wordt zich steeds meer bewust van het hogere en universele zelf in hem dat hij te allen tijde volledig moet dienen en dat eeuwig de hoogste plichtsvervulling vraagt.

Zijn lichaam is voor hem slechts iets geworden waarin hij leeft. Hij ziet zichzelf op dit gebied als deel van het grote levensplan; hij is hier om de goddelijke doeleinden daarvan ten uitvoer te brengen die zich voortdurend aan zijn geest opdringen en zijn groei bevorderen naar het type van de volmaakte mens die komen gaat. Hij heeft daarom zijn fysieke leven tot volmaaktheid gebracht, heeft zowel aan zijn lichamelijke als aan zijn mentale zuivering gewerkt. Zijn wijzen van denken en beschouwen doordringen zijn hele wezen en zijn begonnen het nieuwe type mens voort te brengen, dat op geen andere wijze kan ontstaan. De ziel beheerst het lichaam en scheidt zich een wonderlijke, schitterende bestemming die ons begrip te boven gaat.

Oorlog tegenover
vaderlandsliefde

2

Oorlog tegenover vaderlandsliefde

Aan de kwalen van de mensheid komt nooit een einde tot de politieke macht in handen komt van mensen die oprecht en eerlijk de wijsheid liefhebben, of de heersers over onze steden door een of andere beschikking van de voorzienigheid de ware filosofie leren kennen.

– PLATO, *Zevende brief*, §326

Mijn eerste contact met de oorlog

Als kind kwam ik in 1861 voor het eerst in contact met de verschrikkingen van de oorlog. Mijn vader had kort tevoren in Massachusetts een compagnie gevormd en naar Virginia gebracht, waar zijn regiment, de New York Mozart, was gelegerd langs de weg naar Fairfax. Korte tijd daarna volgden mijn moeder en de rest van ons en woonden we een poosje in een oud herenhuis in Fairfax County om zo dicht mogelijk bij hem te zijn.

Onderweg zagen we dat er duizenden bomen waren geveld en in alle richtingen greppels gegraven en in de verte waren overal forten te zien. Ook waren er overal duizenden soldaten: sommigen waren aan het exerceren en anderen hingen rond bij hun tenten, maar allen hadden een strenge, strakke en gespannen uitdrukking op het gezicht die bij mij, zelfs toen al, gedachten opriep aan de tragiek van de strijd die ze al hadden gevoerd en die nog zou komen. Ik ging vaak met mijn oudste broer te paard naar het kamp en

langs de linie waar veel van de regimenten waren gelegerd en altijd kwam ik onder de indruk van deze grimmige, van afschuw vervulde gezichten. Alles in die oorlogsatmosfeer ademde ellende, die mij met angst vervulde en daartegen scheen men niets te kunnen doen.

Na de tweede veldslag van Bull Run zag ik hoe de ambulances terugkeerden met de doden en stervenden, gevolgd door rijen soldaten van de Geconfedereerden, haveloos en half verhongerd, ziek en oorlogsmoe, die door soldaten van de Unie naar de oude Capitol-gevangenis werden gevoerd. Een andere keer, op een avond kort na de Zevendaagse Veldslag bij Richmond, probeerden de soldaten het kamp buiten Alexandria te bereiken. Wij woonden toen in die stad en de zoeaven van Ellsworth waren gebivakkeerd in de straat tegenover ons huis – ik zie hen nog voor me en de gloed van de dennenhouten toortsen, want er waren in die tijd geen straatlantaarns. Zoals kinderen vaak doen, was ik uit mijn bed gekomen en stond voor het raam in de donkere kamer en keek naar alles wat er gebeurde – en daar kwamen de gewonden aanstropelen; ze hadden de hele dag vanaf het front gelopen en zo goed mogelijk hun wonden verzorgd. Ik herinner me dat de medi-

sche staf vanuit de achterhoede naar de voorste linie werd gebracht om hen in Alexandria te ontmoeten, maar nog niet was aangekomen.

Plotseling kon ik het niet langer uithouden; ik riep mijn ‘mammy’ en liet haar naar beneden komen, bij mij in de keuken. Daar begonnen we op een of andere manier de zaken te regelen; we zochten alles wat we nodig hadden bij elkaar en gingen naar de soldaten. Uren later werd ik vermist en na enig zoeken vond mijn vader mij om middernacht op straat bij de soldaten, bezig met het verbinden van hun wonden.

Ik geloof dat het kort na Bull Run was, toen McClellan het bevel over de verspreide strijdmacht van de Unie op zich nam en die aan de Potomac begon te reorganiseren, dat ik mij volledig bewust werd van de ellende en de verschrikkingen van de oorlog, al was de slag zelf, toen die in volle gang was, voor mij al een afschuwelijk spookbeeld geweest. Ik had in de verte het dodelijke kanongebulder gehoord en wist dat mensen bij duizenden werden neerge- maaid – dat beeld bleef zich aan mij opdringen.

Het was de dag van de grote wapenschouw van het Leger van de Potomac, en mijn broer en ik waren getuige van dat imposante schouwspel. McClellan was er evenals President Lincoln en duizenden toe-

schouwers uit Washington en van elders. Tachtigduizend infanteristen, achtduizend cavaleristen en ongeveer twintig batterijen artillerie vormden de stoet, die voor die tijd aanzienlijk was. Maar die schitterend uitgedoste stoet bracht mij alleen tranen in de ogen en trof mijn hart, want voortdurend kwamen bij mij beelden op van wat er was gebeurd, wat er nog zou gebeuren en waarom zij daar waren. Ik keek ernaar in volslagen wanhoop. Mijn hart ging met evenveel liefde uit naar het Zuiden als naar het Noorden; ik had evenveel sympathie voor de ene kant als voor de andere.

Het waren allen martelaren voor de krankzinnigheid van die tijd; de krankzinnigheid van onbroederlijkheid die die oorlog had veroorzaakt, zoals elke oorlog. Beeld na beeld trok aan mijn oog voorbij over de zin en het doel van dit alles en de ene vraag na de andere hield mij bezig. Hoe zou de goddelijke geest van broederlijke liefde kunnen zegevieren om het negerras in zijn ware vooruitgang te steunen, als deze de slachtpartij niet had kunnen verhinderen? Ik had weinig reden om aan de zogenaamde glorie van de oorlog te denken: de pracht en praal, de 'luister van de bevelhebbers en het gejuich'. Waar mijn geest zich mee bezighield was de onmenselijkheid van de ene

mens tegenover de andere en de dringende noodzaak van een nieuw evangelie of een nieuwe openbaring vanuit het grote centrum van licht, om een einde te maken aan oorlogvoering en iets tot stand te brengen waardoor hieraan voorgoed een einde wordt gemaakt.

Sindsdien zijn er vele jaren verstreken, maar de mensheid heeft nog geen wijsheid verworven. Zelfs nu worden er pogingen gedaan om het land op oorlog voor te bereiden en velen voelen dit als een noodzaak, maar ik weet dat oorlogen niet nodig zijn. Oorlog en voorbereiding op oorlog en gedachten aan oorlog: dat zijn bekentenissen van zwakheid. De vrede bewaren is een bewijs en een uiting van kracht. Ik zou niet graag kritiek willen uitoefenen op de vaderlandsliefde van een eerlijk mens of op een of andere wijze een blaam werpen op hen die doen wat ze als hun plicht zien, maar de vijanden van een mens zijn de leden van zijn eigen gezin, en dat geldt ook voor een volk. Onze vijanden bevinden zich niet buiten ons, maar in ons: in ons eigen nationale denken en onze gebruiken, het agressieve gedrag van onze natie en de tekortkomingen ervan. We wantrouwen onze medemens omdat we onszelf wantrouwen. Ik bedoel niet in alleen dit of dat volk, maar in de hele wereld. We zouden allen wat minder erover kunnen praten dat we trots zijn op

ons land en meer kunnen werken aan de geestelijke vooruitgang en vernieuwing ervan.

De wereld van nu verlangt naar universele idealen. Als nooit tevoren moeten we begrijpen dat we niet alleen verantwoordelijk zijn voor onszelf, niet alleen voor ons eigen land, maar voor de hele mensenfamilie. Grondgebied en handel kunnen veel betekenen, nationale eer kan belangrijk zijn, maar de verlossing van de hele menselijke samenleving, hier in deze wereld – dat betekent *alles*.

Vaderlandsliefde, ware en verkeerde

Wat ieder volk op aarde het meest nodig heeft is blijvende vrede, en om blijvende vrede te verwezenlijken moeten we een internationalisme of wereldburgerschap ontwikkelen en handhaven, die zal voortkomen uit het inzicht dat wat het ene volk treft, alle treft; dat zover als één opklimt naar de top van kennis en welzijn, zover zullen alle andere volgen; en zo diep als één kan zinken in nationale zelfzucht en zijn idealen ontrouw wordt, zo diep, of nog dieper, zullen natuurlijk ook anderen worden omlaaggetrokken; elk volk moet deelhebben aan het goede en slechte karma van allen.

In een land dat zijn bestaan volledig baseerde op het beginsel en de geest van broederschap onder de mensen, zou vaderlandsliefde in alle opzichten een edele zaak zijn en het doel ervan zou niet zijn de harten te doen kloppen op het ritme van tromgeroffel, maar alle zielen in te wijden in een ruimere opvatting over de zin van het leven. Als ieder volk een dergelijke vaderlandsliefde en nationale trouw zou ontwikkelen, dan zou de wereld al snel in een universeel weldadig stelsel zijn verenigd.

Nationale belangen zouden ons dierbaar moeten zijn, zo dierbaar dat we graag ons leven willen geven – door te leven, niet door te sterven – om het bestaan, het innerlijke leven en de geestelijke schoonheid van ons land te behouden, om toekomstige generaties te beschermen, hen als erfdeel een edel leven na te laten, een cultuur van een onkreukbare waardigheid die noch voor geld te koop is, noch door brute kracht kan worden bereikt of beschermd.

De hoogste wet van ons bestaan eist dat we onze naties bouwen op de rots van die blijvende wijsheid die de goddelijke ziel van de mens toebehoort, en dat we onze kinderen in die geest opvoeden opdat zij en hun nageslacht niet de ellende zullen kennen die wij hebben gekend, maar op de rijke resultaten van onze

inspanningen het fundament kunnen bouwen van de grote republiek van de ziel – die innerlijke republiek waarvan alle zielen burgers zijn – opdat die gevestigd moge zijn ‘op aarde zoals in de hemel’. Maar om alleen en vanuit een bekrompen standpunt partij te kiezen voor zijn eigen land is een zelfvernietigend surrogaat voor vaderlandsliefde. Het vergiftigt tenslotte het doel waarop ze zou zijn gericht, want het betekent dat we het leven en de geestelijke gezondheid van de wereld, waarvan het leven en de geestelijke gezondheid van ieder volk afhangen, tegenwerken. We kunnen ons niet van de mensheid afscheiden.

De vloek van onze volkeren is afgescheidenheid. We zijn het over geen enkel levensplan of gedachte of daad eens. We zijn van elkaar gescheiden door de denkbeeldige belangen van het dagelijks leven en een te ver doorgevoerde competitie luidt de doodsklok van onze beschaving. Geld is zo’n macht geworden dat de mens daardoor zijn ziel en geweten uit het oog verliest, en vergeet dat hij een deel is van het universele leven. Onze maar halve belangstelling voor onszelf – toewijding aan het uiterlijke zelf en het negeren van het innerlijke en werkelijke – sluit voor ons de deur tot die diepere lagen van het denken waar waarheid woont, en verbergt voor ons het bestaan van de

ware en schitterende godheid die in ieder van ons latent aanwezig is.

De hebzucht van de wereld is de dood van de wereld. Iemand van wie het denken in beslag wordt genomen door pogingen macht over anderen te krijgen zodat het publiek hem ziet als iemand die sterk en succesvol is – zo iemand is, gezien vanuit het standpunt van zijn ziel, in een doodsstrijd verwickeld.

We vergeten dat ons een toekomst wacht – de goden wachten inderdaad op ons – en dat er meer levens te leven zijn dan dit ene. We negeren de geestelijke wil in de mens en dat goddelijke deel in onze eigen natuur dat nu meer dan ooit actief zou moeten zijn, want dit is het begin van een cyclus, een cruciaal moment in de geschiedenis van de mens. Ieder tijdperk heeft zijn eigen grondtoon: we hebben een periode van politieke en religieuze dwingelandij achter de rug; het huidige tijdperk is er een van onderzoek, groei en onzekerheid. Hoe meer we nu de waarheid gaan begrijpen, des te meer zal al het kwaad waar de wereld door wordt gekweld in de loop van de cyclus worden uitgeroeid. We bouwen aan de beschaving van de toekomst en het is de eerste plicht van de mensen van nu erop toe te zien dat dit bouwen op een edele manier gebeurt.

En toch is er nu, vandaag, onder de oppervlakte en in de onderstroom van het leven, in bepaalde lagen van de samenleving – die we hier niet hoeven te noemen – een kracht aan het werk die ons naar de ondergang wil lokken en die als een monster in een sprookje elke dag in kracht en energie toeneemt en steeds meer uit is op eigen voordeel. Wat is de bedoeling van al deze verraderlijke propaganda, die bij ons tracht aan te dringen op gewapende vrede en voorbereiding op oorlog, dit voortdurend hameren op de misvatting dat de mens, om zich te handhaven, bereid moet zijn aan zijn medemensen weerstand te bieden door middel van geweld? Voor mij is het een van de verschrikkelijkste dingen ter wereld te horen verklaren dat er uit een slachting iets goeds kan voortkomen, of dat het mogelijk is de toestand in de wereld te verbeteren door de mensenrechten te schenden.

Hebben we niet gezien hoe snel de psychologische invloed van het kwaad en van zelfzucht zich over een heel continent kan verspreiden, hoe gemakkelijk de geest van een volk van het goede pad naar het verkeerde kan worden afgeleid? Het zou voor de volkeren van de aarde beter zijn in slaap te verzingen en de zon nooit meer te zien opkomen, dan een nieuwe oorlog toe te laten zoals we pas hebben meegemaakt.

Ik denk aan de soldaten die in de strijd sterven – de ene man tegenover de andere, oprukkend onder de druk van hun verbitterde en bloeddorstige stemming en de haat, de waanzin en dwaasheid van het conflict – en vraag me af in wat voor toestand hun ziel zal geraken. Vragen en nog eens vragen, want haat wekt haat op en brengt wreedheid teweeg; en al beschikten we over een kolossaal intellect en alle rijkdommen van de wereld, we zouden de goddelijke wetten van de natuur niet naar onze hand kunnen zetten.

Ik denk ook aan de uitwerking van de oorlog op de komende generaties: dat er in het leven van allen die in oorlogstijd worden geboren iets verloren is gegaan, zodat er onmensen en zonderlingen worden geboren – een nieuw ras dat vanaf en vóór de geboorte de lucht van haat en verbittering inademt – niet enkelen hier en daar, maar een hele generatie onevenwichtige mensen.

En toch, bij de minste suggestie dat het land in gevaar verkeert – en de kranten publiceren zulke dingen graag en staan er vol van – gaan de gedachten van de meerderheid onmiddellijk uit naar verdediging op een wrede en gewelddadige manier, en kunnen er nieuwe oorlogen komen die de edelste van onze mensen verslinden en diegenen doden die in de eerste

plaats behouden zouden moeten blijven om onze beschaving op te bouwen. Dan scheppen we op over onze vaderlandsliefde en onze offers! Ik zou willen dat we, voor men op de trommels gaat slaan en we onze geliefden horen marcheren op weg naar de dood – voor de schim van de dood plunderend door het land rondtrekt – de vlag van een verhevener soort vaderlandsliefde zouden ontrollen!

Zou u een gewapende vrede kunnen hebben in uw familie, in de omgang met uw kinderen en met hen die u beweert lief te hebben? Zou u daar een vrede kunnen hebben, overeengekomen, afgedwongen en gehandhaafd met zwaarden, bajonetten en vuurwapens? Dat idee heeft geen enkele waarde: het is volstrekt onjuist. Een vrede die is gebaseerd op bewapening kan alleen een tijdelijke oplossing geven en zal altijd eindigen in nog meer bloedvergieten en nog grotere verschrikkingen.

Zicht op een edeler vrede

Vrees en angst voor oorlog worden een chronische ziekte onder alle zogenaamd beschaafde volkeren: een oude kwaal die voortwoekert en nooit zal genezen totdat de wereld het geheim van ware vader-

landsliefde ontdekt. Er is niets edels in vrees. Ze is iets dat geheel voortkomt uit de gebieden van al wat persoonlijk, klein en zelfzuchtig is, en heeft absoluut niets te maken met het hogere zelf dat de held in de mens is. Geen mens en geen volk kan ook maar de geringste geestelijke vooruitgang boeken voordat angst uit hun wezen is verbannen.

Men zegt dat we ons in tijden van vrede op oorlog moeten voorbereiden. Als we werkelijk geen angst hadden en ook maar het geringste geestelijke inzicht bezaten, zouden we ons in tijden van vrede alleen maar op een hogere soort vrede moeten voorbereiden; en vrede zou in elke volgende eeuw iets edelers en verheveners moeten betekenen. In plaats van een staand leger en een vloot zouden we de wijsheid van de hogere mens moeten bezitten, en daartoe behoort kennis over hoe we onze broeders tegemoet moeten treden, niet met geweld in de strijd, maar zoals goddelijke wezens andere even goddelijke wezens zouden moeten behandelen.

Want de grote kracht van het goddelijke heeal bevindt zich in het hart van ieder mens, zelfs in dat van de meest armzalige en ongelukkige, en de mens hoeft er niet een heel leven over te doen, hoeft er geen jaar over te doen om de god in zichzelf te ont-

dekken. Als hij de moed bezit de problemen onder ogen te zien, kan hij hem in een oogwenk ontdekken. Laat hij die op zoek is naar waarheid de deur van zijn eigen ziel forceren, en de gehele menselijke natuur zal hem worden onthuld. Als hij daar toegang krijgt, verdwijnen de begeerten en hartstochten die hem in het leven hebben achtervolgd. Als het licht van de ziel het denken verlicht, en kleur schenkt aan het leven van een mens, dan is dat de glorie van God, de verheerlijking van de mens, het vestigen van eeuwigdurende vrede. Want ieder van ons is een heelal in het klein en heeft alle geheimen van de tijd in zich.

We zouden iets kunnen leren van de bloemen in hun vredige zuiverheid: dat onze ziel tot volle bloei zou moeten komen in het eeuwige en dat dagen en momenten, mensen, gebeurtenissen en dingen voortdurend nieuwe aspecten zouden kunnen onthullen, vol belofte en bemoediging, totdat de overtuiging daagt dat het leven, dat eens zo somber en tragisch scheen, in diepste wezen vreugde betekent. Want leven is in werkelijkheid: de nabijheid voelen van het oneindige, in het eigen hart grootse kennis vinden, wonen in het huis van altruïsme en zoeken naar het hoogste beginsel in alle dingen, zoeken naar de schone en oude wet. Het leven *is* in werkelijkheid: de reis

van de ziel die huiswaarts keert naar de verheven geest, naar het licht van het licht, het leven van het leven, de kennis van de kennis.

Als we het eeuwige in het vergankelijke uit het oog verliezen, slagen we er niet in de betekenis van het leven te vinden. Als de mens zijn ware menselijkheid had ontdekt, zou hij weten dat brute kracht nooit, hoe dan ook, onder welke omstandigheden ook, één werkelijke overwinning kan behalen of ook maar iets nuttigs kan opleveren. Als we daardoor winnen, verliezen we; deze overwinningen zijn onze grootste nederlagen. Vooral de onwetendheid en angst van deze tijd staan ons in de weg, en beide vinden hun oorsprong in overerving en de vele generaties uit het verleden. Ieder mens en ieder volk is een belichaming van de hele mensheid en het rampzalige geloof in afgescheidenheid bewijst dat onze blik geheel is afgewend van de werkelijkheid en gericht op het objectieve bestaansgebied.

Er is maar één echt en rechtmatig slagveld: het denken van de mens, waar de dualiteit van onze natuur ons voortdurend in de enige rechtvaardige oorlog houdt die er is – de oorlog van de god in ons tegen het lagere zelf. Het koninkrijk der hemelen is in ons en niemand staat zover van het licht en de

waarheid dat hij niet morgen kan omkeren en het kan vinden. Dan werkt hij voor de glorie van God en kent hij het geheim van dat werk, want God is in de mens en kan zich via het menselijk hart openbaren. En de glorie van God is de glorie van de mensheid: van het manzijn, het vrouwzijn, en het moederschap, van een huiselijk leven dat sterk, zuiver en schoon is, van het leven als burger dat uitgaat boven alle kleine jaloersheden en geschillen, van een internationaal wereldpatriotisme gebaseerd op de fundamentele broederschap van de mens.

We hebben te veel de nadruk gelegd op onze uiterlijke en wereldse belangen en hebben dat natuurlijke, menselijke evenwicht verloren, waardoor we ongestoord in de geestelijke kant van onze natuur zouden kunnen leven, ons denken ondergeschikt kunnen maken aan ons ware zelf en het gebruiken als een middel om te dienen en te groeien. Want het idee dat nationale geschillen door bruto geweld zijn te beslechten zouden we moeten zien als een belediging van de waardigheid van de geestelijke mens. We moeten inzien dat de mannen die we opleiden om oorlog te voeren – en die we, of wij of zij dat weten of niet, door die opleiding vernederen – in plaats daarvan prachtig kunnen worden opgeleid voor de

vrede: om staatslieden en leraren te zijn, doelmatige beschermers van de vrede van hun volk.

We zouden niet langer ernaar moeten streven, zoals we eeuwenlang hebben gedaan, ons tegen onze buurlanden te bewapenen. Onze enige zorg zou moeten zijn onze burens tegen ons eigen lagere zelf te beschermen. Als men angst kweekt voor een invasie, beweegt men zich veraf van rechtvaardigheid, veraf van zijn plicht. Schande over het volk dat zijn hogere zelf en zijn goddelijke mogelijkheden zo wantrouwt dat het zich niet in staat acht invasies met andere middelen dan brute kracht te weerstaan!

Alle volkeren hebben vanaf het begin grote successen gekend en perioden waarin veel werd bereikt, gevolgd door eeuwen van geestelijke en stoffelijke oneer en de neerwaartse gang van hun cyclussen. We bevinden ons nu ongetwijfeld in een cyclische neergang en nacht, en niet in de dag en schoonheid van ons tijdperk, want we begrijpen helemaal niet wat de ware betekenis van het leven is, individueel of nationaal. Onze vaderlandsliefde is op afschuwelijke wijze vergrofd en we projecteren de grove aspecten ervan op andere volkeren, zoals zij dat met hun grove aspecten op ons doen.

Beseffen zij die geïnteresseerd zijn in het bevoorde-

ren van bewapening en die geloven dat een land het best met de brute kracht van wapenen kan worden beschermd, wat de kracht is van psychologische suggestie? Door voortdurende herhaling kan men een wrede invloed uitoefenen op het denken van een volk en als men aanvoert dat een andere macht oorlogszuchtige plannen tegen ons heeft betekent dat in werkelijkheid dat we zowel bij hen als bij onszelf oorlogszuchtige plannen creëren.

Zij tegen wie we onze propaganda van haat richten en die morgen tot onze vijand kunnen worden gemaakt, zijn onze broeders, en er is een manier om hen te bereiken – en dat is niet door kracht of bedreiging of belediging of de psychologische suggestie die wordt gecreëerd door de bewapening op te voeren. We hebben onze uitgedachte plannen, onze kanonnen, schepen en forten, we hebben onze jeugd die is getraind voor de strijd en die rusteloos is onder de omstandigheden van gedwongen inactiviteit, en dat alles komt neer op het tarten en uitdagen van andere landen. We lokken hen uit en sporen hen aan ons op de proef te stellen; we verkondigen hen onze mening dat wijzelf even blind zijn als zij.

We zijn zo eraan gewend geraakt te geloven dat de overwinnaar gelijk heeft dat het een soort geloof van

ons is geworden en we voeden onze kinderen daarin op. De kant die wint heeft gelijk, de kant die is verslagen heeft ongelijk: het gaat allemaal om brute kracht. En we gebruiken de godsdienst en onze zogenaamde God om onze armzalige theorie te steunen. Het is krankzinnigheid – de krankzinnigheid van de eeuw! Alleen krankzinnigheid kan bruut geweld verwarren met macht.

En toch is er nu op aarde voldoende heldendom om van deze aarde een hemel te maken. Als de energie en de tijd, verspild aan oorlogsvoorbereidingen, waren gebruikt om vrede voor te bereiden, dan zouden onze volkeren nu sterker zijn dan ooit en oneindig veel beter beschermd. De ziel van een volk – de levende essentie van zijn wezen – bestaat uit het totaal van zijn gedachten, gevoelens, daden en idealen, gesteund door de verheven kwaliteit van de god binnenin ons. Hoe meer het volk van een land zijn nationale ziel voedt met zulke geestelijke en goddelijke gedachten, des te meer wordt zijn land beschermd, wordt het onneembaar, buiten bereik van geweld. Bekijk dit eens rationeel en u zult zien dat het waar is; maar als u in uw denken en uw hart de verachtelijke misvatting koestert dat morele overwinningen met geweld kunnen worden behaald dan blijft u het

slachtoffer van dwaasheid en scheidt u ellende voor uzelf door het zaad van oorlog te zaaien.

De balk zit in uw eigen oog

Volk tegen volk, broeder tegen broeder en gezin tegen gezin, we blijven altijd in strijd verwickeld zolang we erop vertrouwen dat onze lagere natuur – fysieke kracht of zelfzuchtige belangen – de dingen regelt die alleen door de geestelijke kant van de menselijke natuur kunnen worden geregeld. Men moet niet denken dat ik de mensen van nu te veel de schuld geef. Wij zijn het kroost, geestelijk zowel als fysiek, van onze voorouders, zoals zij dat waren van hun voorouders. Eeuw na eeuw heeft de mens in onwetendheid geleefd, het gelaat afgewend van het universele levensplan, dat broederschap is – een ideaal, zou men denken, dat we zouden moeten hooghouden met tenminste de helft van de belangstelling die we aan de dag leggen voor bekrompen nationalisme en oorlogsbemoeienissen. De invloed van het verleden ligt als een donkere schaduw over het heden. Eeuwenlang heeft de mensheid zich gewend aan onbroederlijkheid, zelfzucht en onrecht en zijn mensen niet naar elkaar toe, maar verder uit elkaar gegroeid.

Dit geldt voor iedereen, zodat wanneer een oorlog uitbreekt, we niet het recht hebben deze of gene persoon of natie de schuld te geven. We moeten ophouden met oordelen over onze medemensen als we het goddelijke licht in onszelf willen vinden. We kunnen geen beroep doen op de ziel, dat deel dat de moeite waard is in ons eigen volk, we kunnen haar niet steunen of wakker roepen, zolang we ons zo druk bezighouden met de veronderstelde gebreken en tekortkomingen van een ander volk. Zij die onderscheid hebben leren maken tussen het sterfelijke en onsterfelijke in zichzelf zijn de meest vergevensgezinde mensen op aarde: zij weten hoe gemakkelijk iemand die onbekend is met zijn eigen goddelijke natuur in de verkeerde richting kan afdrijven.

Velen zien wel snel de dualiteit in de ander, maar zijn daar blind voor als het om henzelf gaat: zij maken geen onderscheid tussen de twee kanten en ook zien ze niet welke obstakels hen eeuwig in de weg staan, anders zouden ze niet op anderen vitten. Hun enige negatieve kritiek zou dan op henzelf zijn gericht, en daardoor zou hun geest vrij en hun denken verlicht zijn.

Of het om mensen of volkeren gaat, dat voortdurende denken aan onszelf is ons ongeluk. We ver-

ontschuldigen onszelf; vaak geloven we dat we ons leven voor de mensheid zouden willen geven terwijl we in werkelijkheid zelfs niet de kleinste gril willen opofferen. Soms kan een onbetekenend persoonlijk verlangen onze hele natuur in beroering brengen en de last van de toekomst onnoemelijk verzwaren en we kunnen dat niet inzien en beseffen niet dat het ons terneer drukt. We zaaien het zaad van ons ongeluk op de momenten dat we de kleinste dingen waar we onze zinnen op hebben gezet niet kunnen opofferen.

We moeten niet vreemd opkijken als onze medemens de vrijheid nemen zich te verontschuldigen voor iets in henzelf, wat wij heel gemakkelijk in onszelf verontschuldigen omdat we het volgens ons in andere opzichten goed doen. We stapelen voor onszelf de ene last op de andere met kleine onverwachte dingen, die wij in ons gedachteleven verstoppen en van weinig gewicht achten. We kunnen ons niet voorstellen dat die in *ons* tot iets kunnen worden en daarom houden we eraan vast. Maar het zijn de kleine verstorende invloeden die de schitterendste ondernemingen doen instorten, en het hartenleven van een mens wordt door het kleine kwaad weggeknaagd. Er zou nooit een oproerige menigte bestaan als niet een of twee ermee waren begonnen; daarna

volgden er nog twee of drie, en anderen en weer anderen, totdat wat zich zo had verzameld eerder uit krankzinnigen dan uit mensen scheen te bestaan. Zoals het met individuen gaat, gaat het ook met volkeren. Machtige rijken zijn uiteengevallen door kleingeestige zelfzucht van onbetekenende mensen; en het verwaarlozen, door één mens, van de geringste plicht kan de voortgang van een volk jarenlang tegenhouden.

Zelfonderzoek zou ons tot onuitputtelijk mededogen moeten brengen. We zouden er altijd aan moeten denken dat ieder levend wezen een uitdrukking van het oneindige is, wat de uiterlijke kenmerken ervan ook mogen zijn. Onze veronderstelde vijanden, of de mensen of volkeren die we iets verwijten, hebben evenals wij geleerd om het leven geheel van de buitenkant te bekijken. Dat is ons allen ingeprent, van generatie op generatie, totdat ons bloed en ons wezen is besmet met de gedachte dat overwinnen door geweld soms mogelijk en gewettigd is. En nu hebben we de geestelijke krachten volledig uit het oog verloren, en alleen die kunnen tot succes leiden.

Wat hebben we te zeggen tot hen die de mens vanaf zijn kindsheid brandmerken als een morele zwakkeling en hem lieten geloven dat hij geen verlos-

sing in zichzelf kan vinden en niet door eigen inspanning geluk of innerlijke gezondheid kan verwerven? Zulke ideeën hebben hem ervan weerhouden de geestelijke gebieden in zichzelf te onderzoeken, en hebben hem ertoe gebracht licht en hulp geheel en al in uiterlijke krachten te zoeken waarover hij geen zeggenschap heeft; en het gevolg is de onreligieuze moraal en het wijdverbreide ongelooft van deze eeuw. Het behoort tot de aard van de menselijke ziel het grote mysterie op onpersoonlijke wijze te benaderen, met vreugde, liefde en eerbied. Maar als deze dodelijke beperkingen van het denken ons zijn opgelegd, en ons is geleerd ons geheel en al te vereenzelvigen met ons persoonlijke en lagere zelf, schrompelen onze opvattingen over het oneindige onmiddellijk ineen. Vreugde, eerbied en liefde bekoelen en verdwijnen uit het bestaan en in plaats daarvan wordt het zaad van verbittering en bekrompenheid gezaaid, want alle kleine en kwalijke eigenschappen behoren tot het persoonlijke zelf en kunnen alleen daar groeien.

Is het dan verwonderlijk dat we zo vatbaar zijn voor een oorlogsstemming en dat deze grove neigingen ons zo gemakkelijk overweldigen dat we niet weten hoe we onze rechten anders moeten bescher-

men of onze geschillen moeten regelen – misschien het gevolg van een klein, verstandelijk, ruzieachtig meningsverschil – dan door bajonetten en geweren en de chaos en strijd waarbij aan duizenden levens in een oogwenk een einde wordt gemaakt? En intussen bidden beide kanten ten nadele van elkaar, en proberen beide de almacht en de oneindigheid tot hun medeplichtige te maken aan de verschrikking en elke vorm van geweld.

Dat de mens nog op de been is gebleven en zich zelfs staande kan houden is bewijs genoeg voor zijn essentiële goddelijke aard. Al is hij onzeker, al verandert, dwaalt en wanhoopt hij, al wankelt, valt hij en staat hij steeds weer op, en al neemt zijn ziel niets waar van de diepte, de schoonheid en grootsheid van de kennis die zijn innerlijke zelf feitelijk bezit – op een of andere wijze houdt hij vol. In de hel die hij voor zichzelf heeft geschapen handhaaft hij zich en gaat hij niet ten onder: kan men zich een beter bewijs voorstellen van zijn innerlijke goddelijke natuur? Als hij in essentie en wat betreft zijn mogelijkheden minder dan goddelijk was, dan zou hij het hoofd buigen en ophouden te bestaan.

De ziel weet: ze heeft in dit leven herinneringen aan andere en lang vervlogen levens meegebracht,

aan oude nederlagen en overwinningen. Ze verblijft eeuwig in het licht, zingt in koor met de sterren en de stilten van God. Ze zweeft in het oneindige zonder van het lichaam gescheiden te zijn, omdat het essentieel goddelijke van de mens geen grenzen kent. We zouden inzicht kunnen krijgen in het eeuwige bestaan als we voorbij het denken doordrongen tot het ware zelf in ons, en daar de bewuste kracht vonden die ons wegvoert van het zintuiglijk leven en over de hoge muur van het denken brengt. Maar we negeren het bestaan van deze god in ons en zijn totaal vergeten dat het verstand, hoe goed geoefend ook, nooit was bedoeld om meer dan een instrument ervan te zijn. Voordat een mens dit weet, kan hij niet alles zijn wat hij zou kunnen zijn. Het verstand, het mentale wezen is niet het zelf. Het is een gereedschap dat het zelf heeft verworven om te gebruiken en als middel tot vooruitgang.

‘Groter dingen dan deze zult gij doen’, zei de Nazarener, en hij bedoelde niet door geleerdheid of mentale successen of wetenschappelijke ontdekkingen of uitvindingen. Hij sprak als theosoof, en de theosofie geeft de mens het recht eeuwig te zijn, uit het duistere en onbekende die eeuwige kant van zijn natuur te voorschijn te roepen die de grote ziel is, en

door de eeuwen heen niet sterft. Mensen kunnen niet diep en ten volle nadenken voordat ze in het licht van die goddelijke menselijke aard zijn getreden. Al wat ooit werd gezegd dat waar en schoon is en onthullend, werd daardoor tot leven gewekt: zelfs een materialist kan erdoor zo worden geïnspireerd, zelfs als hij over zijn materialistische leringen schrijft, dat hij in feite geestelijke hoogten bereikt en, ondanks zichzelf, met het oneindige in aanraking komt. Want het hogere zelf is veel machtiger dan het verstand en kan dit laatste in beweging brengen, of het wil of niet. Het is goddelijk van aard en oorsprong: door oneindig veel ervaringen is het tot die hoogten geklommen. Het verblijft op de bergtoppen van het zijn: ziet, kent en heeft lief.

Ons denken verkeert echter zo in verwarring dat het dit niet voelt: het hoort zijn lied niet dat de stilte doordringt en ziet niet wat er vóór hem ligt. Dus zitten we in de schaduw en dragen bij aan de opeenstapeling van wanhoop. We vervallen tot inactiviteit, vinden niets voor onszelf, noch zoeken we iets voor anderen; we bouwen werelden van lijden voor onszelf op, ieder op zijn eigen zelfzuchtige manier. We vertrouwen op het verstand, het puur mentale deel, en dat houdt ons weg van onze grootsheid. We hebben

ons bewustzijn geboeid en aan banden gelegd, we hebben ons opgesloten en ons een woonplaats gebouwd te midden van de schaduwen, terwijl we het ruime inzicht van goden hadden kunnen gebruiken en een krachtige uitdrukking van het universele leven hadden kunnen zijn.

Met niets meer dan verstandelijke kennis en geleerdheid, hoe groot die ook mogen zijn, is een mens half in slaap. Hij heeft noch zichzelf noch de sleutel tot het leven gevonden. Hij kan niet vooruitzien, hij heeft geen visie. Het verstand heeft zijn plaats, maar het is de geest van zijn werk die van een mens een god maakt; en zoals zijn leven is, zo zal zijn inzicht zijn. Het verwerven van kennis en het scherp van het denken hebben natuurlijk grote waarde, maar er is iets dat oneindig veel belangrijker is: in de mysterieuze schuilhoeken van de ziel de werkingen te ontdekken die het hart verlichten en het denken met geestelijk licht bezielen. Het karakter staat boven het verstand, maar het hoogste van alle is het geestelijke leven.

Hieruit volgt dat geen van de grote wereldproblemen door alleen knapheid kan worden opgelost. Iemand die uitsluitend daarop vertrouwt, begrijpt ze geen van alle. Op verstandelijk gebied zijn onze ver-

mogens altijd en noodzakelijkerwijs beperkt. Dat is niet het deel van ons dat onsterfelijk of zonder grenzen is. Daarom kan aan oorlogen geen einde worden gemaakt met argumenten of politieke intriges of manipulaties, maar alleen door bij onze internationale problemen de instinctieve en inspirerende invloeden te betrekken van die godheid die zich nu op de achtergrond van het menselijk bewustzijn bevindt en wacht op de roep van een mensheid die zich tenslotte bewust is geworden van de verheven waardigheid mens te zijn.

Terwijl de schaduwen over ons vallen en de duisternis ons nog omringt, zouden we het oog naar het oosten moeten wenden en beseffen dat we vanuit deze dodencellen van het lichaam en het denken uitzicht hebben op en, hoe zwak ook en hoever weg misschien, de belofte kunnen zien van een nieuw en glorieus leven voor de mensheid. De goddelijke wetten zijn grootser dan menselijke wetten. Ze zijn blijvend en eeuwig en veranderen niet: door politieke stelsels worden ze niet beroerd, en sektarische invloeden tasten ze niet aan. Juist denken en handelen kunnen ons altijd, tijdelijk, doen opstijgen naar het gebied van de ziel en als we ons daar bevinden, verheffen we de hele mensheid naar het niveau van zijn

rechten en mogelijkheden en van zijn geestelijke erfdeel.

We hoeven slechts die fundamentele gedachte tot ons te laten doordringen dat niemand ooit het pad van de ziel kan vinden of in harmonie kan komen met het grote universele levensplan door alleen zijn denkracht te oefenen, en dat het verstand de volkeren nooit tot een blijvende vrede kan brengen of een echte gemeenschap of eenheid tot stand kan brengen. Dat gemeenschappelijke goddelijk-menselijke iets dat zich achter het verstandelijke bevindt, moet daarbij een rol spelen. De ziel moet de scepter zwaaien en de zaken gaan leiden. Als maar enkelen hun plicht in dit opzicht konden begrijpen dan zouden ze de toekomst zien met een ruime en verre blik; zij zouden met alle dwaalbegrippen en zelfzuchtige doeleinden afrekenen om voor de mensheid een beschaving voor te bereiden waarin oorlog onmogelijk zou zijn. Hun edele inspanningen zouden erop zijn gericht eerst hun eigen land en daarna de hele menselijke familie aaneen te smeden tot één onaantastbare eenheid.

Zij zouden misschien niet onmiddellijk en voor goed een einde aan oorlogen kunnen maken; karma zal zijn uitwerking hebben. Maar zij zouden zich verzetten tegen de heerschappij van brute kracht. Zij

zouden hemel en aarde bewegen om een einde te maken aan agitaties in de pers ten gunste van bewapening tegen een of ander land. En zij zouden ervoor zorgen, voor zover dat in hun vermogen ligt, dat algemeen wordt ingezien wat de betekenis en de gevolgen zijn van bepaalde dingen die we in vredes-tijd en eigenlijk altijd in ons midden toelaten en zelfs koesteren: wreedheden, het handhaven van brute kracht tegenover fatsoen en rechtvaardigheid, de verschrikking die bekendstaat als de doodstraf, de ondeugd die door onze onverschilligheid kan groeien, de onvoorstelbare schande van vivisectie.

Iets over vivisectie

Enkele woorden over het laatstgenoemde: alleen door de krankzinnigheid van deze tijd geloven we dat we leven kunnen redden door tegen het leven te zondigen, of iets goeds kunnen bereiken door te doen wat zo duidelijk verkeerd is. De hogere wet werkt direct: men kan er niet mee spelen, men kan haar niet misbruiken. De vivisector zaait zaden in zijn natuur waarvan hij de afgrijselijke oogst zal moeten binnenhalen. Hij verhardt zijn innerlijke en fijnere gevoelens, breekt een deel van de hogere structuur van zijn

wezen af, misbruikt zijn denken en beledigt de hogere kwaliteiten van zijn natuur en verliest iets dat hij nooit meer zal terugvinden.

Bedenk eens waar het om gaat. Met elke functie en elk orgaan van het dier wordt geëxperimenteerd: de hersenen worden in plakjes gesneden, onder stroom gezet, met roodgloeiende ijzers bewerkt; de ruggengraat wordt uiterst zorgvuldig onderzocht met tang en ontleedmes; het bloed wordt uit het levende, worstelende dier gepompt en weer teruggepompt. Er zijn slachtoffers die levend worden gekookt en levend worden verbrand; giftige gassen worden door hun keel gedreven; ze worden geschoren en in ijswater gedompeld om te zien hoe lang het duurt voor zich longontsteking ontwikkelt!

Denk eens aan de psychologische invloed van een arts die, hoe zuiver zijn motieven misschien ook zijn, zichzelf in de ban heeft gebracht van de gedachte zijn werk met zulke middelen voort te zetten. Hij beseft niet dat telkens als hij zo'n experiment uitvoert, hij zijn eigen natuur vergroft en daardoor ook die van zijn nageslacht, of dat hij de deur sluit voor hogere kennis die zou komen als zijn pogingen op een hoger niveau lagen. Want ook hier wordt op niets anders vertrouwd dan op de visie van het verstand, en

dan nog wel het allerlaagste aspect daarvan, om kennis te verkrijgen die in feite alleen kan worden verworven door oefening van de geestelijke kant van de natuur – dat hogere zelf dat door de mens bij het verrichten van vivisectie wordt beledigd, buitengesloten en achteruitgezet. De sleutel tot het hogere zelf is altijd mededogen.

Hoe meer de dwalingen van deze eeuw worden gevolgd, des te meer zal brute kracht worden verheerlijkt, zullen er oorlogen zijn, verwoeste gezinnen, vernielde levens, gevangenissen en psychiatrische inrichtingen en nieuwe en onnoembare vormen van ondeugd. Moedige zielen moeten de weg zoeken en vinden want anders zal de mensheid, vóór we veel generaties verder zijn, door haar onrechtvaardigheid ten onder gaan en worden weggevaagd.

Het ware geneesmiddel

Als we zo gemakkelijk kunnen worden meege-sleept door deze oorlogsstemming en golven van psychische verwarring, waarom zouden we ons dan niet laten verheffen door een tegengestelde soort kracht, naar hoogten van helder onderscheidingsvermogen, en waarom zouden we, in plaats van zwakheden te

zoeken in andere landen en ons op oorlog met hen voor te bereiden, niet in ons land het onkruid wieden in de tuinen van ons eigen leven? Waarom zouden we het oog niet richten op toekomstige gouden eeuwen, waarin het zaad van genialiteit, dat nu in de hele menselijke natuur sluimert, zich zal hebben ontwikkeld in de gloed en het zonlicht van de oneindige wet? De bergen zullen vol zijn met onzelfzuchtigen en moedigen, die de oneffen wegen bewandelen met de ogen naar het licht gewend en zij zullen neerzien op het dal der schaduwen dat was, en daar niet langer pijn en verdriet, onwetendheid en verloedering waarnemen. Want hun mededogen en liefde zullen het hart hebben doen ontvlammen van de bewoners van de duisternis, die nu ook aan de grote tocht omhoog zijn begonnen.

Niemand kan een stap vooruit doen naar het doel van menselijke volmaking zonder zich ervan bewust te worden dat er honderden onderweg zijn die vóór hem begonnen en hem nu vooruit zijn. Hij kan hen niet met zijn ogen zien, maar is zich bewust van hun gezelschap. Het licht dat iedere gouden eeuw van het verleden deed schitteren is nog te vinden; voor zowel mensen als volkeren kan iedere dag na deze een nieuwe dag betekenen, een koninklijke dag van overwin-

ning, en het begin van een vooruitgang die geen einde kent. Want menselijke zaken hebben een ondertoon en daarin weerklinkt de harmonie der sferen; er is een melodie die zich vanuit de stilte achter het leven laat horen, die zingt tot de mensen van deze wereld en hen huiswaarts roept.

God bevindt zich in het hart van de mens: die godheid hoeft slechts te worden opgewekt, tot ze met goddelijke kracht binnenstroomt, het hele denken van de mensheid bevrijdt van het afval aan leugens die zij heeft verzameld, zodat de mens kan zien hoe groots het leven is. De schoonste muziek die ooit werd gehoord kan de glorie en kracht van het goddelijke in onszelf en in het heelal niet tot uitdrukking brengen. Toch kan men er aanduidingen van vinden door het eigen lijden, de eigen aspiraties, idealen, opofferingen en de moed om door te gaan. En als wij onze ervaringen hebben opgedaan, in onze teleurstellingen en onrust en eenzaamheid, zullen we terugkeren tot de grote werkelijkheid en de innerlijke godheid hulde betuigen. Ze blijft in de mens zelfs als hij haar het meest negeert, al is ze uit het leven buitengesloten en wordt slechts hier en daar een glimp van haar opgevangen, en al zijn haar door het verstand beperkingen opgelegd die haar licht geheel verduisteren.

Want al verlaat een mens het pad en gaat hij dwa-
len, in de ordening van de natuur kan hij niet verloren
gaan: niemand staat zover van het licht van de waar-
heid dat hij niet morgen kan omkeren en het in zich-
zelf kan vinden. Hij kan alle obstakels in het leven te
boven komen, erop neerzien en ze overwinnen, want
we zijn meer dan we schijnen: de hoogste uitdruk-
kingsvorm van het leven die we kennen.

De verborgen waarheid omtrent onszelf is dat we
wèl onze naaste liefhebben gelijk onszelf, al hebben
we nog niet de manier gevonden uitdrukking te
geven aan die liefde waarvan we niet eens weten dat
ze bestaat. Maar ze is er: de liefde voor onze mede-
mensen sluimert latent in ons hart bij de godheid die
daar waakt. Al zijn we ons in het geheel niet van haar
bewust, ons menszijn houdt in dat ze bestaat. Ze is in
de diepste diepten van de natuur van zelfs de wreed-
ste en laagste mens: in ons en ook in hen die we mis-
schien morgen als onze vijanden zien, die we zouden
doden, en graag zouden doden als de oorlog zou wor-
den verklaard. Want overal waar menselijk leven is,
probeert de godheid zich tot uitdrukking te brengen.
Ze zou haar bladeren willen uitspreiden zoals bomen
dat doen; ze zou tot bloei willen komen als de bloe-
men en die bloesems zouden daden en gedachten zijn

vol vriendelijkheid, moed en schoonheid. Ze wil zingen zoals vogels willen zingen en haar lied zou een erbewijs, vriendschap en rechtvaardigheid zijn, en door de heldere kalmte van ons leven weerklinken.

Naarmate ze zich een weg baant door ons denken en in ons leven, zullen we het licht ervan in de wereld steeds helderder en helderder zien worden, totdat ook wij de geest van haar grootsheid doen weerklinken en ons hullen in de glorie van hen die ons op het pad zijn voorgegaan.

Voor wie onderdrukt
en verstoten is

3

Voor wie onderdrukt en verstoten is

Want dit oog van de ziel dat ons *kan* leiden naar het zien van het goede, als het juist is gericht, wordt gewoonlijk aan banden gelegd door de ziel die zich bezighoudt met lagere dingen; en zolang dat het geval is, kan het ons heel knap maken in het zien van de dingen die *niet* waar zijn, en ons helpen heel ver te gaan – in de verkeerde richting, maar het kan ons nooit naar het licht voeren als onze ziel geen verandering ondergaat.

– E.J. URWICK, *The Message of Plato*, blz. 123

Mijn eerste ontmoeting met William Quan Judge

Lang voordat ik Leader werd van de Theosophical Society had ik veel meegemaakt waardoor ik ervan overtuigd was dat we niet weten welke middelen we tegen misdaad en armoede moeten gebruiken en hoe we ze moeten aanwenden. Een gevoel van ontzetting becroop mij en ik werd ziek en ontmoedigd, want ik zag zoveel wreedheid en onverschilligheid: zoveel lijden en zo weinig dat werd gedaan om het te verlichten. Scholen oprichten om dit te voorkomen – dat was mijn droom. Deze was niet in één dag ontstaan maar groeide nadat ik lange tijd onder de misdeelden in New York had gewerkt, vooral aan de East Side. Die gedachte drong zich aan mij op tijdens mijn vele bezoeken aan de gevangnissen daar en aan Ellis Island, en tijdens veel hulpverleningswerk onder de ongelukkigen op straat.

Het was duidelijk dat er weinig van wezenlijke en blijvende aard kon worden gedaan om hen te helpen. Er was behoefte aan een nieuw onderwijsstelsel om

de toestanden die ik daar aantrof te voorkomen. Het leek bijna of volslagen onmogelijk om de menselijke natuur te veranderen wanneer die het vertrouwen al had verloren, en mislukt, verwrongen, sceptisch of cynisch was geworden. Ik besepte dat de enige manier was het karakter van kinderen te vormen in de ontvankelijke eerste zeven jaar van hun leven en daarna, op iets andere wijze, van hun zevende tot hun veertiende.

Deze gedachten en gevoelens drongen zich hevig aan mij op tijdens een strenge winter toen de East Side in ernstige problemen raakte door een staking van de kleermakers. Dag in dag uit hielden deze mensen vol om wat zij als hun recht zagen, en de armoede was vreselijk geworden. Ze hadden niets meer en hun kinderen verhongerden bijna. Op een ochtend stierf een baby in de armen van zijn moeder aan de deur van de Do-Good missie, een organisatie voor noodhulp die ik had opgericht en waarvan het hoofdkwartier zich bevond in een oude etagewoning in het gebied waar de nood het hoogst was – drommen mensen kwamen daar dagelijks voor soep en brood en wat ik verder nog kon geven om hen te helpen.

Die dag herinner ik me heel goed. Het sneeuwde toen ik die ochtend op weg ging naar de missiepost

om al die ontmoedigde mensen in hun armoede bij te staan. Het was een gewone sneeuwbuï die weinig deed vermoeden dat er later op de dag een verschrikkelijke sneeuwstorm zou woeden, die zijn kracht al begon te tonen toen ik aankwam. In die hevige storm die nu ieder moment erger werd, stonden meer dan zeshonderd vrouwen en kinderen op straat te wachten op hulp. Ze waren maar half gekleed, want ze hadden de meeste kleren verpand en vergingen van de kou. Velen van hen klaagden luid en schreeuwden om hulp.

De vertrekken die we hadden gehoord bevonden zich op de begane grond – de beste die we konden krijgen, al was het huis oud en vervallen; en die zeshonderd mensen binnenbrengen of proberen binnen te brengen zou voor de meesten of allen de dood hebben betekend. De huisbaas waarschuwde mij nadrukkelijk dat de vloer nauwelijks het gewicht van vijftig mensen zou kunnen dragen zonder in te storten en in de kelder terecht te komen. En al die tijd klonken de kreten van die vrouwen in mijn oren. Ik kon ze niet hongering wegsturen en het zou nog een poosje duren voordat het eten klaar was.

Er zat voor mij niets anders op dan naar buiten te gaan en met hen te praten, hen zo goed ik kon rustig

te houden en geduldig te laten wachten. Ik liet een grote kist van een kruidenier op het trottoir zetten, naast de deur, ging erop staan en zei hen waarom ik ze niet kon binnenvragen, dat de soep nog niet helemaal klaar was en het brood nog niet door de bakker was afgeleverd, maar dat alles heel gauw gereed zou zijn. Al die tijd nam de menigte en ook de storm toe en hiermee mijn eigen verdriet, tot mijn hart bijna brak bij het zien van zoveel diepe ellende en in het besef dat wat ik kon doen zo verschrikkelijk weinig en zo ondoeltreffend was: hen uit hun huidige nood te helpen en te beschermen tegen een even slechte of nog beroerdere toekomst.

Plotseling werd mijn aandacht getrokken door een bleek gelaat aan de rand van de menigte – het was het gezicht van een man onder een paraplu, zijn kraag omhoog en om zijn hals dichtgeknoopt en zijn hoed laag over zijn gezicht getrokken – hij was duidelijk niet een van de stakers; een heer, dacht ik, die plotseling tot armoede was vervallen en zich schaamde om met de anderen naar voren te komen en om het voedsel te vragen dat hij zo hard nodig had. Een fijnbesneden gelaat met een opvallend edele uitdrukking, en een blik van ernstige droefheid, en van ziekte – ongetwijfeld als gevolg van honger. Dit alles flitste

door me heen bij die ene blik en ik draaide me om om een van onze helpers te vragen naar hem toe te gaan. Maar toen ik weer keek was hij verdwenen.

Twee dagen later gaf hij bij me thuis zijn kaartje af: het was William Quan Judge, een leider van de theosofische beweging en opvolger van H.P. Blavatsky. Hij vertelde me dat hij over mijn werk onder de armen had gelezen en was daar naartoe gegaan om het zelf te zien. Hij vond het in zeker opzicht praktisch en waardevol, zei hij, maar had ook mijn ontevredenheid gemerkt en mijn honger naar iets dat veel dieper zou gaan, het opheffen van de oorzaken van de ellende en niet slechts het verlichten van de gevolgen. Op dat moment, toen ik hem leerde kennen, beseftte ik dat ik mijn plaats had gevonden. Hoe meer ik met hem en met zijn werk vertrouwd raakte, hoe meer ik er zeker van werd dat sommige van mijn oude dromen misschien toch nog zouden uitkomen. Ik zou hem niet volledig en nauwkeurig kunnen beschrijven; hij staat in zijn diepe wijsheid en verheven zielenadel zover boven de meeste mensen. Hij had de theosofie tot een bezielende kracht in zijn leven gemaakt, en al was iemand nog zo verbitterd tegen hem, hij zou zijn verdraagzaamheid en mededogen nooit verliezen.

Hij was het die mij voor het eerst iets liet zien van

de kracht van het denken en me deed beseffen hoe deze het lot van een mens ten goede of ten kwade kan bepalen. En tegelijk wees hij me erop dat in de theosofie de oplossing is te vinden voor alle problemen die me zo hadden gekweld: dat ze de weg wijst naar de juiste behandeling van de onderdrukten en verschoppelingen van de mensheid, en naar de juiste middelen tegen armoede, immoreel gedrag en misdaad. Het eerste wat de theosofie hierover zegt is: hij die het pad dat naar waarheid voert wil betreden, moet de mislukkingen en de fouten van zijn medemensen op een andere manier interpreteren. Hij moet de wet van eeuwige rechtvaardigheid – karma – leren begrijpen, dat ‘wat een mens zaait, dat zal hij ook oogsten’ – en hij moet leren inzien dat een onoverwinnelijk mededogen daarom noodzakelijk is, want zij die falen en tekortschieten doen dat altijd uit onwetendheid. Misdaad is altijd het gevolg van onwetendheid, en bestrijding daarvan is onmogelijk als dit niet wordt ingezien.

De hogere en de lagere natuur

Wat weet de misdadiger bijvoorbeeld over de god in hem, over zijn verantwoordelijkheid als mens of

over de grote kansen die het leven biedt? Wat weet hij van de kracht van het onsterfelijke zelf? Omdat deze ongelukkigen totaal onbekend zijn met het verschil tussen het verstand en het goddelijke leven, tussen de engel en de demon in hen, zijn ze vanuit een beter leven roekeloos afgegleden.

Als men de waarheid kende, zou men weten dat hun misdadigheid is ontstaan uit de gedachte dat vrees voor straf het juiste, vanzelfsprekende en enig effectieve afschrikwekkende middel is tegen misdaad en het enige redelijke motief om kwaaddoen te vermijden. En wat is dit anders dan het natuurlijke gevolg van oude verkeerd begrepen leringen? Vandaar dat iemand die één keer een misstap heeft gedaan – zodra hij zijn eerste fout heeft gemaakt en de eerste stap omlaag heeft gedaan, als het ware de betovering heeft verbroken, al was het maar om een brood te stelen om zijn honger te stillen – naar alle waarschijnlijkheid een ernstige bedreiging voor de maatschappij wordt. En is hij dat niet uit onwetendheid geworden? Onwetendheid: die ongegronde, kwaadaardige vrees voor kracht of macht, een godheid, buiten hemzelf; dat gebrek aan die onovertroffen kennis van de innerlijke god?

Hoe durven we iemand dan te veroordelen? Hoe

weten we wat we zelf zouden hebben gedaan als we in hun schoenen hadden gestaan, in andere levens die allang zijn vergeten? Zelfs de besten onder ons kunnen fouten hebben begaan die even ernstig zijn als die van een gedetineerde in de gevangenis. Hoe kunnen we dat weten? De weg naar misdaad is de weg van onwetendheid; wie er zeker van wil zijn dat zijn eigen voeten die weg nooit zullen gaan, moet grote verdraagzaamheid kweken tegenover allen en een groot mededogen voor hen die fouten begaan. Laat hij oppassen voor een hard oordeel, opdat de smet ervan hem niet in vele levens achtervolgt. De ziel wordt beoordeeld door de goddelijke wet, niet door de mens. Zodra we onze naaste veroordelen, veroordelen we onszelf. Want we zijn allen een essentieel deel van elkaar: broederschap is inderdaad een feit in de natuur, een waarheid die duidelijk zou zijn als we niet achter het masker van ons persoonlijke of bedrieglijke zelf door het leven gingen en als we ons bewust waren van het innerlijke ware zelf, dat goddelijk is.

We moeten de gedachte aan straf volledig loslaten en in plaats daarvan denken aan verbetering, verzoening. Ik zou het woord *misdaad* uit de woordenboeken en het spraakgebruik willen laten verdwijnen.

Misdaad is een ziekte, en vraagt niet om straf maar om genezing. We moeten vastberaden en barmhartig omgaan met hen die hierdoor zijn getroffen. Zij hebben een ziekenhuisbehandeling nodig – broederlijk, opvoedend, karmisch – die op verstandige wijze wordt gegeven en geen gevangenissen en cellen en schavotten.

We zouden er geen vrede mee moeten hebben of niet onverschillig mogen zijn als we horen dat iemand gevangen is gezet. Voor iemand die zo lijdt door zijn onwetendheid en fouten moeten wij zorgen, niet door hem armlastig te maken of zijn zwakheden te vergroten, maar door hem op weg te helpen die te boven te komen. Als iemand op het verkeerde pad is gekomen, zelfs zo ernstig dat hij iemand van het leven heeft beroofd, wordt het onze opgave hem te verbeteren en een nuttig lid van de maatschappij van hem te maken. Hij is een invalide en moet als zodanig worden behandeld. Hij is geïnfecteerd met de psychologische invloeden van deze tijd. Hij is een slachtoffer van zijn onwetendheid, die onder de druk daarvan leeft, die gebukt gaat en zich hopeloos voelt onder het gewicht van zijn eigen fouten. Toch is hij ontvankelijk voor een op genezing gerichte behandeling; hij zou voor de mensheid waardevol kunnen

worden. Zelfs in de natuur van een slecht mens klopt ergens het geestelijke leven, en schijnt er nog een straal van het grootse eeuwige. Een mens die voor de maatschappij is verloren, zoals het gezegde luidt, en naar zijn eigen mening en die van de wereld volkomen ontaard, kan toch nog worden opgetild en op de been gebracht. De hogere natuur kan in hem nog altijd worden gewekt.

Ga eens na hoe het denken en het karakter van de zogenaamde misdadiger zich heeft ontwikkeld en na verloop van tijd zult u ontdekken dat ze verward en abnormaal zijn geworden door de pijnlijke strijd die in hun leven gaande is – terwijl het bewustzijn van het hogere zelf er krachtig voor pleit en ernaar streeft hen te verlossen van de verleidingen van het lagere zelf. Informeer eens naar de verborgen geschiedenis van de jongen die aan morfine verslaafd is en u zult telkens weer ontdekken dat hij zijn toevlucht tot het middel zoekt om zijn geweten te sussen. Dat is in alle gevallen de oorzaak van het probleem bij deze drank- en drugsverslaafden, behalve als erfelijkheid de oorzaak is. Het geweten, dat licht uit de eeuwigheid dat deel uitmaakt van het leven van ieder mens, is zo sterk en machtig in hen, beïnvloedt hun leven zo en maakt hen zo ellendig, dat ze iets moeten doen om eraan te

ontkomen. Zij zouden zichzelf willen doden maar hebben, heel gelukkig voor henzelf, daartoe niet de moed; en dus nemen ze het verschrikkelijke 'panacee', en de gewoonte groeit.

Er is niemand die een misdaad begaat die, wat die daad betreft, niet abnormaal, niet krankzinnig is. Iedere jongen en ieder meisje, iedere man of vrouw achter tralies is onverantwoordelijk. Zij begrijpen de levenswetten niet, ze zijn overgeleverd aan de genade van hun eigen onwetendheid. Hoe kunnen we eraan twifelen dat iemand, zodra hij in zijn hart aan moord denkt, de grenzen van geestelijke gezondheid heeft overschreden? Als de lagere natuur zo is opgewekt door afkeer, haat of angst dat ze bereid is te doden, dan heeft de ware mens alle beheersing over het denken verloren. De impulsen van het demonische zelf worden, als dit tot op zekere hoogte is ontvlamd, onbeheersbaar: de geest is verwrongen en in verwarring, de man is krankzinnig.

Als een man wordt beschuldigd van een misdaad en voor het gerecht wordt gebracht om verhoord en veroordeeld te worden, hoeveel weten wij dan, hoeveel weet de rechter en de jury van het milieu waarin hij is opgegroeid? Van de omstandigheden vóór zijn geboorte, van zijn erfelijkheid, zijn lichamelijke be-

lemmeringen? Van zijn opvoeding of gebrek aan opvoeding? Hoeveel weten degenen die hem veroordelen van zijn leven, innerlijk en uiterlijk? Een ziek lichaam kan gemakkelijk een mentale en morele ziekte veroorzaken. De erfelijke eigenschappen van iemand kunnen zo zijn dat, ook al zijn zijn voornemens normaal van hoog gehalte en zijn bedoelingen zuiver, hij kan afdrijven en het verkeerde pad opgaan door gebrek aan zelfkennis. Hij was getekend vóór hij werd geboren – het lichaam dat hem voortbracht kan een familiesmet hebben overgebracht.

Toch worden zulke mensen voortdurend gebrandmerkt als misdadigers en leggen we hen straffen op in plaats van maatregelen tot verbetering. Het zijn altijd straffen, zware straffen: isolering, en maanden- of jarenlang in een cel worden opgesloten, afhankelijk van de aard van zijn vergrijp en de beslissing van een rechter die in werkelijkheid niet meer weet van de man die hij veroordeelt dan van de atomen in het diepst van de zee – die zichzelf nog niet eens kent, die ook zijn eigen mogelijkheden, goddelijke of demonische nooit heeft ontdekt of geanalyseerd en daarom geen beroep kan doen op die verheven bronnen in zijn eigen wezen die hem in staat zouden stellen zijn medemensen werkelijk recht te doen.

Laat dan ook de beste onder ons zichzelf eens onderzoeken en naar waarheid zeggen of hij wel door zo'n grote kloof van de gevangene achter de tralies is gescheiden. Iemand kan in wezen gemeen en zelfzuchtig van aard zijn en toch door het leven gaan als een voorbeeld van fatsoen omdat hij te traag en krachteloos was, of te laf de wetten te overtreden: het zijn beslist niet de slechtste mensen die we ophangen of gevangen zetten. Voor veel misdadigers geldt dat de kracht die zij gebruikten voor hun misdaden, van hen goede dienaren van de mensheid zou maken als ze van hun misdaad-krankzinnigheid zouden zijn genezen.

Een mens kan vandaag een held en een heilige zijn, en morgen, onder de drang van zijn lagere natuur door een of andere merkwaardige verleiding ten val worden gebracht. Het weifelende denken is vandaag in het licht en morgen in de schaduw: het kan ieder ogenblik beneden het peil van het zielenleven zakken en rampzalige dingen doen. Het ene ogenblik overheersen het goddelijke, het licht, pogingen en doelstellingen van hoge kwaliteit, en plotseling – om een bagatel, een kleinigheid – kan het grotere zelf worden buitengesloten en verbannen, zodat het sterfelijke en dierlijke zelf de macht en heerschappij krijgt.

Ik herinner me een spreker die, naar men zou zeggen, met de wijsheid van de goden sprak, maar op verborgen plaatsen in zijn wezen hielden zich demonen schuil, die hij wel had onderdrukt maar niet overwonnen. Tot nu toe was hij niet aan een werkelijk grote beproeving blootgesteld en in zijn egoïsme en dwaze trots koesterde hij in zijn hart de gedachte dat hij zich op het juiste evolutiepad bevond. Maar al die tijd vraten de arglistige verborgen vijanden in de hartstochtelijke en zelfzuchtige kant van zijn natuur als bladruksen aan het weefsel van zijn wezen. Toen de grote beproeving kwam – zoals die in al zulke gevallen moet komen – werd het verstand overwelddigd, werd het hart vergeten, en werd de hartstocht van de man die nog maar enkele weken daarvoor een flauwe begeerte was, de overheersende kracht in zijn leven. De geestelijke wil werd opzijgezet en wat overbleef was een bruuft – een moreel wrak en het volledige tegendeel van de man zoals de wereld die had gekend.

Hij die gisteren door de wereld werd bewonderd, die misschien probeerde het goede te doen, zit morgen misschien achter de tralies en wacht in de vreselijke stilte van de dodencel op de voetstappen van de naargeestige stoet die hem ophaalt om gehangen te

worden, en om geen eigenaardiger of onwaarschijnlijker reden dan dat zijn karakter onevenwichtig was, dat zijn opvoeding onevenwichtig was: overdrijving aan de ene kant, nalatigheid aan de andere.

De doodstraf

Er is in feite maar één soort misdaad die door gezonde, weldenkende mensen wordt begaan en dat is die vorm van moord die doodstraf wordt genoemd. Het leven van een mens behoort niet alleen de gemeenschap toe. Het is een deel van het universele levensplan. Ieder van ons is hier door de goddelijke wet geplaatst voor een goddelijk en universeel doel, en niets kan ons het recht geven om het doden van een mens te wettigen. We begaan zelf een misdaad als we dat toestaan en dat is een misdaad tegen de Heilige Geest, de hogere wet.

Kijk achter de uiterlijke schijn: kijk in het diepst van het leven. Hier is een mens die morgen voor zijn misdaden zal worden opgehangen: we weten wat er met zijn lichaam gebeurt, maar hoe staat het met de ziel, waar dat lichaam aan toebehoort? In welke toestand gaat die verder – welwillend tegenover de mensheid misschien; in vrede met de mens en de

wereld? Integendeel, wanneer hij het leven verlaat zal hij niet bepaald zijn doordrongen van liefde voor de mensheid, of liefde voor het goede, het schone en het ware. Hij weet vrijwel niets van de goddelijke natuur binnen zijn menselijke natuur: als hij daar in doodsangst in de dodencel zit is er in en om hem heen niets van de atmosfeer van goddelijke dingen, niets dat hem daaraan herinnert.

‘Heb elkaar lief!’ zei de grote Nazarener; maar vanaf het ogenblik dat deze man om zijn misdaad werd gegrepen had hij niets om lief te hebben, niets dat hem liefhad, behalve de ijzeren tralies van zijn kooi, waarin hij in beklemmende stilte wordt vastgehouden en die hem er elk moment aan herinnert dat hij ten dode is opgeschreven, een *ding*, uitgestoten door de mensheid. Hij is de mensheid gaan haten die hem feitelijk nooit reden gaf anders te handelen. Hij is met alles om hem heen in oorlog; zijn hele wezen is vervuld van bitterheid tegen hen die hem veroordeelden, van het verlangen zich te wreken, van angst voor wat er komen gaat. Hij heeft nu eens deze, dan die leer horen preken, van deze of die kansel, maar geen woord of gedachte die hem enig werkelijk begrip van hemzelf bracht.

Hij heeft niet het verlichte inzicht om te weten –

hoe zou dat ook kunnen?– dat we oogsten wat we hebben gezaaid en dat we, zoals we zaaien, zullen oogsten. Het heeft hem in het leven ontbroken aan alles wat hem had kunnen helpen, en hij heeft al het mogelijke ondergaan dat hem kon hinderen en doen mislukken; hij heeft genoten van de lagere kant van zijn natuur tot hij nu in de ogen van de wereld het slechtste wezen op aarde is. Zoveel mogelijk staan we hem geen andere herinnering toe dan deze: dat hij vervloekt is, niet geschikt om te leven, en daarom met elke mensonwaardige omstandigheid verder in het grote onbekende moet worden gestoten. Het enige waaraan hij kan denken is hoe hij kan voorkomen dat zijn lichaam wordt opgehangen: hij wordt gek van de kwellende gedachte en kan geen moment rust vinden; zijn denken is als een hel der hellen waarvan wij niets kunnen weten.

De ziel is aanwezig – een menselijke ziel is aanwezig – hij heeft nog steeds de goddelijke vonk in zich, hoe weinig besef hij daarvan misschien nog heeft. Omdat hij een mens is, is hij in wezen goddelijk. We weten nog zo weinig van het leven. Over deze man kan dit worden gezegd: hoewel zijn ziel voortdurend uit zijn bewustzijn is buitengesloten en geen mogelijkheid heeft gevonden zich in zijn daden tot uitdrukking

te brengen – al heeft hij gescheiden daarvan geleefd en is hij in de meest vernederende positie weggezakt – toch houdt de onveranderlijke wet die alle leven beheerst hem onder haar hoede evenals de grootste heilige, en ik weet dat die godheid hem ergens, aan gene zijde van de dood, beelden van hoop zal tonen en het besef zal brengen dat de weg die hij volgde verkeerd was en dat hij nieuwe kansen zal krijgen.

Waarlijk, de goddelijke wet is barmhartiger dan de menselijke wet: voorbij de dood is er vrede en kennis van ons grotere zelf, en vergoeding voor het onrecht dat de wereld ons misschien heeft aangedaan. Wij mensen zijn goddelijk – geboren om ons te ontwikkelen! We zijn zonen van god, hier geïncarneerd om te werken aan een verheven bestemming voor onszelf en voor de wereld waarin wij leven. Maar we moeten niet vergeten wat voor neerslag van gedachten hij, bij wijze van spreken, op de rand van deze wereld heeft achtergelaten, en beseffen dat wanneer hij door de goddelijke drang van de wet weer zijn plaats op aarde zoekt, zoals hij zal doen – zoals allen moeten doen – en de last weer opneemt die hij had afgelegd, we hem niet in de collegezalen zullen vinden, noch in plaatsen waar men schoonheid en waarheid aantreft. Hij zal zich noodzakelijkerwijs begeven naar een omgeving

die verwant is aan de gedachten en gevoelens waarmee hij vertrok: zo was de deur van zijn heengaan, en zo moet de deur zijn van zijn terugkeer.

Dit onderwerp heeft nog een ander aspect: ter wille van onszelf, onze kinderen en onze beschaving zouden we ons van deze gelegaliseerde onrechtvaardigheid moeten afwenden. We moeten denken aan de gedachte-invloeden die als het ware in de mentale atmosfeer van het toekomstige kind worden gedreven en daar hun stempel op zijn karakter zullen drukken. Er is een misdaad begaan die opschudding veroorzaakt in de kranten. De gemoederen worden in beweging gebracht tegen de man die haar zou hebben gepleegd – het geval wordt in vele gezinnen besproken – en ergens is een vrouw die op het punt staat moeder te worden. Ze luistert naar twee of drie van zulke gesprekken en laat, onder de psychologische invloed van de algemene opinie, de gedachte toe dat de man moet hangen – ze formuleert het zelfs in woorden en zegt, ‘Ik zou hem graag zien hangen’.

Denk eens aan de gevolgen van zo’n gedachte, zo’n gevoel, zo’n wens die als gif in haar denken komt en als gif in haar bloed stroomt, op het karakter en de toekomst van haar ongeborn kind. Want als men zijn lagere natuur prikkelt met een verlangen naar

wraak worden er krachten opgewekt die in zijn lichaam een werkelijk gif worden. Mensen vernietigen zichzelf iedere dag met hun verlangens naar wraak en haat, vernietigen niet alleen hun hogere en mentale mogelijkheden, maar vergiftigen letterlijk het bloed in hun aderen. Elk atoom wordt beïnvloed; en zo bereiden ze hun eigen straf voor, niet ver weg in een andere wereld of bestaanstoestand – er wordt niet gedreigd met een hel – maar op het moment dat de gedachte postvat, hier in deze wereld, in hun huidige lichaam, fysiek, begint het gif te werken. Men hoeft slechts het leven te volgen van mensen die vastbesloten zijn kwaad te doen om te zien hoe deze krachten hen vernietigen.

Gevangenis en gevangenen

Kijk eens naar onze gevangenis, die monumenten van onrecht, en zeg dan eens dat onze godsdienst en onze politiek de levensstandaard hebben verhoogd. Is het niet duidelijk, een vanzelfsprekende waarheid, dat elk huis van bewaring zelf over de middelen en mogelijkheden tot verandering en verbetering zou moeten beschikken, maar van welke waarde zijn onze wets- en gevangenisstelsels voor de morele

verbetering van de misdadiger? Welk onderdeel daarvan is erop berekend of ervoor ontworpen of is doeltreffend om hem omhoog te trekken uit de modder en de schaduwen en de duisternis van wanhoop? Wat is er in de wetgeving, al is het nog zo weinig, dat dient als middel tot verbetering? Niets – en dat was ook nooit de bedoeling. Het enige waaraan is gedacht is het volslagen nutteloze idee van straf, waarmee geen enkel doel in de wereld is gediend. Iemand begaat een misdaad en wordt achter tralies gezet, en men denkt aan niets anders dan hem streng en zwaar te straffen – niemand denkt eraan welk doel dat dient of welk nut het voor iemand heeft.

Wat is het gemakkelijk om iemand tot misdadiger te maken! Als er armoede in een gezin heerst, of onwetendheid, of een of andere erfelijke belasting die zich onder druk manifesteert – anders zou ze zich misschien helemaal niet manifesteren – kan een kind opgroeien zonder ooit een van die geestelijke bewustzijnstoestanden te hebben ervaren die voor de innerlijke gezondheid normaal en noodzakelijk zijn; het heeft misschien geen ogenblik gevoeld dat het uit de wereld van de goden en uit het grote mysterie kwam, en dat er op duizenderlei wonderlijke en subtiële manieren door de natuur voor hem wordt gezorgd.

Hoe kan zo iemand, innerlijk ongewapend en onbeschermd, veilig zijn tegen verleiding als die komt?

Of denk aan een jongen die in een gezin is grootgebracht waar volop tedere vriendelijkheid aanwezig was, maar waar de atmosfeer vol was van oude sektarische ideeën. Hij is òf in harmonie met die ideeën en dus bereid door het leven te gaan in volslagen onwetendheid over de waarheid van het leven, òf hij komt waarschijnlijk op ongeveer zestien- of zeventienjarige leeftijd in een toestand van hevig verzet die voor hem rampzalig kan zijn. Het protest van zijn ontwakend denken tegen de kinderlijke onwaarheid van de oude leringen kan tot de rest van zijn natuur zijn doorgedrongen en kan die hebben geïnfecteerd met twijfel aan en minachting voor de ethische wet.

We pakken zo'n jongen vanavond misschien op onder de wet op de landloperij. Hij is tegen zijn ouders in opstand gekomen, heeft zich aan hun macht onttrokken en het huis verlaten. Hoogstwaarschijnlijk is hij dronken, misschien onder invloed van drugs. Wat kunnen de rechercheurs en de politieagenten doen? Hun enige oplossing is de gevangenis; ze kunnen hem nergens anders heenbrengen. En men kan niet verwachten dat zij, of de functionarissen van rechtbanken en gevangenissen, die te zijner tijd met

deze jongen te maken krijgen, de geestelijke wetten die ons wezen beheersen begrijpen. Ongetwijfeld proberen ze allemaal hun plicht te doen. Ze kunnen slechts afgaan op hun oordeel, dat povere verstandelijke oordeel van ons dat maar al te vaak het enige is waarover we beschikken.

Deze jongen gaat dus naar de stadsgevangenis in afwachting van zijn rechtszaak en wordt opgesloten in wat men een arrestantenhok noemt. Hij komt daar in gezelschap van waarschijnlijk de meest hopeloze figuren van de stad: mensen die zo laag zijn gezonken dat het hun tweede natuur is geworden de gemeenste dingen te doen die mensen kunnen doen, en die aan anderen te leren. Daar zijn ze, ze duwen en dringen de jongen opzij, die nog maar zijn eerste fout heeft begaan, waarschijnlijk door onwetendheid, en die nog nooit heeft gehoord van de goddelijke geest in hem of van de lagere natuur die de verleider is – en wat zal er van hem worden?

Daar, naast hem, is een drugsverslaafde: wild en gespannen, hongerend naar het gif dat hij niet kan krijgen, woest, vloekend, obscene, vuil. Dan is er ook de beroepsdief die lacht om zijn successen en zich erover verheugt; de wereld heeft hem niet vriendelijk bejegend, hij heeft zijn geweten verloren, en

weet niet meer hoe goed te doen en glijdt af, zo snel hij kan. Ook hij zit dag en nacht aan de zijde van deze jongen, deze beginneling in de misdaad: ze slapen er en hebben er hun maaltijden. De hele atmosfeer van die cel is vol van wat de meest geharde persoon in de wereld met afschuw zou vervullen. De menselijke ziel werd niet gemaakt om op die manier te leven. Ledigheid is des duivels oorkussen – overal kweekt ledigheid ieder soort kwaad, en zeker in zo'n gevangenis milieu!

De ene gedachte roept de andere op: de invloed van het denken kan hemels zijn, maar kan ook zo verschrikkelijk zijn dat het niet in woorden is uit te drukken. Als iemand met een zwakke ziel en wil in contact komt met iemand die alleen pessimistisch en ontmoedigd is, worden deze op gevaarlijke wijze beïnvloed. Iemand die negatief denkt, gedeprimeerd is of een lagere weg is ingeslagen – en alle drie gelden zeker voor het denken van deze jongen – kan met iemand in aanraking komen die heel eerbaar schijnt en nooit naar hem kijkt met de bedoeling hem te beïnvloeden, en toch zal het kwaad in de aard van die man, dat verwant is aan wat in die jongen nog niet is wakker geroepen en nog slechts potentieel aanwezig is, ongemerkt in het denken van de laatste binnensluipen,

zodat van de zwakheid die zich in de een bevindt, de ander een deel ontvangt of daarmee wordt besmet. Daarom kunnen onze gevangnissen beerputten van ondeugd zijn. De kracht van het denken van iemand die bedreven is in de misdaad zal overheersen en iedere zwakke of onevenwichtige natuur die in zijn nabijheid komt vergiftigen. Zulke mensen zijn er altijd in de gevangnissen en we voorzien ze voortdurend van nieuwe slachtoffers.

Is het iets om ons over te verbazen dat het monster ondeugd dichterbij ons is dan we weten; dat er zoveel is dat aan de deur van onze woningen komt en in de kamers van ons leven – ondeugd, in al zijn schokkende vormen, in steeds nieuwe en onbeschrijflijke uitdrukkingsvormen – een grote psychische kracht die geen voorkeur heeft voor haar prooi, maar alles wat ze kan pakt en verslindt. Ze gaat ongemerkt de huizen binnen via de negatieve kant, via een zwakheid van de kinderen, via een of andere erfelijke belasting, zodat vóór het kind naar school gaat of de wereld ingaat, er al zaden groeien waarvan we geen idee hebben. In de loop van de tijd komen die in een of andere vorm op, en het resultaat kan zijn dat de hele natuur te gronde gaat, het leven een mislukking wordt.

Is het iets om ons over te verbazen dat ons hart

gedepimeerd en bezwaard is door de beklemming van deze tijd? Eén ding is zeker, als we jongeren in de gevangenis zien, zien we iets dat veel meer aandacht vraagt; en als we geharde misdadigers in de gevangenis zien, zien we iets dat veel meer aandacht vraagt!

Na verloop van tijd wordt onze nieuweling voorgeleid en veroordeeld tot een bepaalde gevangenisstraf. Als ik werd beschuldigd en tien maanden opgesloten om dan te worden voorgeleid en berecht, kan ik me voorstellen dat ik misschien al het kwaad waarvan ik ooit had gehoord zou oproepen om de hele zaak en het systeem uit te dagen. De rechter heeft misschien de verhevenste motieven ter wereld, maar toch is hij niet onfeilbaar: de geringste aanval van indigestie, bijvoorbeeld, kan zijn oordeel heel gemakkelijk doen veranderen. Hij stuurt de jongen naar de gevangenis – hij kan niet anders: de wetten zijn geboekstaafd en moeten worden gehoorzaamd. Naar de gevangenis, met alles wat daarbij hoort: de pijn, de ontmoediging en verschrikking, overal straf, met grote letters, het zonlicht helemaal uit het leven verdwenen, de algemene dwang van het pistool en de knoet, in sommige plaatsen zelfs afranselingen en geestelijke martelingen.

Hij zit zijn tijd uit en komt dan in een wereld die

hem heeft vergeten en die hij, naar alle waarschijnlijkheid, heeft leren haten. Om een nieuw geloof in de mensheid en in zichzelf op te bouwen, om zijn haat tegen de maatschappij te verminderen, heeft hij een paar dollar op zak en ontmoet hij, overal waar hij gaat, hardvochtigheid, kritiek, vooroordeel en onbroederlijkheid. Hij was opgesloten als een hond, in bedwang gehouden door ergere dingen dan ketenen; nu is hij diepgezonken, zelfs voor zijn eigen gevoel. Hij is overgevoelig – hij kan de gedachte niet van zich afschudden dat de hele wereld weet dat hij een gedetineerde is geweest. En in die toestand gaat hij op zoek naar werk dat hij moet vinden voor die paar dollars zijn uitgegeven.

Hij heeft geen getuigschriften; binnen een paar dagen zit hij zonder geld. Hij trekt van plaats tot plaats op zoek naar werk, en 's nachts moet hij langs de kant van de weg bivakkeren of in de beschutting van een hooiberg of een oude boot op het strand: er is niets anders voor hem. Algauw komt hij langs een voorpost van de onderwereld, waar hij zijn whisky of cocaïne kan krijgen, en waar zullen we hem na een of twee weken natuurlijk terugvinden? Die jongen moet terug naar de gevangenis. Toen we hem voor het eerst arresteerden veroordeelden we hem tot een

leven van ellende, een bajesklant, tot misdaad, bijna zonder kans of hoop op iets beters. Nu bieden we hem geen andere mogelijkheid dan terug te gaan naar het cachot en de cel: geen kans op herstel, geen kans er weer bovenop te komen, geen kans het goed te maken.

Waarom is er niet in elke stad – ter wille van uzelf en ter bescherming van de maatschappij – een bovenkritiek verheven instelling, waar de man die uit de gevangenis komt werk kan vinden, waar hij zich kan ontwikkelen; waar hij onderdak heeft en beschermd is, maar toch niet in gevangenschap; waar hij de kans krijgt fatsoenlijk te leven en niet in een poel van wanhoop wordt teruggeworpen?

Zo is de rest van zijn verhaal gauw verteld. Toen hij voor het eerst in de gevangenis zat, moest hij elke dag luisteren naar de verhalen van doorgewinterde criminelen; nu hij zwakker is, meer ontmoedigd dan eerst, moet hij weer naar hen luisteren. De dieven zullen niet nalaten hem heel levendig te vertellen hoe gemakkelijk het is te leven en aan geld te komen op de manier die zij kennen – geld bemachtigen en een plezierig leven leiden – en nu luistert hij met echte belangstelling. Hij heeft geprobeerd eerlijk te zijn en denkt dat juist dat iets is wat de wereld hem niet toe-

staat. Hij vergelijkt het leven dat zij voor hem schilderen met wat hij heeft ervaren, en het duurt niet lang of hij is in zijn denken en gevoel helemaal één van hen geworden.

Hoeveel mensen die hun eerzaamheid nooit hebben verloren zouden het beter doen? Hij zou echt een held moeten zijn om niet mee te doen. Hij houdt hen in het oog en is niet langer de jongen die best zou kunnen opgroeien tot een uitstekende burger, die eerder een fout beging dan dat hij slecht was, een fout die te herstellen was omdat die uit onwetendheid en in onnadenkendheid werd begaan en niet uit kwaadwilligheid. Die fase is helemaal voorbij. Hij is nu een professionele dief, lid van de criminele klasse. Hij is tot dat beroep toegetreden en staat geheel onder leiding van ervaren leermeesters; hij is een vijand van de samenleving, een bedreiging en gevaar voor de staat. De misdadigers aan wie wij hem, tegen wil en dank, hebben overgedragen, hebben hem nu volledig in hun macht, en vanaf dat ogenblik wordt hij hun slachtoffer en werktuig. Ze oefenen druk op hem uit – brengen hem op riskante plaatsen en blijven zelf buiten schot. Ze leren hem met een revolver om te gaan zodat hij zich indien nodig kan verdedigen.

Hij komt voor de tweede keer uit de gevangenis en

weet nu precies waar hij naartoe moet. Hij is niet meer hongerig en koud, en hoeft niet meer in een hooiberg of in een oude boot te slapen; hij loopt er niet langer slordig en vuil bij. Hij is een nieuw mens, netjes en verzorgd, herschapen door de psychische invloed van de dieven op het evenbeeld van die dieven. En op een gegeven ogenblik wordt hij in een hoek gedreven, trekt zijn pistool, schiet, wordt gearresteerd, berecht en veroordeeld, en opgehangen.

Op die manier maken we misdadigers – het regime dat we dulden doet dat. Het probeert niet te corrigeren of te verbeteren; het kweekt eenvoudig misdaad alsof misdadigheid onze grootste schat is. Daarmee verspillen we menselijk materiaal, schaden we het volk en de mensheid en brengen het morele leven van onze kinderen en kleinkinderen in gevaar. Of we deze slachtoffers van onze domheid ophangen of niet, het systeem zelf is verachtelijk. Ze worden opgesloten. Nooit wordt een vriendelijke hand uitgestoken om hen te helpen; aan alle kanten is er daarentegen de sterke hand van de voorschriften, die dreigt, belemmert of toeslaat. In hun verzet tegen wat ze moeten ondergaan, scheppen ze een bepaalde mentale en morele atmosfeer; en omdat ze daarin leven en ademen gaan ze omlaag, verder en verder omlaag. Ze

beïnvloedt ieder die ermee in aanraking komt. De opeenhoping van zulke dodelijke gedachten in een gevangenis is verschrikkelijk: ze verontreinigt onze hele beschaving en schaadt niet alleen de levenden maar ook de ongeborenen.

Als we drie weken of een maand lang zouden worden behandeld zoals zij, zou dat van ons allen rebellen maken; we zouden het niet kunnen verdragen. De onrechtvaardigheid en onmenselijkheid ervan zijn zo dat alles wat laag in hen was lager wordt, en wat hoog was zich terugtrekt. Als ik voortdurend in aanwezigheid was van mensen die enkele van mijn zwakheden hadden ontdekt en mij daar voortdurend aan herinnerden, met of zonder woorden, dan zou dat op mij terugslaan en het grootste deel van mijn leven gaan uitmaken. Ik zou misschien niet de kracht hebben om bestand te zijn tegen de druk ervan. In veel gevangenen zijn de omstandigheden zo. De gedetineerden leven in een sfeer van wanhoop. Ze hebben fouten begaan en kunnen zichzelf niet in vrijheid stellen: vanaf het begin zijn ze volkomen ontmoedigd, en die verschrikkelijke ontmoediging is de voedingsbodem van de misdaad. Er zijn mensen die met de ongelukigen spreken en hen vooral aan hun fouten herinneren. Dat heeft nooit enig goed gedaan en zal dat ook

nooit doen. Ze hebben meer dan genoeg van de vervelende manier waarop mensen met hen omgaan.

De maatschappelijk werker die in de gevangenis enig goed wil doen, moet elke gedachte aan veroordeling van zich af zetten en met de mensen niet over hun fouten en dwalingen spreken, maar met grote overtuiging over hun latente goddelijke eigenschappen: de goddelijke eigenschappen die ieder mens heeft. Hij moet beginnen met een hart dat van grote mildheid is vervuld, en zijn gedachten moeten geheel zijn gericht op de vraag hoe hij hen kan dienen en helpen. Door gebruik te maken van de sleutel die alle deuren opent, sympathie en kameraadschap, die belangrijker en beter zijn dan medelijden, zullen we de wijsheid verkrijgen die de weg verlicht naar juist denken en juist handelen. Sympathie is altijd vindingrijk en leert ons precies wat nodig is. Wie er gebruik van maakt, zal ontdekken dat zijn middelen toeneemen en dat zijn eigen deel ervan niet onbenut blijft. Ze maakt de geest van de mens zo ontvankelijk dat er nauwelijks woorden nodig zijn om de oorzaak van de problemen van een ander te ontdekken. Ze komt tot uiting in daden, bijna zonder dat er bemiddelende woorden nodig zijn.

Laat iemand die haar bezit het uiterste doen met

de middelen die hij heeft, en er zal kracht door hem heen stromen en ze zal ver genoeg reiken. Hij zal er blijk van geven in zijn optreden, onopzettelijk als het ware. Het wezenlijke ervan kan niet in woorden worden uitgedrukt. Een bloem of een boek schenken kan iets zeggen; die echte belangstelling, die streng vermijdt over de fouten of de huidige situatie van de gevangenen te spreken brengt haar misschien het best tot uitdrukking. Mededogen, onthoud dat goed, is de sleutel en geheime talisman; alleen dit kan de weg vrijmaken tot dat goddelijk-menselijke deel dat altijd aanwezig blijft, zelfs in de meest ontaarde mens. En niemand – niet de grootste hervormer, niet de grootste geleerde van de mensheid – kan het middel vinden tegen de kwalen van het leven als hij die sleutel niet in zichzelf heeft gevonden.

De oorzaken van misdaad

Er is geen remedie tegen de zelfvernietigende waanzin van ons gevangenisstelsel tenzij we de gedachte aan veroordeling vaarwel zeggen en ons bezighouden met de oorzaken van misdaad. Velen van hen die nu in de gevangenis zitten hadden thuis, toen ze kinderen waren, slechte voorbeelden. Er heerste daar disharmonie, te grote toegeeflijkheid,

onverschilligheid of enorme onwetendheid, wreedheid, of zelfzucht en ondeugd verborgen onder de dekmantel van fatsoen. Tegenover één echt huwelijk, aangegaan met begrip en in een sfeer van heiligheid, staan er honderden en duizenden die uit zelfzuchtige motieven werden aangegaan: uit fysieke aantrekking of op grond van de wens van ouders of vrienden, eigenbelang of de maatschappelijke eisen van het moment.

Niemand gaat in een oogwenk naar de bliksem. Niemand mislukt onmiddellijk. Misdaad nestelt zich niet in één ogenblik of één dag in de aard van een mens. Ze groeide onder de oppervlakte: in de algemene negatieve aard van het karakter, in het opwekken van begeerten, totdat men zijn zelfbeheersing kwijt is en de dingen niet meer kan verwerken. Daarop volgden stimulerende middelen, mentale onrust en verzwakking van de wil. Dan komt het eerste vergrijp – misschien iets stelen van de ouders of van burens – en in een poging de diefstal te verbergen, leugens en bedrog. De lagere natuur went geleidelijk al doende aan het verrichten van wandaden.

Alle krachten van die lagere natuur zijn noodzakelijkerwijs aanwezig in het gestel van een kind: de onvolmaakte, dierlijke, onontwikkelde, niet-spirituele

kant is er, met zijn verlangens en begeerten. Het kind heeft ze naar dit leven overgebracht door erfelijkheid, half door herinnering: deze onbuigzame en krachtige tirannen werden in het verleden niet overwonnen en gecorrigeerd, en nu verschijnen ze weer en krijgen ze invloed. Een moeder die toelaat dat haar kind een hevige woedeaanval krijgt en niet het geheim ontdekt om deze ter plekke te stuiten, geeft misschien voedsel aan iets dat eindigt in het verwoesten van het leven van het kind, terwijl ze zich misschien nooit ervan bewust was dat ze iets had moeten doen wat ze niet heeft gedaan. Waarom? Omdat er in wezen geen sprake was van een religieus leven: er was geen verlicht denken en daardoor had ze geen idee van de innerlijke behoeften van het kind.

Een mens wordt tot misdaad gebracht door begeerte die in zijn natuur sluimert, en misschien werd die voor het eerst aangemoedigd in zijn jeugd en kwam ze voort uit een van die kleine verlangens waaraan ouders zo vaak voedsel geven: kleinigheden die onbelangrijk schijnen, die men gemakkelijk geeft en niet zo gemakkelijk weigert. Toegeven betekent echter vaak de weg plaveien voor een ramp, want het betekent dat men het leven van het kind zijn weg laat vinden via het kanaal van begeerte, het als het ware

laat groeien in het lagere aspect van zijn natuur en dat men hem toestaat in zijn dierlijke deel te gaan wonen. Het betekent het versterken van zijn karakter aan de verkeerde kant, zodat hij, zelfs als hij nog nauwelijks kan lopen, misschien al de eerste schrede op weg naar de misdaad heeft gezet.

Het leven van een kind heeft zoveel facetten die boeiend en aardig lijken en die ouders in hun hart koesteren en graag bij hun kinderen opwekken, en die toch beslist niet de best mogelijke zijn. Denk eens aan de nieuwe en verrassende dingen die uw kinderen deden en waarmee ze uw aandacht trokken; en u heeft hun egoïsme aangewakkerd en hen het gevoel gegeven belangrijk te zijn: het komt neer op het strelen van het uiterlijke zelf en van persoonlijke trots en het negeren – eigenlijk het uitbannen – van die zeldzame en koninklijke, onpersoonlijke waardigheid die de hogere kant van het leven van een kind vormt.

Een verkeerde gedachte kan een hel op aarde veroorzaken. Een moeder zal vaak onbewust de ijdelheid in haar dochttertje aanwakkeren door te veel aandacht te schenken aan haar uiterlijk. Ik herinner me een heel aantrekkelijk en uiterlijk interessant meisje, met alle charme van kinderlijke onschuld, maar dat een aangeboren ijdelheid bezat. Toen ze een jonge vrouw

was geworden, weg uit de bescherming van het ouderlijk huis, leidde haar liefde voor vleierij haar naar de ondergang.

In de jeugd werden de zaden gezaaid: eerst van zelfzucht, dan van ijdelheid en valse trots, waarop bedrog volgde. Daarna, hoewel de uiterlijke schoonheid en charme bleven, trok het betere deel van haar natuur zich terug: het had geen plaats om in te werken, het vond in haar geest geen ruimte voor zichzelf. De innerlijke vijanden – de vijanden van haar eigen gestel – hadden overwonnen en bezetten haar hele geest en zij dreef verder en verder af, het gevaar tegevoelt. Hoeveel pijn veroorzaakte dat niet in het gezin dat ze had verlaten! De moeder was verbaasd en stelde zichzelf vragen, en herhaalde telkens weer dat ze haar lieveling altijd had beschermd, haar het beste voorbeeld had gegeven, de beste boeken om te lezen, haar regelmatig had meegenomen naar de kerk, naar zondagschool. Het geval is typerend. Zowel de moeder als de dochter gaan vanzelfsprekend iedereen en alles de schuld geven behalve zichzelf, omdat geen van beiden iets weet of iets is geleerd over haar ware natuur, of hoe men de innerlijke vijand moet herkennen en weerstaan. De dochter was nooit geleerd dat de kracht om zichzelf te bevrijden in haarzelf lag, en

dat de veroordeling door de wereld niets is vergeleken met die koninklijke en innerlijke talisman die ze in haar eigen ziel bezit.

Op een bepaald punt heeft ze zich misschien uit wanhoop tot anderen gewend om hulp, maar vond alleen in afschuw opgeheven vrome handen, of vrome lippen, zonder één woord van hoop of bemoediging, maar alleen een blijven hameren op haar zonden en dat haar ziel door de poel van wroeging en berouw moet gaan. Die ‘goede tijdingen’ zijn het laatste waarnaar men haar had moeten laten luisteren – en die haar geest het minst hielpen.

Veroordeel niet; velen gaan ten onder, in de regel niet uit verdorvenheid of liefde voor het kwaad ter wille van het kwaad, maar omdat *de maatschappij hen geen nieuwe kans biedt* en omdat er niemand is tot wie zij zich kunnen wenden en die hoop kan geven. We zouden honderd keer verbetering tot stand kunnen brengen door hen een weg te tonen die uitzicht biedt op een dag van zonneschijn en vrede.

En wat was bij de meesten het begin van dit alles? Dat was de ijdelheid die de moeder in haar kind voedde. En nog langer geleden, als men dat zou kunnen nagaan, zou men het zaad ervan kunnen vinden in de geest van de moeder in de prenatale periode vóór het

kind werd geboren. Kunnen wij geen zaden van harmonie zaaien waar nu slechts blindheid en onbegrip zijn te vinden? Er zijn vrouwen die ernstig over deze dingen nadenken en zich in die prenatale maanden gedragen als priesteressen van de goden. Maar gekibbel, onbelangrijke zaken en ruzies vullen het leven van velen. De vernietiging van het menselijk leven begint thuis en in de jeugd. Als een vrouw deze levensmysteriën nog niet begrijpt, is zij niet geschikt moeder te zijn. Als een man zichzelf niet heeft gezuiverd en gelouterd en tot het besef is gekomen wat het betekent een kind ter wereld te brengen, zou hij niet de verantwoordelijkheid van het vaderschap op zich moeten nemen. Als men in dit opzicht leeft zoals de meerderheid, gaat men voorbij aan de goddelijke wetten van ons bestaan – en dan staat men werkelijk aan het doodsbed van de mensheid.

Het idee van een persoonlijke God die straft, dat in de geest van het kind wordt ingeprent op het moment dat het alle zonneschijn en vreugde en liefde zou moeten ontvangen die het aankan, roept angst op – dat afschuwelijke gevoel dat men nooit in de geest van kinderen zou mogen toelaten. Want is het er eenmaal – is het kind eenmaal geleerd bang te zijn voor God of de Duivel of iets anders – dan begint het ver-

leggen te worden en leert instinctief zijn fouten en zwakheden te verbergen en dat is beslist het begin van het pad van de schaduw.

Denk eens aan een jongetje, dat veelbelovend lijkt, dat lichamenlijk en mentaal alles heeft om het hart van zijn ouders blij te maken, dat van nature beschaafd is en een aangeboren vriendelijkheid bezit maar dat toch ook een andere kant aan zijn karakter heeft – want er is altijd een andere kant. Misschien heeft hij van beide ouders een sterke, gevoelige en vastberaden aard geërfd, die in zijn leven een grote kracht ten goede zou kunnen worden. Het kan in het leven van zijn vader en moeder een grote kracht ten goede zijn geweest, omdat ze op een goede manier werd gebruikt. Maar hij heeft ook andere neigingen, en als hij de leeftijd bereikt waarop een jongen heel verstandige en voorzichtige bescherming zou moeten hebben, als hij tegenover de mysteries van de seks komt te staan, krijgt hij moeilijkheden.

Zijn vader en moeder kunnen hem die dingen niet uitleggen, want zij weten het niet. Er is niemand die hem de impulsen kan uitleggen waarmee hij nu te maken krijgt – de passie die plotseling in hem opkomt, vanwaar of waarom weet hij niet, de begeerte die hem dringende eisen stelt. Hij ziet hier en daar

schijnbaar rechtschapen mannen die een hoge positie bekleden en zich voordoen als uitstekende voorbeelden, en als hij oplet ziet hij ook de andere kant van hun leven; en met zijn krachtige natuur volgt hij misschien hun voorbeeld.

O, er zijn jongemannen die het zonder meer lukt bepaalde gevaarlijke plaatsen in het leven te passeren op grond van hun trots of zelfs hun geweten dat tijdig tot hun bewuste zelf doordringt, maar er zijn er duizenden en duizenden die eenvoudig worden meege-sleept. Er zijn voortdurend beproevingen voor deze jongen nu de intensiteit van zijn natuur toeneemt. Misschien heeft hij een neiging tot drinken of tot nog erger dingen; maar heeft hij eenmaal zijn eerste fout begaan, dan wordt zelfs het denken eraan voor hem pijnlijk. Hij is gestruikeld en heeft zich in eigen ogen schandelijk gedragen. Hij weet niet waarom hij het deed, en ook niet wat hem voortdreef op de weg die hij zelf nooit zou hebben gekozen. Zijn God verliet hem, denkt hij, toen hij hem nodig had en heeft hem nu helemaal in de steek gelaten. Hij weet niet dat dat verheven en heroïsche deel van hem, de innerlijke god, er al die tijd was en is en dat hij deze alleen maar hoeft op te roepen en er zijn toevlucht toe te nemen, want de innerlijke god wacht op ons. Hij heeft daar

nooit van gehoord: nooit gehoord van de tweevoudige aard en van het verschil tussen het hogere en het lagere. Het enige wat hem werd geleerd was dat hij in zonde werd geboren en dat hij een zondaar is omdat hij een mens is; dat hij niet het zelfvertrouwen zou kunnen hebben moedig te zijn, omdat er in hem niets is dat betrouwbaar is.

De kiemen van onheil groeiden dus al in hem vanaf zijn jeugd onder de beschermende liefde en zorg van zijn ouders. Ondanks alle opvoeding die zij hem in ruime mate gaven, heeft hij nooit iets over het leven geleerd, en nu bevindt hij zich in een zee van psychische problemen, overgeleverd aan de dreiging van haar getijden. Misschien maakt hij met iemand kennis en sluit hij vriendschap en mist hij het onderscheidingsvermogen om de jongeman die hij ontmoet te zien zoals hij werkelijk is. Zijn fijnere natuur is niet zo gevoelig geworden dat deze hem waarschuwt op zijn hoede te zijn. Impulsief, welwillend en zonder verkeerde bedoelingen gaat hij de vriendschap aan en staat al gauw onder de invloed van die ander. En aan de vijanden die al bij hem hoorden, waaraan hij tevoren dagelijks het hoofd had moeten bieden, worden nu talloze andere toegevoegd; want deze impulsen worden vaak verdubbeld en verdrievoudigd door

banden met de verkeerde soort vrienden. Slechte gewoonten worden gevoed en wanneer de sterkere wil steeds verder afzakt, volgt de zwakkere.

Ik herinner me een gesprek met een gevangene in San Quentin, een jongen van ongeveer twintig of eenentwintig jaar die gevangen zat wegens valsheid in geschrifte. Toen ik eenmaal zijn volle vertrouwen had gewonnen vroeg ik hem wat precies hem daar had gebracht – wat het eerste begin en de wortel van zijn problemen was. Hij zei dat hij dacht dat bijna alle gevangenen hetzelfde zouden vertellen, als men de waarheid uit hen kon krijgen. Het begon, zei hij, toen hij nog maar een kind was. Maar waar waren dan zijn ouders, zijn moeder? Met die dingen ga je niet naar je moeder, antwoordde hij. En zo is het: ouders zijn vaak de laatste mensen in de wereld die zien wat er aan de ziel van hun kind knaagt.

Deze jongen had nooit een waarschuwend woord gehoord over het gevaar van genotzucht van welke aard ook. De moeder was een heel verlegen vrouw, en de vader een van die gemoedelijke, gemakkelijke mensen die men zo vaak ontmoet, die het leven nemen zoals het komt en een onvoldoende gevoel van verantwoordelijkheid bezitten. Hun zoon groeide op goed geluk op en kon gaan en staan waar en met wie

hij maar wilde. Het begon allemaal met het kweken van gewoonten waarbij aan eigen neigingen werd toegegeven, die moeders niet corrigeren omdat ze daarvoor terugschrikken – de verraderlijke uitgroeisels van onwetendheid en hartstocht die onze kinderen soms ruïneren voor ze zichzelf kunnen beschermen.

Naarmate zijn verstand zich ontwikkelde, ontdekte hij dat hij geen wil had. Hij werd zenuwachtig, rusteloos, overdreven terughoudend, negatief en vatbaar voor alle invloeden. Thuis was hij misschien vol goede bedoelingen, maar weg van huis was hij overgeleverd aan welk gezelschap hij ook maar in verkeerde, en kon moreel geen weerstand bieden aan kwalijke voorstellen. En zo maakte hij de ene fout na de andere: hij dronk, kwam onder de invloed van een vrouw, en om geld voor haar te krijgen pleegde hij valsheid in geschrifte. Nog steeds hield hij van het goede en kon hij het onderscheiden van het kwade – hij was niet zover afgedwaald van het normale levenspad dat hij daar niet meer toe in staat was. Door zijn nerveuze, vurige temperament en gebrek aan zelfkennis ging hij door de knieën en maakte hij zijn eerste ernstige fout. Een uur voor hij dat deed had hij niet de minste bedoeling kwaad te doen; een uur

daarna betekende de afschuw over wat hij had gedaan voor hem al een eeuw van lijden, en meer dan genoeg straf voor zijn misdaad. Onze gevangenen zitten vol met deze gelegenheids misdadigers, die in de arrestantenhokken of cellen samen zitten met hen die onverbeterlijk zijn geboren, monsters in menselijke gedaante.

Het kind wordt geboren met de hele natuur achter zich en met alle luister van dit levende heelal. Toch is het opgesloten en verkeert het in duisternis, in de ban van de vloek en psychologische invloed van deze tijd; zodat als het alles doorstaat en niet vroeg of laat als een misdadiger wordt gebrandmerkt, dit komt door hogere ervaringen in een ander leven in het verleden of omdat de ouders het iets hebben meegegeven dat zijn geestelijke of hogere zelf raakte en wakker riep.

Vaak worden kinderen heel gezond geboren maar hebben ze toch alle elementen van een geestelijke afwijking latent in zich, die zich kunnen uiten in de vorm van extreme nervositeit en lichamelijke zwakte. Een kind van dat type kan bij de geboorte volkomen normaal zijn, maar naarmate de tijd verstrijkt op dit grote slagveld van ons bewustzijn en in de arena van menselijke dualiteit – en vreemde toestanden en gevoelens binnensluipen vanuit de onbeheerste lagere

natuur en de gewoonte aan zijn neigingen toe te geven wordt aangekweekt en versterkt – kan het bezwijken ondanks het protest en de dwingende kracht van de hogere natuur die tegen de ander protesteert en die het kind niet begrijpt totdat, wanneer het een bepaalde leeftijd bereikt, het geestelijk in verwarring raakt.

Als we van onze kinderen houden, moeten we niet aarzelen de waarheid te zeggen. Het doet mijn ziel zeer veel pijn als ik bedenk dat kinderen door de eeuwen heen zijn gestraft, en als ondeugend, slecht, onverbeterlijk, enz., zijn bestempeld; als ik de gevangenis binnenga en de jongemannen zie – jongens, zestien of achttien jaar oud, de tekenen van onschuld op hun gezicht, en een stem waarin tenminste nog enige herinnering weerklinkt aan aspiraties en geestelijke verlangens; het doet mijn ziel heel veel pijn, zeg ik, als ik zie hoe van streek ze zijn, in het nauw gedreven door hun eigen zwakheden, hoe ze weer straf ondergaan en zich in hun eigen ogen nog meer vernederd voelen. Deze hele weerzinwekkende methode is ontstaan uit een systeem uit het verleden dat nog steeds vasthield aan de gedachte van erfzonde en straf, en dat het oog altijd gericht hield op de verkeerde kant van de menselijke natuur.

Ik zag onlangs een verslag van twee meisjes die zelfmoord pleegden. De oorzaak van alles was een verwrongen geest. Daardoor was hun karakter instabiel en hun wil verzwakt, zodat de duistere en tot wanhoop drijvende elementen van het leven binnenslopen en geen weerstand ontmoetten. Er scheen hun niets anders te zijn overgebleven dan zich aan hun moeilijkheden over te geven en zelfmoord scheen de enige redding. Ze zijn te beklagen – maar nog meer te beklagen zijn die ouders die niet willen zien of leren, die niets doen, niet helpen!

Als de levensloop van onze zelfmoordenaars werd onderzocht, zou men zeker ontdekken dat de val van velen begon doordat hun wil was onderworpen aan die van een ander. De grondslag is altijd de gewoonte aan eigen neigingen toe te geven, en het kwaad begint steeds bij een hypnotische beïnvloeding die vermeden zou moeten worden, evenals de boeken die daarover gaan en de mensen die erover praten en vooral die het in praktijk brengen, zoals we alles vermijden wat het leven bedreigt. Een lepralijder kan zijn ziel vlekkeloos houden, de man die aan pest lijdt en al de verschrikkelijke kwalen die het lichaam aantasten kan zijn ziel zuiver en rein houden, maar als hypnotisme het innerlijke leven van een mens binnendringt,

wordt dat te gronde gericht. Daardoor wordt hij ongeschikt om te dienen, ongeschikt om te leven.

Een kind, onbekend met het kwaad, gaat de wereld in en ontmoet een jongen die iets ouder is dan hij en raakt aan hem gehecht; misschien komt hij in aanraking met een man, want over de hele wereld zijn er duivels in menselijke gedaante, en een jongen kan evengoed worden verknoeid en op het verkeerde pad geleid als een meisje. Op die manier leert uw kleine, onschuldige kind gemene en slechte dingen en de ethische beginselen die in hem sluimerden toen hij werd geboren en die door de ziel niet werden gevoed, zijn niet sterk genoeg om de verleidingen te weerstaan. Hij wordt negatief en zijn denken raakt verduisterd. Alle energie die hij voor zijn groei had kunnen gebruiken, werkt in plaats daarvan tot zijn vernietiging.

Het ontbreekt deze lagere natuur aan verstand: hij beschermt zich niet en kan dat ook niet. Een dwaze passie of begeerte krijgt de overhand en het gevolg daarvan is de gevaarlijkste soort van krankzinnigheid. Honderden ouders weten helemaal niet dat zulke dingen bestaan. Ze zouden het beslist niet geloven als het hun werd verteld. 'O, nee!' zouden ze zeggen, 'Hij is *mijn* jongen; kijk eens hoe hartelijk en intelli-

gent hij is!’ En al die tijd houden deze zelfde harte-lijke en intelligente kinderen hen voor de gek: de moeder, het slachtoffer van de zoon, en hij lacht stiekem om haar blindheid. Waarom? Omdat zijn natuur aftakelt, onzuivere daden leiden tot de ontarding ervan – en de ouders zijn er zich, zoals gewoonlijk, niet van bewust tot het te laat is.

Begeerte ligt ten grondslag aan dit gevaar: liefde voor de dingen die ‘ik wil’ en niet voor de dingen die ‘ik nodig heb’. Zolang aan de wensen van de kinderen wordt toegegeven – verlangens naar wat de tong streelt, ijdelheid die zich toont in kleding – kunnen we geen verandering ten goede verwachten. Begeerten die zo worden bevredigd groeien en hun eisen worden hoe langer hoe buitensporiger en steeds lager van aard.

Dit is in het kort het levensverhaal van de meeste misdadigers: eerst leefde er in het kind het verlangen naar wat het niet had moeten krijgen, en dat groeide en werd niet beheerst; daarna de beginnende volwassenheid waarin hartstocht zich doet kennen – en hartstocht is de schepper van misdaad. Zo brengt de onwetendheid van ouders een ramp over hun kinderen. Ouders kennen het gevaar niet dat aan hun deur loert. Zij spannen zich in om het materiële leven van hun kind op te bouwen – zij maken zich eindeloos

zorgen om wat het moet eten en wat het moet drinken en wat voor kleren het moet dragen – te vaak zijn ze daar tevreden mee en kijken niet verder. Telkens weer is het onwetendheid, gebrek aan morele kennis, die de deur voor het gevaar openzet. Geheel onbewust brengen de ouders misschien hun kinderen onder invloed van iemand met een innerlijke natuur waarin een element of onderstroom van verval aanwezig is, die bijna onmerkbaar de aard van de jongens die aan hem zijn toevertrouwd bederft.

De genezing van misdaad

Wat kunnen de moeder en vader dan doen? Ze kunnen de meest zinloze weg kiezen, namelijk het kind ondervragen. Het zal het nooit vertellen. Het zal de meest vreemde middelen bedenken om de fout die hem te gronde richt, te verbergen en te verdoezelen. Moeders die kinderen hebben met hangende schouders, bleke wangen, een onrustige oogopslag; kinderen die altijd moe zijn, prikkelbaar, overgevoelig en verlegen; die er in de regel een hekel aan hebben om onder de mensen te zijn, maar er nu en dan intens naar verlangen en er opgewonden over raken: die moeders zouden hun kinderen anders moeten bekij-

ken. Men kan aan het lopen van een kind zien dat het door iets wordt gekweld. Het vertoont een lusteloosheid, een onvermogen de voeten op te tillen. Alles in zijn natuur is mis.

De enige manier om hiermee om te gaan is de slachtoffers niet als zondaar te behandelen, maar als zieke. Dat betekent niet dat men sentimenteel moet zijn. Het betekent ook niet dat men om hen moet huilen of hen moet overladen met liefkozingen. Geef hun een omgeving die hun gezondheid ten goede komt. Geef hun het beste gezinsleven, zorgzame vrienden, de beste lectuur maar niet teveel, en muziek. Men moet hen dagelijks op een eenvoudige en ongedwongen manier de gedachte bijbrengen dat ze in wezen goed zijn, dat ze het vermogen hebben te herstellen, dat het beslist niet nodig is zich bij de oorzaak van hun moeilijkheden neer te leggen. Eraan toegeven zal hen niet helpen; zelfbeheersing wel. We kunnen de mensheid niet verheffen door emotionaliteit. We kunnen de mensheid niet verheffen door fanatisme van welke aard ook.

Wanneer de fout eenmaal is begaan, zal spijt niet helpen, berouw alleen is volslagen nutteloos, beloften zetten niets recht, evenmin als plechtige toezeggingen en tranen. Het enige wat zijn geest afwendt van

de vijanden die zijn denken belagen, is kennis van de god in hem: het besef in zijn gezelschap te zijn – van de nabijheid en realiteit van het goddelijke zelf.

De tijd zal komen dat valse leringen zullen verdwijnen en tegelijk daarmee alle uiterlijke vormen en gangbare hersenschimmen, en er zal een nieuwe universele filosofie zijn, die het religieuze gevoel van de mensheid in het gezinsleven centraal stelt. De tempel ervan is ons eigen huis; want ieder gezin is een plaats waar de mens aan zijn verlossing kan werken, waar karakterkracht en de schoonheid en adeldom van het hogere zelf op de ontvankelijke natuur van de toekomstige mannen en vrouwen kunnen worden afgedrukt. Daardoor werkt men aan wat blijft, en zaait men voor de eeuwigheid.

Een jongen die is opgegroeid in een gezin waar men de wetten van het leven begrijpt, die zelf het pad wil gaan en op zoek is naar inzicht, zal als hij zijn levenspartner gaat kiezen, die situatie heel anders tegemoet treden dan gebruikelijk is. Die drang gaat vergezeld van een gevoel van grote verantwoordelijkheid die verband houdt met de stap die hij gaat doen, en het gezin dat hij tenslotte vormt zal om die reden ideaal zijn. De kinderen die er geboren zullen worden, zullen van een hoger type zijn dan we

gewoonlijk ontmoeten, omdat in dat gezin al die dingen voortdurend worden aangekweekt die tegengesteld zijn aan de neigingen die tot de ondergang van de mens leiden.

Zijn kinderen krijgen vanaf het begin iets mee van de hogere natuur. Vanaf het moment dat ze voor het eerst een bloem kunnen aanraken of de sterren aan de hemel bewonderen, wordt hun verteld dat ook zij, evenals de sterren en de bloemen, deel uitmaken van het universele leven. Vanaf het moment dat ze kunnen spreken wordt hun geleerd te geloven dat de kracht van de innerlijke natuur hun leven kan leiden. Ze leren al hun gedachten en daden te stimuleren vanuit het besef dat ze in diepste wezen goddelijk zijn en de kracht bezitten om alle kwaad waardoor ze misschien worden belaagd te overwinnen.

De ouders zullen met hen niet spreken over het ego, en misschien heel weinig zeggen over de god in de mens. Ze bezitten geen catechismus die de beginselen van theosofie beschrijft, maar ze zullen hun kinderen zo doordringen van de heiligheid van het leven dat zij beseffen dat zelfs het lichaam, het tijdelijke deel dat moet sterven, heilig is, en dat het ontwijden van het lichaam betekent dat het beste en edelste in hun natuur ook wordt ontwijd. En ze zullen niet

tevreden zijn voor ze weten dat het volstrekt onmogelijk is dat hun kind ooit bedrog zal plegen of zich zal verlagen door zich te bezoedelen, geest of lichaam. In de overtuiging dat kinderen, zoals alle mensen, in wezen goddelijk zijn en moeten zijn, zullen deze ouders ervan uitgaan dat als ze hun de juiste omgeving, het juiste voorbeeld en liefde geven en ze volstrekt rechtvaardig zijn naar hun beste vermogen en mogelijkheden, de kinderen dat in zich hebben waardoor ze zullen groeien.

Ze zullen niet te veel plannen maken, om niet te overdrijven en teleurgesteld te worden. De waarheid kan aan het denken niet alleen worden onthouden door vooroordelen en verkeerde opvattingen, maar ook door vaste plannen voor de toekomst. Velen stipelen het leven van hun kinderen of hun eigen leven uit tot in het kleinste detail; ze willen dit en ze willen dat; en al hun plannen komen uit hun brein, uit het sterfelijke deel, en verijdelen al bij voorbaat de onbekende plannen van de ziel. Ze maken niet te veel plannen, maar nemen hun eigen leven in handen en richten dat in overeenkomstig de innerlijke wetten van het leven, zodat hun kinderen, als ze naar hen kijken, een beeld en indruk van zuiverheid ontvangen.

Ze weten dat voor de opvoeding meer nodig is dan

intellect, geleerdheid, of theorie en wel de schoonheid van het innerlijke, spirituele leven. Bij het streven naar beschaving bestaat altijd het gevaar dat we het hogere pad vergeten of verlaten. We moeten de wetten begrijpen die ons leven beheersen, om geen omstandigheden te scheppen die een reactie teweegbrengen. Een leraar die deze visie huldigt, zou niet tevreden zijn met het trainen van het verstand en het lichaam van zijn leerlingen, maar zou bij iedere leerling beginnen met de grondtonen van het karakter van het kind en proberen het goddelijke daarin te stimuleren en te ontwikkelen, en dat is het wat ouders het meest liefhebben in hun kinderen: het onsterfelijke zelf waarop hun werkelijke hoop is gevestigd.

En natuurlijk begrijpen ze iets van reïncarnatie en weten ze wat de problemen zijn die een reïncarnerende ziel moet oplossen; en dat de eeuwigheid achter en vóór hen ligt; dat de kinderen tijdelijk bij hen zijn – misschien maar kort, maar eeuwig als ze hun plicht doen tegenover hen. Want waar de schakels in een sfeer van waarheid zijn gesmeed, kan de dood noch de tijd die scheiden; over onze geliefden die zijn heengegaan zullen we zeggen: als alles in de natuur werkt aan het bevrijden van de ziel, is het niet aan mij om deze met tranen en weeklagen te willen vasthouden – we

zullen elkaar weer ontmoeten en herkennen, en onze liefde zal groter zijn dan ooit werd uitgesproken.

Maar zij die in hun denken en hun ziel gevangen zitten in halve waarheden en beperkingen en die door hun kinderen alleen uiterlijke en tastbare dingen te geven, het leven van de ziel in hen negeren en hun de hogere dingen onthouden, verliezen hun kinderen zelfs al in dit leven. Want onze kinderen zijn zielen; voor ze bij ons kwamen, bestonden ze al. Ze zijn al eeuwenlang op reis en dragen de last van moeilijkheden en zwakheden die ze wellicht van andere voorouders hebben geërfd; neigingen en karaktertrekken die ze hebben ontwikkeld misschien onder invloed van andere omstandigheden en van hun afkomst in het verleden. Ze zijn bij ons gekomen, gezonden door de goddelijke wet om in onze natuur iets hogers op te roepen dat we zonder hen jarenlang niet tot uitdrukking hadden kunnen brengen: om in zekere zin onze leraren te worden, ons de lessen te leren uit de schat van hun oude ervaringen en op hun beurt door ons te worden geleerd wat alleen wij aan hen kunnen geven.

We moeten daarom hun leven in een ruimer perspectief zien, ons boven de beperkingen van deze tijd en ons huidige leven verheffen en ons karakter als nooit tevoren trainen, waardoor we onze kracht en

onze zwakheden zullen ontdekken. Onze kinderen worden geboren om iets te zoeken en te ontvangen dat ze nergens anders dan bij ons konden vinden, en echte liefde moet erop gericht zijn angst en verlegenheid uit hun denken weg te nemen. Een bekrompen visie is de vloek van de huidige mensheid.

Willen we hen behandelen als meer dan sterfelijke wezens – meer dan machines of dingen die uit het niets zijn geschapen – dan moeten we wat hun voor geschiedenis betreft het volgende bedenken: ze komen tot menselijke geboorte vanuit de goddelijke bron van licht en leven. Ze hebben in het verleden vele scholen van ervaring doorlopen en zullen dat ook in de toekomst doen. Er zijn eindeloos veel sluimerende mogelijkheden in hen aanwezig: wijsheid vergaard in vroegere levens die zich op ieder moment kan openbaren, en een goede opvoedingsmethode streeft ernaar die op te roepen.

Als er daarom bijzondere en interessante eigenschappen te voorschijn komen en een kind zonder speciale omstandigheden of voorrechten grote be gaafdheid toont in muziek, poëzie, schilderen of een ander onderwerp, dan zegt de ware leraar niet, 'ik heb hem dit geleerd', en een verstandige ouder zal niet zeggen, 'hij heeft dit van mij'. Ze begrijpen dat ze

afkomstig is uit de verzamelde voorraad in de ziel van het kind zelf die, met al zijn vorige levens achter zich, potentieel een rijke bron is. Ze zullen ook begrijpen dat het kind niet méér is bevoorrecht of met meer gaven is geschapen dan anderen, maar dat het eenvoudig in het verleden moeite heeft gedaan om die vermogens of gaven te verwerven die het nu laat zien.

We kennen de geschiedenis niet van die oude tijd waarin de heilige mysteriën hun bloeitijd hadden: een tijdperk ver voor de klassieke periode waarin de Griekse cultuur zijn hoogtepunt zou hebben bereikt. We hebben geen gegevens over het prachtige leven dat ouders in die tijd ter wille van hun kinderen leidden. Het enige wat we weten komt uit latere tijdperken waarin de geest van de mens verduisterd raakte en het hartenleven en de geestelijke behoeften van de kinderen niet langer werden gezien als de belangrijkste zaken in het leven, en het woord en de leer van de ziel waren vergeten. Ouders beschouwden hun kinderen niet meer als zielen, omdat reïncarnatie niet langer leefde in de voorstellingswereld van de mens.

De boodschap van de theosofie

Een theosoof die in gevangenissen werkt, zal nooit proberen iemand te bekeren, hem nooit eraan herinneren dat hij fouten heeft gemaakt, hoe diep hij ook kan zijn gezonken. Hij zal hem zeggen dat hij de weg om te leven – de beste of juiste weg – niet heeft gevonden. Hij zal met hem spreken over de dualiteit van de menselijke natuur en hem zeggen dat harts-tochten en neigingen, zelfzucht en hebzucht kunnen worden omgezet en dat de lagere natuur de dienaar kan worden van de hogere. Laat mij u verzekeren dat er ondanks alles in onze gevangenissen evenveel licht en hoopgevents is te vinden, als ik ooit elders bij eenzelfde aantal mensen heb aangetroffen. Er zijn natuurlijk mensen die bij hun geboorte gedegene-reerd zijn, die we buiten beschouwing kunnen laten; maar neem een gemiddelde groep mensen, geef ze gevangenskleren, knip hun haar kort, sluit ze op in cellen en behandel hen als opgejaagd vee – en ik vraag me af of ze er innemender zullen uitzien dan de veroordeelden of meer tekenen van hoop zullen vertonen.

Toen ik de menselijke natuur in zijn diepste aspecten wilde bestuderen en de dingen wilde zien zoals ze

zijn, merkte ik dat ik juist te midden van mensen die als heel diep gezonken worden beschouwd, het meest leerde. Enkele van de beste mannen en vrouwen die ik ooit heb ontmoet kwamen uit zo'n omgeving. Sommigen van de edelste werkers voor de mensheid zijn door het slijk gegaan, door het vuur, hebben de vreselijke kruisiging van het kwaad ondergaan. Ze zijn er zo sterk doorheen gekomen, zo oprecht, zo vol sympathie, dat niets hen nog kan tegenhouden. Van de duizenden waarvoor ik me interesseerde en die ik probeerde te helpen, hebben negen van de tien mij niet teleurgesteld, en zelfs de rest heeft me niet geheel teleurgesteld. Door erfelijkheid of door onverklaarde omstandigheden zijn ze teruggevallen, maar ik wist dat er in hun leven iets is gezaaid dat, na nog meer lijden, zal ontkiemen.

We moeten bedenken dat zij in geestelijke zin ons nageslacht zijn. Wij hebben ertoe bijgedragen dat ze zijn geworden wat ze nu zijn, en we moeten maatregelen nemen om hen te redden. We kunnen niets wezenlijks doen om hen te helpen zolang we ons eigen lichaam, ons denken en onze ziel wat gezondheid en harmonie betreft niet zo in evenwicht hebben gebracht, dat er enige werkelijk geestelijke invloed van ons uitgaat, in een glimlach of in het opheffen

van een hand, naar hen die de weg kwijt zijn, en we zonder woorden een heilwens overbrengen. Met geld lukt dat niet, met het verstand gaat dat niet, evenmin als met een vriendelijke instelling of voortdurende krachtsinspanning; dat lukt alleen met de kracht van het hart die vanuit de hogere gebieden de natuur van een mens binnenstroomt wanneer hij uit de schatkamer van zijn hart put om anderen te verrijken. Wat een inspiratie, wat een licht en wijsheid en rechtvaardigheid zouden er uitstralen op de samenleving waarin deze dingen bekend zouden zijn en in praktijk werden gebracht!

Van een werkelijke verbetering van wetten kan geen sprake zijn zolang het hart niet spreekt. Het verstand kan geen plannen voor verbetering uitwerken vóór het hart geraakt wordt door het mededogen dat het kenmerk is van de godheid in de mens. Sympathie is de belangrijke factor die moet worden ontwikkeld, willen we ooit ons geestelijk erfdeel verkrijgen. Niemand kan in de ware zin van het woord geestelijk groeien, tenzij hij zoveel heeft geleden dat hij zijn hart en denken afstemt op het lijden van de wereld.

Al staat rechtvaardigheid in bloemrijke taal geschreven in het boek van de natuur en in alle heilige geschriften van de wereld, onmenselijkheid van mens

tot mens schijnt nog steeds onze belangrijkste bezigheid te zijn, en we gaan door met mensen op te hangen en ze in gevangenissen te stoppen. Maar de boodschap van de theosofie aan deze ongelukkigen is er altijd een van hoop en bemoediging: deze zegt dat het nooit met hen is afgelopen, dat hun nederlaag niet definitief en absoluut is; dat de goddelijke wet barmhartiger en rechtvaardiger is dan de wetten van de mens; dat er altijd een nieuwe kans komt. Voor de dronkaard een nieuwe kans, voor de prostituée, voor de dief en voor de moordenaar, steeds weer een nieuwe kans. Ze wil dat ze van hun fouten leren, dat wel; maar nooit dat ze hun betere ik verzwakken door getob en wroeging, want de weg naar verbetering is altijd een van hoop en vreugde.

De meest ontmoedigde, die is opgejaagd van stad naar stad en gebrandmerkt als dief of moordenaar, zou ik mijn hand willen toesteken in een geest van rechtvaardigheid – ook hem zou ik van dienst willen zijn en ook hem zou ik willen vergeven. Wat we in hem veroordelen is maar een deel van hem. Het is de lagere kant van zijn natuur en de hogere heeft nooit een kans gekregen.

Om op een goede manier te leven moet de mens dicht bij de zon en de zuivere lucht leven. Hij moet

zijn toevlucht kunnen nemen tot dat innerlijke zelf in hem, in de lucht en het zonlicht, dat is als de geur van een bloem die we niet kunnen aanraken, maar waarvan we weten dat ze er is en dat ze een goddelijke schoonheid bezit en inspireert. Daarom zou ik de deuren van de gevangnissen willen openen en de ongelukkigen in een tuin vol bloemen willen brengen en in gebouwen waar muziek en onderricht is: zonneschijn zelfs voor de slechtsten en werk dat hen opvoedt en verbetert. Ik zou willen opkomen voor de rechten en de waardigheid van de mens door de mensheid uit de schaduw op een hoger plan te brengen. Ik zou de gevangnisdeuren willen ontgrendelen en de opgeslotenen en veroordeelden in een groot gebied in de open natuur willen brengen, tussen de heuvels en hun leren wat de zin van het leven is en hoe ze van het juiste pad begonnen af te dwalen.

In de instelling die ik zou willen bouwen, zouden cellen noch tralies bestaan. Opdat het maatschappelijk aanvaardbaar is en om tegemoet te komen aan de eisen van het publiek, en degenen die te diep zijn gezonken om een gevoel van eer te bezitten en hun verantwoordelijkheid te beseffen niet in de verkeerde richting aan te moedigen, zou ik in het begin ergens een muur laten oprichten – maar zo ver weg dat hij

nauwelijks was te zien. Ik zou hen voldoende ruimte geven om te kunnen ademen, ik zou hen ter genezing in aanraking brengen met de natuur: ze zouden de heilzame invloed moeten ondergaan van het werken in tuinen, en van bloemen. Ik zou hen nuttige discipline bijbrengen en geen toegeeflijkheid: strikte en gezonde discipline, maar niet in de zin van vernederende dwang. Er zouden allerlei werkplaatsen moeten zijn waarin ze hun vak kunnen leren of zich daarin bekwamen. Ik zou iedereen helpen zijn eigen kracht te ervaren en zijn eigen leven te leven en ik zou hen theosofisch opvoeden.

Bekering in de gewone zin van het woord heeft geen betekenis. Maar er is een verandering die door de hogere natuur van de mens tot stand kan komen, als hij eerlijk en oprecht zichzelf onder ogen ziet en daarin de twee in één herkent, en zich herinnert hoe hij eerst de ene kant op ging en later de andere: nu eens op het pad van zelfgeleide evolutie en dan weer terugvallend onder de druk van de verleiding, de ene dag op het hoogtepunt van hoop en de andere in de diepten van wanhoop. Daarom zou ik hen willen leren dat de enige werkelijke bekering is: van houding te veranderen en het kleine huis van onze mentale beperkingen te verlaten. Want niemand kan tot een

nieuw en ruimer perspectief komen zolang hij blijft kijken door de kleine vensters van het zelf.

Wat betreft berouw en wroeging en het bidden om vergeving van hun zonden, zou ik hen leren hun krachten en aspiraties niet te laten ondermijnen door zichzelf te veroordelen en ook niet terug te kijken op het verleden want dat is dood en begraven, hun innerlijke geestelijke mogelijkheden niet te onderschatten en ook hun wapenrusting niet met angst af te leggen – want de ziel van de mens is onsterfelijk. Hoe zwaar de schaduwen nu misschien ook zijn, hoe groot en talrijk de vergissingen in het verleden, hij kan zich daarvan afwenden als hij wil. De kracht van de innerlijke god en de beste en edelste dingen waarnaar we hebben gestreefd en die we zijn vergeten, blijven ondanks al onze fouten een licht om ons pad eeuwig te verlichten.

Ik denk dat de mensheid tien keer zoveel goede eigenschappen heeft als waarop ze zelf aanspraak zou maken. Ik geloof in het goddelijke in de mens: ik weet dat kennis daarvan een glimlach bracht op het gezicht van de veroordeelde moordenaar terwijl men bezig was de strop om zijn nek te leggen. Ik weet dat we het in onszelf alleen maar hoeven op te roepen om zoals de goden te kunnen werken, in harmonie met de uni-

versele wet. En omdat in ieder van ons deze vonk van het goddelijke aanwezig is, kan ons leven, hoe de uiterlijke omstandigheden of aspecten ervan ook mogen zijn, vreugdevol en glorieus worden.

Als we beginnen te leven, en plichten en verantwoordelijkheden voor ons werkelijkheid worden, worden we gegrepen door de majesteit van de wet die zich in ons manifesteert als de vreugde om te geven en te dienen en de last van de wereld te verlichten. Een nieuwe liefde komt in ons leven die altijd bij ons zal blijven: de tegenwoordigheid van de strijder, de ware, de eeuwige mens. Al onze moeilijkheden worden ervaringen waardoor we in kracht kunnen groeien. We werken niet langer voor onszelf; ons leven is ook niet meer onzeker of alledaags, maar we bevinden ons op een breed en edel pad van dienstbaarheid, met vele hoopgevende uitzichten vóór ons; de god in de mens is voortdurend aan onze zijde en we zijn ons bewust van de tegenwoordigheid van iets dat er altijd naar streeft zijn goddelijke eeuwige zelf via ons tot uitdrukking te brengen.

De filosofie van de natuur

4

De filosofie van de natuur

Alles wacht of laat verstek gaan tot een sterk wezen
verschijnt;

Een sterk wezen bewijst de kracht van de mens en
het potentieel van het heelal.

Als hij of zij verschijnt wordt alle stof ontzag
ingeboezemd,

De discussie over de ziel houdt op,

Aan de oude gebruiken en frasen wordt het hoofd
geboden, ze worden teruggedrongen, of aan
de kant gezet.

– WALT WHITMAN, ‘Lied van de Grote Bijl’

Mijn eerste ontmoeting met de leraar van H.P. Blavatsky

Omdat we onze hoop, wat die ook is, niet op kennis maar op geloof vestigen – op blind geloof en nog wel op een persoonlijkheid en krachten buiten onszelf – zijn we jammerlijk vervreemd van de inspiratie en de prachtige filosofie van de natuur die ons met haar sterren en al haar hiërarchieën van schoonheid een schitterende leer zou kunnen onthullen, als we ons tot haar zouden wenden en aandacht aan haar schonken.

Ik herinner me als de dag van gisteren de ochtend dat ik de leraar van H.P. Blavatsky op een berg-helling in de buurt van Darjeeling ontmoette. Hij was eenvoudig gekleed in Tibetaanse stijl, had een Engels zakmes in zijn hand waarmee hij een stuk hout bewerkte. In het veld dat wat lager lag en niet ver weg, was een jonge hindoe met een stel ossen aan het ploegen; en het hout, zei hij mij, werd bewerkt om een geschikte pen of plug te maken zodat die, in het juk gestoken, het ploegen voor de dieren wat lichter zou maken. Hij vestigde mijn aandacht op de

ploeger, een van zijn eigen chela's, zei hij.

'Al zou er een batterij kanonnen worden afgevuurd en sloegen de granaten rondom hem in', zo zei de leraar, 'hij zou niet afgeleid zijn van zijn werk. Hij zou zich zelfs nauwelijks bewust zijn van het lawaai of het gevaar, zo geconcentreerd is hij. Die twee ossen zijn voor iemand anders de meest onhandelbare wezens; bij hem zijn ze altijd, zoals nu, volkomen rustig. Hij beheerst ze niet met zijn wil; zijn denken houdt zich helemaal niet met hen bezig. Maar u ziet daar voor uzelf het bewijs dat die dieren die niet kunnen spreken de atmosfeer van zuivere gedachten kunnen voelen.'

'Als hij op pelgrimstocht gaat, legt hij op een dag meer kilometers af dan een van de anderen en komt hij veel eerder aan dan zij. U weet dat de vrouwen hier in India de voeten van de pelgrims wassen en zalven? Welnu, zijn voeten zijn na de langste dagreis nog nooit door de weg gewond of beschadigd geraakt. En waarom? Omdat hij nooit tegen de afstand opziet of daaraan denkt, maar blijmoedig op weg gaat; en nooit komt het in hem op zich zorgen te maken over de vraag of hij misschien de weg is kwijtgeraakt of een verkeerde afslag heeft genomen of zoiets. Zijn geest is zo vervuld van de vreugde van het

geestelijke leven dat deze zijn lichaam voor hem werkelijk lichter maakt!’

‘De atomen van het menselijk lichaam worden in de regel omlaaggehaald door de last van het denken – nutteloze gedachten, vooroordelen en angsten. Ze ondergaan ieder ogenblik reeksen veranderingen, onder invloed van de gedachten van het brein. Gebrek aan vertrouwen, gebrek aan inspiratie waar mensen aan lijden – wanhoop – brengen deze atomen halverwege de dood. Maar ze kunnen worden bezielde tot een soort onsterfelijkheid door het vuur van het goddelijke leven en afgestemd op de universele harmonie. Overal zouden mensen verlost kunnen worden van die grote last van onnodige zaken en zich gedragen zoals die jonge chela, als ze mentaal in evenwicht waren.’

‘Als u van hier op reis moest naar Amerika’, vervolgde hij, ‘zou u niet stilzitten en dromen over de plaats waar u naartoe wilt en denken dat dat voldoende is. Het probleem van sommige theosofische aspiranten is dat ze hun levenskracht verspillen door naar het doel in de toekomst te zien, in plaats van naar de nu aanbreekende momenten en seconden waaruit het pad bestaat, waardoor hun betere zelf uitgeput raakt. Ze zouden in ieder komend moment een stralende

gedachte moeten toelaten en onverschillig staan tegenover de dag van morgen. Ieder ogenblik kan men, als men dat wil, de deur vinden naar werelden vol gouden kansen, de poort tot een glorieus pad dat zich uitstrekt tot in het onbeperkte eeuwige. . . .’

‘Waartoe de ziel ons aanspoort is om ons af te wenden van het materiële gebied van handelen en denken en de persoonlijkheid, en ons te begeven in de verborgen grootse werkelijkheden van het leven en te begrijpen dat in ons en boven ons en om ons heen, en in de atmosfeer waarin onze gedachten en gevoelens zich bevinden, het universele leven onophoudelijk klopt in antwoord op onze verlangens en vragen. Wanneer mensen zeggen dat ze het geluk zoeken, bedoelen ze dat ze streven naar dat stadium in hun evolutie waarin hun huidige problemen zijn opgelost. Om dat te bereiken, moet men zich terugtrekken uit de verlokkingen van het leven en al zijn uiterlijke en ontmoedigende aspecten en zichzelf vinden in de eenzaamheid van zijn eigen wezen, in de onverbreekbare stilte in zijn eigen hart en denken.’

‘Het uiterlijke leven is vergankelijk: hij moet de innerlijke kracht verwerven en leven in de geest die eeuwig is. Hij kan dat licht niet als een vrije ziel binnentreden zonder te hebben geleerd zich te concen-

treren, en in deze tijd zijn er velen die verkondigen daarin les te kunnen geven, het te kunnen onderrichten en zij vormen sekten, geven cursussen en vragen daarvoor geld. Uiteindelijk kunnen ze hun slachtoffers alleen maar van de werkelijkheid weg leiden, verder en verder weg van het ware zelf in hen. Want concentratie is een vermogen dat in het zelf besloten ligt en dat boven het denken uitgaat: het kan niet in de objectieve wereld worden gevonden, want daar is het niet. Het koninkrijk der hemelen is op aarde en de poorten ervan moeten in het hart van de mens worden gezocht en ontdekt.'

'Daarom moet de aspirant niet aan het ontwikkelen van vermogens denken, maar leven in het licht en de kracht van zijn eigen hogere natuur. De goddelijke wet is in iedere man en vrouw en ieder moet die daar zelf vinden en in zijn leven tot uitdrukking brengen. Niemand kan zuiver water in vuil water gieten en ervoor zorgen dat het toch zijn zuiverheid behoudt. Onbaatzuchtigheid leidt tot succes en zelfzucht tot mislukking: de mogelijkheden van de mens staan in directe verhouding tot zijn vermogen verder te zien dan zichzelf en met anderen mee te leven. . . .'

'Als men na het ontwaken uit de slaap zijn gedachten onmiddellijk op uiterlijke zaken richt, verliest

men de helft van de kansen van die dag. Men zou in de ochtend moeten ontwaken met een mooie gedachte, eraan denken dat de dagelijkse strijd vóór hem ligt en dat de god in hem een kort moment zou willen overleggen met de ziel voordat de zware plichten van de ochtend beginnen.’

‘Hij zou in de stilte en het zonlicht van de eerste uren iets moeten vinden dat zich verbindt met zijn eigen hogere natuur en dat tot bloei komt en vruchten voortbrengt. Hij zou zich in de ochtend in het aangename zonlicht moeten bevrijden en de dag zo vredig beginnen alsof hij een klein kind uit zijn slaap wekt, en de meer oprechte en edele kant van zichzelf naar buiten brengen – ik bedoel niet naar buiten brengen in woorden en taal, maar in gedachten die de rijkdom en volheid van de geest benaderen en waarbij men ieder moment dat de god zich in hem verheft deze tot bloei laat komen. Als hij daarna de moeilijkste plicht, *waarvan hij weet dat het zijn plicht is*, aanpakt en volbrengt, zal hij het geheim leren kennen om waakzaam te zijn en na korte tijd zal hij, zonder zich ervan bewust te zijn, alle lasten die hem hinderden van zich hebben afgeworpen. Velen werken hard en gewetensvol om van deze lasten te worden bevrijd: het is niet nodig er één seconde aan te besteden. Men

hoeft slechts de twijfels en bange vermoedens opzij te zetten om de kamers van de ziel te betreden, en zich te koesteren in het zonlicht en de kracht die daar zijn te vinden.'

'De eerste drie uur van de dag,' vervolgde hij, 'bieden de beste gelegenheid. Wie niet opstaat met de zon verliest een ontzaglijke hoeveelheid kracht. Wie opstaat vóór de zon en bij het aanbreken van de dag zijn plichten van dit gebied heeft volbracht en wat nodig is voor de verzorging van het lichaam en gereed is bij zonsopkomst naar buiten te gaan en met de zon te werken, krijgt de medewerking van een kracht waarover hij maar weinig weet – het heldere blauwe licht achter de zon.'

'Het probleem van veel van onze aspiranten is dat ze vaak met de letter beginnen en teruggaan op zoek naar de geest. Maar laten zij zich in de stilte aan deze dingen houden en in hun hart een grootse toekomst scheppen, en alleen, in de ochtend, de stilte van de natuur ingaan. Laten ze zich bevrijden van hun oude smartelijke herinneringen en van alle eventueel komende moeilijkheden, en zich eenmaken met dat licht in de natuur. En het zal hen geen kwaad doen zo nu en dan met verwondering op te zien naar de sterren, of met vreugde te luisteren naar het zingen van

de vogels of hele dagen in stilte door te brengen, nadenkend over deze heilige zaken, terwijl ze alle plichten die op hun weg komen vervullen.’

Ik denk dat hij ons hiermee een talisman in handen gaf en ons het werkelijke geheim van het leven onthulde.

De eeuwige verbondenheid

Als de overwinning op het zelf is behaald, verandert het hele aanzien van het heelal. Met goddelijke genegenheid naderen we dicht tot de Machtige Moeder en beseffen dat de stilte en de sterren aan de hemel al deze jaren een beroep op ons hebben gedaan en dat de bomen al hun bladeren en bloesems voor ons te voorschijn hebben gebracht en dat iedere vogel die zong, voor ons zong, en dat alle schoonheid er was terwille van ons.

Ik herinner me dat Carlyle, na jaren van twijfel, in zijn leven een punt bereikte waarop de hele wereld hem dood toescheen en hij geen antwoord kon vinden op zijn vragen, noch in boeken noch in zijn calvinistische religie. Toen hij op een morgen hongerend naar waarheid uitkeek over de toppen van de heuvels, gebeurde het: in de pracht van het ochtendlicht

boven de bergen werd hij zich bewust van de kracht en grootsheid in de natuur, waarvan de verborgen schoonheid zich in zijn ziel weerspiegelde. Hij vond de godheid in hem en de waarheid en de boodschap die hij later zo schitterend voor de wereld neerschreef, een boodschap van volmaakt vertrouwen in de goddelijkheid van het heelal en van de mens.

En deze openbaring wacht ons allen, want het oneindige is in alles en alle dingen zijn uitingen van de geest. De onzichtbare krachten achter de uiterlijke natuur zijn dezelfde als de onzichtbare krachten die door onszelf werken, en beide bevatten veel verborgenheden die we niet hebben ontdekt en niet begrijpen. De geest die doorschijnt in de schoonheid van de dageraad en de zonsondergang streeft er ook naar zijn grootsheid en waardigheid in ons menselijk leven tot uitdrukking te brengen. De geestelijke wil die ons aanzet tot een edel en oprecht leven is een deel van dezelfde grootse essentie die door de hele natuur ademt, en die zich uit in de kleuren en geuren van de bloemen, in het fluisteren of huilen van de wind, in elk geruis van de woeste wateren en de rollende branding van de zee.

Bij het zoeken naar vrijheid, het streven naar verheven volmaking, zijn mens en natuur eeuwig met

elkaar verbonden. De golven en de wind kunnen voor ons de strijdkreet aanheffen of het lied van vrede voor ons zingen of ons hun dromen van toekomstige zonnige tijden influisteren. Onder het blauw van de hemel in de buitenlucht kunnen we altijd vinden wat aan ons verwant is en wat ons het meest vertrouwd is, en een vriendelijke gezindheid in alles wat groen is en groeit, en overal het nieuwe leven dat de goddelijke essentie is. Het ligt besloten in het plan van de evolutie dat we ons moeten verheugen in dit edele en stille gezelschap en dat de hele natuur dat in ons wakker roept wat onpersoonlijk en daarom goddelijk is, en voortdurend daarop een beroep doet.

Treed binnen in de geheime kamers van uw hart, ga naar buiten met de pracht van de sterrenbeelden boven u, verhef u tot het niveau van de godheid die u in beide zult vinden, en de sterren zelf zullen u nieuwe wonderen openbaren. U zult met zekerheid weten dat waar leven is, het goddelijke is en dat de glorie van de hemel en de aangename stilte van de lucht, het wonder van de muziek, de rijkdom en levendigheid van kleuren – dat al deze dingen slechts uitingen en variaties zijn van de onpersoonlijke godheid.

U kunt niet aan een mooie dichtregel denken zonder die innerlijke goddelijke luister in uzelf in zekere

mate wakker te roepen. U kunt zo'n regel lezen en herlezen, totdat u na een tijdje uw omgeving uit het oog verliest en u zich in een ideale wereld bevindt van louter schoonheid en verhevenheid – het probleem voor ons is, dat we daar nooit lang genoeg blijven om te ontdekken wie we zijn. De grondtonen van de stilte die daar heerst vangen we niet op; we zijn te gehaast om terug te keren.

Zoek het veredelende pad omhoog en u bent niet langer alleen: uw eigen god staat aan uw zijde en wat u kunt opnemen van wat de universele natuur u verschaft, helpt u naar de uiteindelijke overwinning. Als muziek hoort u de symfonie van het leven, en de sterren in hun baan zingen voor u, de bomen vertolken voor u de hymne van hun innerlijke schoonheid, en de hele natuur brengt u haar groet uit respect voor uw edel streven. De glorie van de dood wordt u geopenbaard en u kent de weg die u moet gaan al voorziet u misschien niet wat het doel is, want de ziel zal kennis van haar grote mogelijkheden op uw denken afdrukken. Maar hij die het pad omlaag kiest en zijn kracht gebruikt ten behoeve van het kwaad in hem, krijgt van nabij te maken met het kwaad van de wereld.

Ik herinner me hoe ik mij van het wonder en de

kracht van de theosofie bewust werd tijdens mijn eerste bezoek aan Egypte. Het voetspoor van oude tijden is daar zichtbaar en de waarheid die men toen beleefde en overdacht, leeft nog steeds en kan niet sterven. In de heldere roerloze lucht, in de bergen en oude tempels hangt een stilte en een sfeer van vervlogen eeuwen die de verbeelding wakker roepen. Men voelt dat de kracht van de waarheden die de mysteriën van de oudheid uitstraalden nog aanwezig is, en dat de grote hiërofant en leraren het stempel van hun innerlijke leven op de atmosfeer hebben afgedrukt en achtergelaten. Die stille door ouderdom versleten heuvels – hoezeer spraken ze tot mij! Ze ademden de kracht van oude tijden en de geestelijke activiteit van de grote Egyptenaren. De oude Nijl sprak tot mij en de maan boven de Nijl, tot ik wist dat de grootste en meest welsprekende kracht in de natuur en in het leven van de mens de stilte is.

Ik werd me ervan bewust in de graven van de farao's. Ik herinner me de dag dat we van Luxor langs de oever van de rivier en over de heuvels en door de ravijnen reden, en daarna door een ingang in de helling van een heuvel liepen, door galerijen en galerijen, allemaal ondergronds, en via treden uitgehouwen in de rots in een elektrisch verlichte kamer kwamen – het

graf van Seti I. De mummie was er: het deksel van de sarcofaag was verwijderd en de lichten waren zo opgehangen dat men de gelaatstreken van de grote koning kon zien. Ik had daarvoor nooit begrepen waarom zij hun doden mummificeerden, maar toen we daar binnengingen en naar het gezicht van de machtige monarch keken – hij was een van de grootste farao's – scheen er op het hele gezelschap een stilte neer te dalen: een innerlijke en majestueuze stilte die was als een symfonie der symfonieën, alsof we in aanraking werden gebracht met iets dat nog steeds aanwezig was van de grootsheid van die lang geleden gestorven heerser en dat in essentie onvergankelijk was.

Er zijn in de oudheid veel perioden geweest waarin de ziel beter werd begrepen dan nu – waarin de mens een leven leidde van eenvoud en schoonheid en in overeenstemming met de verheven aspiraties van de natuur; een tijd waarin de mens, wat wij maar zelden doen, luisterde naar de melodie van het leven, die de stem is van de innerlijke god; waarin de mens sprak met de sterren en zijn gelaat niet door angst was getekend; toen men nog geen dogma's, geen angst voor de dood kende, geen geestelijk of moreel schrikbeeld. Al wat het beste was in de geschiedenis van die vroege rassen is hier nu aanwezig in deze atmosfeer

waarin wij leven. Het is niet verloren; het zit in de natuur. Het heeft zich tot een deel van de harmonie van het universele leven gemaakt.

In die tijden stelden wijze leraren ter ere van de Machtige Moeder het paasfeest in. Zij wisten dat de diepten en krachten, verborgen in de natuur en in de mens, oneindig zijn en riepen bij hun eerbetoon aan de schoonheid en glorie van het heelal tegelijk de oneindige goddelijke schoonheid in zichzelf op en in het hart van de mensheid. Want in het leven klinkt een grondtoon: hij is in ieder van ons en we zijn er onontkoombaar door verbonden, ieder is zijn broeders hoeder, hoewel hij alleen hoorbaar is voor wie groot genoeg is om hem te horen doordat hij zijn ware zelf heeft gevonden.

Omdat de wijzen uit de oudheid dat beseften en ook inzagen dat de goddelijke essentie overal is, wisten zij dat we door eigen inspanning de sluier kunnen oplichten, de geheimenissen van het zijn en het waarom van onze innerlijke strijd kunnen begrijpen en zo onze eigen verlossing kunnen bewerkstelligen; dat hij die zijn aardse hartstochten kruisigt, de kracht vindt de steen weg te rollen voor de ingang van zijn eigen innerlijk wezen waarin de godheid ligt begraven, en daarmee als het ware de christos uit de dood te doen

herrijzen; en dat is de wederopstanding en het leven. Om dit te gedenken stelden zij het paasfeest in.

Hoe heerlijk, hoe verheven, wordt ons bestaan in deze wereld als we het vanuit dit perspectief bezien en de sleutel tot al zijn geheimen bezitten – namelijk kennis van de essentiële goddelijke aard van de mens! In het zonlicht van die wijsheid zullen al die gedachten waaraan we gehecht zijn en die we liefhebben om hun schoonheid, zich ontwikkelen; en hoe volslagen onbelangrijk lijken dan de kleine doelstellingen en vooroordelen van ons denken en de traditionele opvattingen die we aanvaarden zonder erover na te denken of ze al of niet enig verband houden met waarheid. We beperken de godheid naar de maat van ons eigen verstand en stellen ons het grenzeloze voor als persoonlijk, omdat we onwetend zijn van alles behalve het persoonlijke in onszelf. Toch kunnen we die zelfkennis verwerven, die als ze ontbreekt ons doet lijden. Ze is het besef van de koninklijke vermogens van de ziel.

Onpersoonlijkheid van God en de mens

Niemand kan zijn innerlijke goddelijke vermogens werkelijk benutten voordat hij de universele aard van

het goddelijke erkent, de aanwezigheid daarvan in zichzelf heeft vastgesteld en zich ervan bewust is dat hij door wilskracht en overtuiging iedere kwaliteit en ieder aspect van de godheid in zijn leven tot uitdrukking kan brengen. Men hoeft zijn huidige plichten niet te verzaken om deze kennis te ontdekken, want in het diepste innerlijk van ons hart bevindt zich het kloppende leven van het goddelijke waarin alle wijsheid kan worden ontdekt, omdat alle wijsheid daarin is geworteld.

Laat de mens met de natuur meewerken, haar fundamentele wetten begrijpen en ernaar leven: laat hij weten wat ze van hem vraagt en zijn leven op die kennis baseren. Omdat hij niet tevreden is met het idee van een persoonlijke God, zou hij moeten weten dat God het goddelijke leven is dat zich ontvouwt door de kracht van zijn eigen essentie: de enige universele wet die het oneindige netwerk van wetten die in het leven tot uiting komen en de uitdrukkingsvormen ervan beheersen, inspireert, erdoor stroomt en het leidt. En bij het vervullen van zelfs de kleinste plicht, bij het dragen van iedere vorm van lijden, bij zijn zwaarste en meest ontmoedigende worstelingen, kan hij over die goddelijke kracht, die kennis, beschikken die door middel van die veranderingen

probeert tot uitdrukking te komen. Want het is een kracht waarvan het geheim schuilt in samenwerken van het hart, het verstand en de ziel, en die alleen kan worden opgeroepen vanuit de verborgen gebieden in onszelf waar alle schoonheid in het hart van het leven is te vinden.

Hij die het goddelijke in zichzelf vindt en weet dat hij het, wonderlijk genoeg, zelf is en dat het de enige werkelijkheid in hemzelf is, leeft geheel voor de mensheid, omdat als men de menselijke natuur op enig punt raakt men de hele mensheid raakt, en dat als men het god-zelf in zichzelf oproept men gebruikmaakt van de kracht die aan alle dingen ten grondslag ligt. Dat is de reden dat niemand zich nu werkelijk op zijn gemak voelt met zichzelf of geheel tevreden is: de straal van de goddelijke natuur in ieder van ons verlangt vurig naar zelfexpressie in een groter leven dan waarvan we ooit hebben gedroomd. We zijn niet door toeval in het leven gebracht en ook niet in het aardse bestaan geworpen zoals wrakhout op de kust, maar zijn hier voor oneindig edele doeleinden.

De hele mensheid zou haar erfdeel moeten kennen, en voortdurend ernaar moeten streven te worden en te overwinnen en toch nooit afhankelijk te zijn van krachten buiten haarzelf. Als we 's ochtends

opstaan zouden we ons bewust moeten zijn van de godheid in ons; als we 's avonds naar bed gaan zouden we ons beschermd moeten voelen door de wet. Want niemand van ons wordt over het hoofd gezien, buitengesloten of vergeten in dit levensplan met zijn weldadige invloed die iedereen omvat. In alle situaties, van de meest onbeduidende tot de meest belangrijke, in alle beproevingen van de geringste tot de grootste kan een mens in zijn eigen bespiegelingen en innerlijke bewustzijn dat vinden wat hem ervan zal overtuigen dat hij meer is dan hij schijnt te zijn – een kennis die niet tot egoïsme of eigendunk leidt, maar tot grote eenvoud, onpersoonlijkheid en evenwicht.

Want de mens is de ziel, en er is geen wijsheid zo goddelijk dat hij die niet kan verwerven: de ziel behoort tot de schone eeuwigheden en we zijn hier om het hele bestaan tot iets moois te maken. Het leven zou voor mij niets betekenen, ik zou het geen dag volhouden als ik niet innerlijk mij ervan bewust was dat dit zich verontschuldigende deel van mijzelf de tempel van de ziel is, het altaar van een god die steeds aanspoort tot een grootsere levensexpressie. De ziel kan aan deze zijde van de oneindigheid nergens op steunen: ze verliest haar levenskracht als ze dat zou proberen. Haar wacht de hele eeuwigheid;

hoe zou ze tevreden kunnen zijn met het halfslachtige leven dat we leiden en de vele onvolmaaktheden die ons ontsieren? De aard van de ziel is om eeuwig op weg te zijn naar het grenzeloze; te werken, te hopen en te overwinnen; altijd en eeuwig verder te gaan.

Het gaat er daarom niet om wat wij al of niet willen: we moeten vooruit, en in onszelf het geheim zoeken van ons goddelijke zelf dat ons eeuwig in de stilte toezingt. Als de betekenis en de muziek van het lied verloren gaan vóór het ons oor bereikt, komt dat omdat onze gedachten te vol zijn van de dingen van de dood en omdat we gebukt gaan onder onnodige lasten en oud worden in onze jeugd door verkeerd te denken, onze ziel vullen met verlangens die voortkomen uit zelfzucht en deze toestaan zich op te hopen, totdat zij en niet wij, de levende kracht achter ons handelen worden.

Niet alleen de ziel maar het hele wezen moet op het zoeken naar waarheid worden voorbereid. En hiervoor kunnen geen regels worden gegeven, geen nauwkeurige aanwijzingen en ook geen vaste formules. Maar stel u voor, al was het maar voor één dag, dat u groter bent dan u ooit van uzelf droomde, dat u in de kern van uw wezen goddelijk bent en niet ten onder kunt gaan; bedenk dat u nooit had kunnen

lopen als u het niet had geprobeerd, dat u nooit had kunnen spreken als u geen poging zou hebben gedaan om te spreken, dat u nooit had kunnen zingen als u de drang van de levende god in u niet zou hebben gevoeld.

Theosofie is zo oud als de weg naar Rome en alle wereldreligies zijn gebaseerd op haar leringen, hoewel nu maar een minderheid ermee vertrouwd is. Ze is geen bijgeloof en geen speculatie, geen dogmatisme en geen blind geloof of het product van het brein van iemand en ook niet een wonder. Ze komt tot de mensheid als een oude reiziger die alle wegen van ervaring heeft bewandeld en die, na lang te hebben gereisd, een volledig begrip van het leven heeft verkregen en terugkeert naar de plaats waar hij begon om aan de mensen die daar verblijven de bevrijdende kennis te brengen die hij heeft verworven. Kennis van de god in de mens en van de kracht van de mens om verder te gaan en te overwinnen, daar gaat het bij evolutie om.

Een oppervlakkig onderzoek van haar leringen leidt tot niets. Zoals niemand een musicus kan worden door alleen de theorie van de muziek te bestuderen, zo kan niemand tot begrip van de theosofie komen door er in boeken over te lezen. In beide gevallen is

oefening nodig: men moet het leven leven als men de wet wil leren kennen. Geen schilder blonk ooit uit in zijn kunst en geen musicus in zijn muziek als hij niet met de eerste beginselen ervan was begonnen.

Waar tevredenheid heerst over zichzelf, kijk daar uit voor gevaar want daar kan geen groei plaatsvinden. Er moet een zeker innerlijk conflict gaande zijn, tussen gedachten en gevoelens, voor we tot enige kennis van onszelf komen – enig inzicht in de zin van het leven en het doel ervan, in onze oorsprong en bestemming, onze taken, plichten en verantwoordelijkheden.

Geen mens kan werkelijk groeien voordat hij vertrouwen in zichzelf heeft. Een succesvolle uitvinder is iemand die beseft dat er iets meer te weten valt, dat er altijd nieuwe kennis beschikbaar is en op hem wacht, dat morgen iets zal toevoegen aan wat hij vandaag heeft. Eens was hij een jongen die onhandig met zijn gereedschap omging en niets wist van techniek, maar na een tijdje werd hem van binnen ingefluisterd dat hij iets moest bereiken. Hij zette door omdat wat hem vroeg door te gaan, zijn verstand te boven ging, tot hij zich ervan bewust werd dat zijn denken niet meer is dan een hulpmiddel bij het uitwerken van zijn problemen en dat er iets innerlijks is dat ervan gebruik

maakt, dat waarheid ontdekt en kennis vergaart en dat dit de werkelijke mens is die kan worden geïnspireerd door verlichtende ideeën die uit het universele denken komen of die hij met zich meebracht als herinneringen uit vorige levens.

Hij zoekt altijd naar waarheid die verder reikt dan zijn eigen mening en gaat op onderzoek in de weidse gebieden van de geest. Hij maakt zijn denken vrij en gaat voort, hoopt en vertrouwt. Hij vormt zich een beeld van zijn doel, en gelooft dat er hele gebieden in zijn natuur zijn die hij nog niet heeft ontdekt en, rekenend op die onontwikkelde kant van hem, vraagt hij daarvan in vol vertrouwen de kennis die hij zoekt, en doet dit niet vergeefs.

Zo ook wordt de ware kunstenaar, iemand die waarheid en schoonheid bemint, in zijn creatieve momenten verheven boven alle verstandelijke beperkingen en meegevoerd naar een gebied dat ons normale gedachteleven te boven gaat; en daar voelt hij in zijn hele wezen de poëzie en inspiratie van de grote stilte kloppen en trillen – dat goddelijke licht dat in ons is en een deel van ons allen vormt en eeuwig wacht op onze erkenning. Zo iemand, kunstenaar of uitvinder, die op zoek is naar dat wat de wereld iets goeds zou moeten brengen, die de diepe bronnen van

zijn eigen natuur peilt, raakt aan werelden van nog grotere schoonheid en aan vreemde mysterieuze krachten. Terwijl een ander, met gelijke latente mogelijkheden, die dezelfde problemen benadert met twijfel en aarzeling, of met arrogante zelfgenoegzaamheid, daarin beslist niet zou slagen. Naarmate iemand het uiterlijke meer vereert, mist hij de innerlijke waarheid.

Reïncarnatie: De leer van verheven hoop

Velen die het geloof in een persoonlijke God en in andere ijdele en subtiele zaken van de sektarische metafysica hebben opgegeven en die, gezien de moedeloosheid waarin de onrust van deze tijd hen brengt, serieus nadenken over het leven en zijn vele problemen, hebben in de leer van reïncarnatie iets gevonden wat de betekenis van dit alles voor hen duidelijk maakt. Want daarin ligt de verklaring van de verschillen in menselijk geluk, zodat die niet langer onrechtvaardig en onverdraaglijk schijnen; en hier wordt de ware mens onthuld in de luister van zijn aangeboren goddelijke aard als reiziger in de eeuwigheid, op weg van leven naar leven, die door ervaring na ervaring de kennis vergaart die hem uiteindelijk

tot de ideale, de volmaakte mens zal maken.

Wij behoren tot het geslacht van de onsterfelijken; wij zijn de hoogste vormen die we kennen, waarin de universele godheid tot uitdrukking komt. Moeten wij geloven dat de ervaringen waar we recht op hebben in die paar tientallen snel voorbijgaande jaren van één enkel leven kunnen worden vergaard, vóór dit lichaam van ons ophoudt bruikbaar te zijn en wegvalt overeenkomstig de wetten van het stoffelijke bestaan en terugkeert tot de voorraadschuur van de natuur? Stoffelijke dingen hebben hun plaats, maar de essentiële en altijd blijvende dingen zijn in het eeuwige zelf. Ze zijn de eigenschappen en vermogens van de ziel en die moeten wij hier ontwikkelen door in harmonie te werken met het machtige en meedogende hart van de natuur.

Zou een ziel die vervuld is van de melodieën en luister van binnenstromende muziek zich ten volle kunnen ontplooiën, zelfs als de periode tussen de geboorte en dood van zijn lichaam heel lang is? Iemand die geen muzikaal talent heeft geërfd of zover hij weet geen aanleg voor muziek heeft, raakt soms verrast en geroerd bij het luisteren; als hij langer luistert en nog dieper wordt geroerd en steeds blijft luisteren wordt hij er uiteindelijk door overwel-

digd, zodat in hem stille en wonderlijke stromen van trillingen en gevoelens op gang komen. Misschien is hij een monteur in een garage of wordt hij geheel in beslag genomen door de sleur van het zakenleven, die hem tijd noch energie overlaat voor muziek – het doet er niet toe: dat goddelijke iets heeft hem geraakt, en misschien liggen er in zijn innerlijke natuur de mogelijkheden van een groot musicus. Moeten die niet ooit naar buiten komen en tot expressie worden gebracht? Een belofte van eeuwige vooruitgang staat afgedrukt op ieder menselijk hart; alles in de natuur verkondigt het. Waarom zouden wij niet eenzelfde vertrouwen hebben in onze essentiële goddelijkheid als de bloemen in de weldadige kracht van de zon?

Wat is de zin van de idealen die we stilzwijgend koesteren; de geheime, edele en onvervulde aspiraties; de vragen die we aan het leven stellen en waarop het huidige leven geen antwoord geeft? Wat is het doel van pijn en wanhoop, de onrust en het intense verlangen om zoveel meer te zijn dan we ooit kunnen bereiken, vóór de dood ons wegneemt? Werden deze gedachten die we hebben en die ons soms bijna tot het punt van onthulling brengen in één dag geboren? Werden ze gevormd uit de ervaringen die we in die

paar jaar sinds ons lichaam werd geboren, hebben opgedaan?

Wat ze ons zeggen is altijd dat we groter zijn dan we schijnen, dat er geen grenzen zijn aan de vermogens van de ziel en dat, al zal ons begrip van dit mooie heelal eeuwig toenemen, we nooit een eindpunt van begrip zullen bereiken, dat we een eeuwigheid aan tijd hebben om de grootsheid van de wet te leren kennen en dat er geen onderbreking bestaat in de eeuwigdurende continuïteit, dat men vandaag kan struikelen en falen, maar dat de volgende dag een nieuwe kans brengt, dat we vele levens hebben, telkens dezelfde in essentie maar verschillend in uiterlijk – wij, onsterfelijke wezens, die thuishoren in de eeuwigheid, maar hier zijn onderworpen aan sterfelijkheid en tijd.

Of we nu religieus zijn of niet, weinigen gaan met een tevreden gevoel het grote onbekende in en in die slaap die geen slaap is in de zin van passiviteit, *maar een slaap vol activiteit*, goddelijke activiteit tijdens de slaap. Hoe edel het leven van een mens misschien ook is geweest, kunnen we ons indenken dat die verheven volmaaktheid in één enkele levensperiode is bereikt en tot uitdrukking komt in een eeuwigheid van geluk? Het is toch veel redelijker te geloven dat we

telkens weer leven, het eeuwenoude pad bewandelen, dat ons de ene kans na de andere geeft, dan onszelf te zien als armzalige schepsels van één enkel leven die bij de geboorte uit niets zijn geschapen en bij de dood worden overgeplaatst naar een eeuwige hemel of een nooit eindigende hel, die geen van beide de mogelijkheid tot vooruitgang bieden, en waar geen kansen liggen, en waar geen doel en geen hoop op inspiratie en motivatie bestaat.

Zou een werkelijk edele ziel voor zichzelf vrede kunnen accepteren en geluk in de hemel kunnen vinden, terwijl de mensheid hier op aarde nog steeds lijdt en in ketenen en droefenis verkeert? De ziel heeft de kenmerken van een godheid in zich: haar hele wezen is mededogen, rechtvaardigheid en zelfverloochening. Wat voor vreugde en zelfexpressie zou ze dan in zo'n zelfzuchtige gelukzaligheid kunnen vinden? Als iemand in de volheid van zijn ziel zou leven – en dat goddelijke volledig zou zijn – dan zou hij die gedachte niet kunnen verdragen. Zijn wil zou zijn gericht op terugkeer naar de aarde, om deel te hebben aan het menselijk lijden en de ongelukkigen de weg te wijzen naar die zelfkennis die vrede brengt. Hij zou voortdurend werken ter ere van het goddelijke, ter ere van de in de mens aanwezige god, in het

besef dat we door het goddelijke in ons het vermogen bezitten de hele mensheid te helpen in de richting van zijn volmaakte eindbestemming. Ik zeg u, de innerlijke god wacht op ons!

Wat zou kennis van reïncarnatie als een lied klinken in het hart van de blinde bedelaar langs de weg! Voor het eerst zou hij begrijpen dat een schitterende toekomst en grote successen hem kunnen wachten; niet langer zou zijn lot hem iets mysterieus en gruwelijks toeschijnen, waarvoor hij nooit compensatie zou kunnen ontvangen – niet langer is er sprake van een door een almachtig en wraakzuchtig wezen opgelegde straf, maar van de werking van de wet die voor een goddelijke bestemming voor de mens zorgt, door middel van het lijden dat hij toebedeeld krijgt om zich geschikt te maken voor een vorstelijker geboorte. Hij zou begrijpen dat er nog hoop voor hem is, dat alles wat voor hem duisternis is zal worden opgehelderd, dat er een dag komt waarop zijn innerlijke verlangens meer zullen zijn dan slechts niet te verwezenlijken aspiraties, dat hij zich nu al kan voorbereiden op een edeler lot. De goden wachten op ons!

Het leven is niet wreed. Het kent geen onrechtvaardigheid. In het licht van reïncarnatie verliest het lijden dat wij als onrechtvaardig zagen, de angel van

het vermeende onrecht en wordt gemakkelijker te dragen. We gaan het zien als een zegen omdat het een middel tot bevrijding wordt en onze belangrijkste prikkel tot groei. Ervaring en pijn zijn onze leermeesters. Door de moeilijkheden die we te boven moeten komen worden we voortdurend herinnerd aan de verheven barmhartigheid van de wet.

Het leven bestaat alleen om te dienen: we leven om te kunnen dienen. Houd in het uur van beproeving vast aan die gedachte en u zult uw moeilijkheden welwillend aanvaarden, als iets dat u welwillend werd geschonken. U zult ze niet zien als een pijnlijke last die u moet dragen, maar als een stralend vuur dat zuivert en bevrijdt. Niet dat we nederig moeten zijn in de gewone zin van het woord; we moeten het hoofd hoog houden – er is al te veel van het andere. We zijn veel te toegeeflijk voor onze eigen zwakheden. Als u met uw hele ziel heeft gestreden en met een onvernieligbaar vertrouwen, en nog steeds dringt de gedachte zich aan u op dat uw toestand niet is veranderd, en uw struikelblok niet uit de weg is geruimd; als u zich gedwongen voelt te zeggen, ‘al heb ik mijzelf opgetrokken naar mijn idealen en dagelijks het goddelijke in mij benaderd, ik ben nog niet vrij,’ vat dan toch weer moed; het is de tijd daarvoor! Dat

waarmee u tevergeefs worstelde, kan een zegen worden. Het kan zelfs de verlossende kracht in uw leven zijn, die u op de enige plaats houdt waar u de les kunt leren die voor u het noodzakelijkst is.

Al heeft ons denken dus een periode van diepe duisternis doorgemaakt, tegenslagen zouden ons pas moeten verlaten als onze problemen zijn opgelost en ze ons het geheim hebben geleerd ons leven opnieuw te ordenen, want het zijn de aspiraties van onze eigen ziel die het vuur ontsteken waarin we worden beproefd, en dan kunnen we vreugde vinden in lijden, teleurstelling en hartzeer, en begrijpen hoe verheven en troostrijk de verandering is die de dood wordt genoemd.

Als de fouten uit het verleden niet hun gevolgen tweewegbrachten waardoor we de lessen kunnen leren die ze ons moeten leren – als het leven geen strijd, werk en inspanningen zou kennen – zouden we wezens zijn aan de oppervlakte van de aarde en geen zielen zoals we zijn. Alleen daardoor kunnen we dichtert tot de waarheid komen en enig besef krijgen van de grootsheid van het leven, van de eeuwigheid, van de luister van de wetten die ons beschermen. Alleen zo kunnen we de weg vinden naar het ware leven dat in alle opzichten vreugdevol en optimistisch is, en

stralend vol milde genegenheid; het leven dat geen eindpunt kent in het graf, en in geboorte of dood geen beperking ziet voor zijn vooruitzichten.

Reïncarnatie geeft ons dus ruimte en tijd om te groeien, zoals de natuur aan de bloemen land en lente schenkt – om te groeien en te leren wat het leven en de wereld ons kunnen leren en om de goddelijke kwaliteiten van ons innerlijk zelf te leren gebruiken en het licht dat verborgen is in de ziel van de mens, het enige dat het pad dat we moeten gaan kan verlichten en dat ons in staat stelt de ernstige en afschuwelijke problemen, de kwellende problemen op te lossen, waar het leven ons onophoudelijk voor plaatst, maar ook om de onuitsprekelijke schoonheid ervan te leren kennen.

We groeien van eeuw tot eeuw en klimmen onophoudelijk naar steeds grotere hoogten. Als ze dit begrijpen, worden ouderen weer jong van geest en bezien jongeren de wereld met nieuwe vreugde. De dagen zijn lang en het pad is breed: ga dus voort, het oog in hoopvol vertrouwen gericht op de verre toekomst, het grote doel. De goden wachten op ons!